Cena egz. 20 groszy. Nakład 36000 egzemplarzy. Dziś 28 stron.

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika" dołącza się co tydzień „SPORT POMORSKI".
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17 w Grudziądzu, ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agencjach 2.75 zł. miesięcznie, 8.25 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.11 zł. miesięcznie, 9.33 zł. kwartalnie. Pod opaską: w Polsce 5.00 zł., do Gdańska 4.00 guld., do Niemiec 4.00 mk., do Francji i Ameryki 7.50 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 279. BYDGOSZCZ, niedziela dnia 4 grudnia 1927 r. Rok XXI.

Mowa marszałka Piłsudskiego wywarła w świecie politycznym potężne wrażenie.

Opinja całej Europy staje po stronie Polski.

Powszechnem jest żądanie, aby Litwę doprowadzić do rozumu.

Paryż, 2. 12. (Pat.) Wywiad, udzielony przez prezesa rady ministrów marsz. Piłsudskiego Polskiej Agencji Telegraficznej wywołał tu ogromne wrażenie. Cała prasa poranna podkreśla stanowczy ton marszałka, który ujawnia przez niego szczere chęci zachowania pokoju.

„Petit Parisien" zamieszcza dziś wstępny artykuł Jacques Seydou, w którym autor omawia zatarg polsko-litewski. Autor artykułu przedstawia stosunek polsko-litewski od Jagiellończyków, podkreślając, że przez 400 lat oba państwa dzieliły te same koleje, **walcząc wspólnie o odzyskanie niepodległości.** Obecna republika stanowi twór niemieckiego postanowienia w czasie wojny światowej. Dziś — pisze dalej autor — niema już Jagiełły ani Jadwigi, lecz pozostały **dwa narody, które powinny się wzajemnie popierać.** Jasnem jest, że sowiety starają się przeszkodzić porozumieniu polsko-litewskiemu. W końcu autor zaznacza, że Liga Narodów zajmie wobec konfliktu polsko-litewskiego zdecydowane stanowisko, załatwiając go w duchu pokojowym.

Wiedeń, 2. 12. (Pat.) Wywiad marsz. Piłsudskiego wydrukowany został przez wszystkie tutejsze dzienniki.

„Neue Freie Presse" pisze, że wywiad ten wywołał silne wrażenie w kołach dyplomatycznych. Koła te żywią nadzieję, że Liga Narodów użyje swoich wpływów, aby skłonić Litwę do podjęcia normalnych stosunków z Polską. Dziennik pisze, że zbrojny konflikt polsko-litewski zatrzasłby tak bardzo system traktatów europejskich, że należałoby odczekać z polityką ugodową tak długo, aż wewnątrz przekształcona Litwa ułatwi polsko-litewskie porozumienie.

„Neues Wiener Journal" zamieszcza artykuł byłego niemieckiego sekretarza stanu Rheinbabena, w którym powiedziane jest, że Litwa walczy o swoją niepodległość w ten sposób, że żyje ze wszystkimi sąsiadami na stopie nieprzyjaznej. Autor artykułu pisze, że Polska operowała zręcznie akcją litewską w Lidze Narodów, a to przez postanowienie żądania, aby mocarstwa wywarły nacisk, celem zlikwidowania głoszonego przez Litwę stanu wojennego. Autor zaznacza, że

Wszystkie państwa powinny niedopuścić do konfliktu polsko-litewskiego.

Po zjeździe Rady Naczelnej Ch. D.

IV.

Po zjeździe rady wojewódzkiej Ch. D. na Pomorzu, który wykazał jednomyślność uchwał zarówno w stosunku do rządu marszałka Piłsudskiego jak i w stosunku do innych stronnictw politycznych, prasa endecka zaczęła pisać, że stało się to skutkiem narzucenia zjazdowi grudziądzkiemu swej woli przez redaktora Teskę i jego adherentów.

Toruńskie „Słowo Pomorskie" napisało nawet, że uchwały zjazdu grudziądzkiego stanowią „zwycięstwo jaczejki sanacyjnej p. Teski w łonie tutejszej Ch. D., jaczejki, działającej w tem stronnictwie oddawna".

Otóż stwierdzamy, że **delegaci pomorscy na zjeździe grudziądzkim okazali zupełną samodzielność myślenia i postanowienia, że nikt na nich wpływu nie wywierał i że red. Teska nawet łagodził wysuwane rezolucje, które zrazu były daleko ostrzejsze niż je później uchwalono.**

Nie piszemy tego, ażeby się uniewinniać, gdyż przyzwyczailiśmy się do ciągłych ataków prasy endeckiej tak, że one już nas nie wzruszają, lecz dlatego, ażeby wykazać **jednolitość zapatrywań Chrześcijańskiej Demokracji na całym obszarze państwa naszego.**

Na zjeździe Rady Naczelnej nie było ani jednego delegata, któryby był przemawiał np. za sojuszem wyborczym ze Związkiem Ludowo-Narodowym.

Prezes Ch. D. Józef Chaciński podniósł z naciskiem, że t. zw. obóz narodowy, będąc w stałej opozycji do rządu, musiał wywrzeć zgubny wpływ na psychikę ogółu społeczeństwa i że ta właśnie opozycja musiała wywołać ferment i spowodować brak zaufania do parlamentaryzmu.

Powiedział też p. prezes Ch., że **w chwili obecnej niema siły, któraby zastąpiła Piłsudskiego,** stąd nasz stosunek lojalny i rzeczowy do rządu.

Wielkie wrażenie wywołała na zjeździe Rady Naczelnej jednomyślność delegatów Wielkopolski i Pomorza.

Tych wszystkich, którzy byli dotąd zwolennikami czepiania się fałd endecji, powstrzymały w zapędach filoendeckich następujące słowa p. Danieckiego z Poznania:

„Stwierdzam kompletny zanik endecji. Związek Ludowo-Narodowy wskutek swej karkołomnej, szkodliwej polityce skompromitował się zupełnie i stracił zaufanie w społeczeństwie poznańskiem. Jesteśmy w najostrzejszej opozycji do Narodowej Demokracji. **Jeżeli pójdziemy do wyborów razem z endecją, pogrzebiemy na długie lata Chrześcijańską Demokrację. W danym razie domagamy się autonomji wyborczej dla Polski zachodniej!"**

Poseł Błażejewicz oświadczył, że „endecja przegrała dziś zupełnie i dlatego Chadecja nie może na swe barki wziąć grzechów, jakie endecy mają na swem sumieniu. **Nieraz szliśmy zbyt daleko na prawo — i to był nasz błąd!"**

Delegat z Białego stoku powiedział imieniem tamtejszej Rady Wojewódzkiej, że **„endecja rozczarowała społeczeństwo.** Gdybyż tam byli ludzie czynu, nie doszłoby do dzisiejszych stosunków. Wysuwała ona zawsze ludzi słabszych a dziś prowadzi opozycję nic nie robiąc dla państwa i narodu".

W tym samym duchu przemawiali pp.: Tylczyński z Poznania, Wodwud z Grudziądza, ks. Albrycht, prof. Bryła ze Lwowa, Rzepka z Leszna, prof. Kaźmierczak z Bydgoszczy, prof. Ponikowski z Warszawy, Dr. Nieć z Rzeszowa, Kaczorowski z Warszawy, poseł Marciniak z Poznania, Nowak z Grudziądza, ks. prof. Szydelski ze Lwowa, mec. Engel z Wilna i ks. prof. Mączyński z Białej. (Słowa ostatniego: **„Z endecją pójść nie możemy, bo się sama zarżnęła!"**).

Cała Rada Naczelna wypowiedziała się za samodzielnem pójściem do wyborów, a dopiero w drugim rzędzie za utworzeniem bloku centrowo-demokratycznego.

Jeżeli kilku posłów z byłej Kongresówki przemawiało za utworzeniem bloku t. zw. stronnictw narodowych, to wobec jednolitej postawy wszystkich delegatów, stanowisko ich jest bez znaczenia. Widocznie panowie posłowie żyli i zrośli się z sobą tak, że trudno im się dziś rozstać. A jednak **to rozstanie nastąpić musi.** Warto jeszcze podnieść fakt, że wniosek, ażeby „Rzeczpospolita" była oficjalnym organem Chrześc. Dem. Rada Naczelna odrzuciła.

Najwyższe władze stronnictwa stanęły zatem na stanowisku **poparcia wszystkich pism, stojących na gruncie programu chrześcijańsko-społecznego.**

I ten fakt prasie endeckiej niezawodnie przyjemności nie sprawi!

F.

Odkryty spisek przeciw kowieńskim tyranom.

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.). Policja litewska wpadła na trop spisku przeciwko Smetonie i Waldemarasowi. W ciągu całej doby dokonano w Kownie licznych aresztowań. W rejonie Dusiaty rozpoczął pierwszy pułk piechoty **rozbrojenie szaulisów.** W Sandanowie przyszło z tego powodu do **starcia.**

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.) Okolice linji kolejowej Janów-Kiejdany są silnie strzeżone i zamknięte. Ubiegłej nocy dokonano tam poraz drugi **zamachu na pociąg wiozący posiłki wojskowe do Kowna.**

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.). Posterunek żandarmerji stwierdził, że **tor na przyczółku mostowym rzeki Szeszupa jest zrujnowany.** Właśnie jechał linją Kowno-Królewiec Waldemaras. Pociąg musiano zatrzymać.

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.). Podobno oficerowie nacjonaliści i szaulisi mają zamiar wysłać do Genewy swoich ludzi, aby tam zamordować Pleczkajtisa.

(z) **Wilno**, 3. 12. (Tel. wł.). Do Wilna przybył kapitan sztabu generalnego armji litewskiej Antoni Bajus, były przewodniczący powstania w Taurogach, oraz jeden z najwybitniejszych oficerów armji litewskiej i jednocześnie wybitna siła polityczna ze stronnictwa Laudininków. Po nieudałym zamachu, Bajus ukrywał się dłuższy czas na Litwie wśród włościan. Po pewnym czasie uciekł do Prus Wschodnich, skąd przybył do Polski. Kapitan Bajus wraz z Pleczkajtisem i Paplauskasem, zajęli się organizowaniem emigracji, coraz liczniej napływającej do Polski.

Dziś ukaże się dekret zarządzający wybory.

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.). Podczas wczorajszego pobytu w Warszawie podpisał Pan Prezydent Rzeczypospolitej rozporządzenie o wyborach do Izb ustawodawczych. Dziś będzie ono ogłoszone w „Dzienniku Ustaw".

P. P. S. przeciwstawia się orężnemu rozwiązaniu sporu z Litwą.

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.). Centralny Komitet Wykonawczy P. P. S. przyjął do wiadomości sprawozdanie prezydjum z dotychczasowych jego kroków w związku ze sprawą polsko-litewską, wyraził sympatję dla demokratów litewskich, walczących z dyktaturą Waldemarasa i stwierdził, że P. P. S. przeciwstawiłaby się próbom rozwiązywania zagadnień międzynarodowych w drodze wojny, skutkiem czego odrzuca możliwość załatwienia orężem konfliktu z Kownem i mieszania się zbrojnego Polski do wewnętrznych stosunków Litwy. PPS. potępia awanturniczą propagandę szerzącą nastroje bojowe, prowadzoną przez drobne grupki z kresowym ziemiaństwem na czele. C. K. W. wzywa organizacje partyjne do przeciwdziałania podobnym nastrojom.

Walka rządu z protekcjonalizmem.

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.) Premjer wydał na wniosek nadzwyczajnej komisji do walki z nadużyciami okólnik do wszystkich władz państwowych, zabraniający w czasie godzin urzędowych przyjmowania byłych urzędników danej instytucji, którzy korzystając z dawnych stosunków załatwiali sprawy osób trzecich.

Tygodniowy przegląd polityki zagranicznej.

Nota polska w sprawie wojny Litwy przeciw Polsce to najważniejszy wypadek w polityce zagranicznej. Dotąd Polska traktowała pobłażliwie awantury kowieńskich politykierów; ośmieliło to Niemców i Sowiety do zaaranżowania wielkiego „bluffu“ przed Ligą Narodów i na **komisji** przygotowawczej konferencji rozbrojeniowej przeciw Polsce. Nota polska przypomina rzeczywisty stan rzeczy; ponadto wywiad marszałka Piłsudskiego z PAT'em zobrazował wszystkim, że Polska patrzy na poczynania Waldemarasa nie jako na czyny poważnego polityka, lecz jako na wybryki szaleńca, który odkrył w sobie patrjotyzm litewski, choć przedtem był już Rosjaninem i Niemcem. Naprawdę ponoć jest to syn kolonisty niemieckiego Waldemar. W okresie królów Niemcy dostarczały dynastów w rodzaju Wieda dla Albanji; obecnie dostarczają pewnym republikom premjerów. Okoliczność, że Piłsudski nie dał się w błąd wprowadzić Niemcom i nie przemawia o „dyktatorze“ z Kowną z szacunkiem, jaki się należy prawdziwym mężom stanu państw zachodnich — wywołało osłupienie u Niemców. Dosadny język Piłsudskiego jest im obcy. Ponadto nie mogą wyjść z podziwu, że Piłsudski tak od razu poznał się na farbowanym lisie. Niemcy, to kraj „hochstaplerów“ — czyli innemi słowy: żaden naród nie jest tak ciężko myślący jak Niemcy i stąd szewczyna Voigt mógł z powodzeniem w Koepenicku odegrać rolę kapitana; a Harry Domela odbierał honory jako rzekomy wnuk Wilhelma II.

W Ameryce dziwią się, że Polak z tysiąca ludzi od razu pozna semitę. Otóż Piłsudski, który w swym okresie rewolucyjnym poznał niemało wybitnych mężów stanu, dzisiejszej Europy: Milleranda, Brianda, władców bolszewickiej Rosji, Vanderveldów, Turattich, Brantingów, a nawet japońskich mężów stanu, nie da się wziąć na kawał przez kukły takie jak Waldemaras, tem więcej, jeśli komedję litewską inspiruje taki reżyser jak dawniejszy sekretarz związku handlarzy piwem w butelkach — p. Gustaw Stresemann.

Niemcy w stosunku do Polski zawsze przegrają, dopóki sądzić będą, że mądrość narodu mierzyć należy podług ilości piwiarń, tudzież innych barów i nocnych lokali. — Syn chłopa, serbski Pasicz, okazał się lepszym dyplomatą niż cała dyplomacja austro- węgierskoniemiecka. Polska jest w lepszem położeniu niż południowe kraje Europy, niedawno do wolności przywrócone. Tam bowiem arystokracja narodowa poturczyła się. W Polsce natomiast znikoma część dawnej warstwy rządzącej poszła w służbę obcą; co najlepsze wyszło na Sybir lub na emigrację. **To też patrjotyzm polski** wedle opinji niemieckiego pacyfisty prof. **Foerstera jest najszlachetniejszym patrjotyzmem** w Europie, bo gdy patrjotyzm niemiecki przynosił korzyści materjalne, to patrjotyzm polski był **służbą ofiarną** wyrzeczeniem. Naród, który 150 lat czekał na wolność, musi pielęgnować nadal najwyższe zasady etyczne w życiu politycznem i nie da się wytrącić z równowagi przez najbardziej zdawałoby się groźne plany takich **sezonowych tworów państwowych,** jak republika niemiecka, na którą plwają generałowie, sędziowie, prokuratorowie i ministrowie tejże republiki.

Piłsudski pochodzi z rodu, który miał tradycje rycerskie i państwowe, a udział w powstaniach przeciw zaborcom pielęgnował jako świętość. Takich rodów jest w Polsce tysiące. Zdawało się z początku, że w odrodzonej państwowości polskiej wezmą górę nie rody „buntowników“, nie syny i wnuki powstańców, lecz „emeryty zaborcze“, feldweble zawodowe z armji zaborczych, słowem jańczary, i poturczeńcy, którzy na widok złotych szlif dygnitarzy z Berlina czy innej stolicy stają na baczność.

Ta groza minęła. Polską rządzić poczęli ludzie, którzy mają lata służby męczeńskiej z okresu niewoli. — **Dobrze jest, że Piłsudski jedzie do Genewy** i że w jego osobie zebrani dyplomaci ujrzą uosobienie najszlachetniejszych poczynań narodu polskiego. Samo zjawienie się wodza armji, która odwróciła niebezpieczeństwo bolszewickie od Europy uciszy syczenie gadu sowiecko-niemieckiego.

Finkelstein - Litwinow wyrwał się jak „Filip z Konopi“ ze swą mową przeciw zbrojeniom na komisji przygotowawczej konferencji rozbrojeniowej w Genewie. Po pierwsze było to małpowanie **rezolucji** polskiej przeciw wojnie, a po drugie każdy pamięta rewelacje Scheidemanna i Manchester Guardiana, dalej belgijskiego ministra wojny de Broquevilla o tajnych zbrojeniach Reichswehry i porozumieniu z sowietami. Finkelstein - Litwinow nadawałby się na szefa reklamy w cyrku Barnum i Bailey, gdzie przesada bywa cnotą; nie można jednak z jednej strony grozić rewolucją światową, popierać bunty Spartakusa, przysyłać broń do wszelkich zakątków świata, gdziekolwiek ukazuje się niezadowolenie, a przytem zaatakowanym głosić hasło rozbrojenia.

Ale widocznie jakaś epidemja utrudnia prawidłowe myślenie bolszewikom i Niemcom. Bo **Niemcy** chcą nam **towary swoje sprzedawać** i w tym celu przyjechała w tym tygodniu misja niemiecka z b. ministrem dr. Hermesem do Warszawy.

Jednocześnie p. Stresemann urządza z Finkelsteinem - Litwinowem konferencje nieprzyjazne przeciw Polsce, a prasa niemiecka oczernia Polskę, Polaków i głosi hasło rozbioru Polski.

Nam nie pozostaje nic innego, jak nawoływać naród polski: **Nie kupujcie fabrykatów niemieckich,** dopóki **Niemcy nie zaprzestaną niecnych wycieczek przeciw państwu polskiemu.**

Pewien dziennikarz polski zwrócił się o wizę niemiecką na wyjazd do Niemiec, **władze niemieckie robiły mu dłu**go trudności, wreszcie wyciągnięto z akt list, w którym tenże dziennikarz przed rokiem zwrócił odnośnemu urzędowi niemieckiemu uwagę, aby do redakcji polskiej w Polsce pisał po polsku. To się owym Niemcom nie podobało.

Natomiast od nas Polaków żądają, abyśmy wykreślili z pamięci 150 lat niewoli, rugi Polaków, wywłaszczenie, Wrześnie, strajk szkolny i nieustanne drobne szykany. Ponadto mamy nie reagować na nieustanne wrogie wystąpienie prasy niemieckiej, tak w Niemczech, jak i w Polsce wychodzącej, przeciw państwu polskiemu?

Kiedy tak nas nie lubicie, nie narzucajcie się nam z waszemi fabrykatami. Udławcie się, ale ne chodźcie jak druciarze od domu do domu polskiego. Nie wystarcza, że wasz towar jest dobry, że nie oszukujecie w handlu, że wychowujecie dzieci po chrześcijańsku, jeśli **w polityce uznajecie zasadę ludożerców.** Popamiętajcie sobie; zasady chrześcijańskie muszą obowiązywać w życiu publicznem.

Dopóki tej zasady nie uznacie, nawoływać będziemy: **Polki, nie kupujcie fabrykatów niemieckich,** bo to rychła śmierć waszych ojców, mężów, synów i wnuków.

A. P. B.

Stresemann unika rozmowy z Waldemarasem.

Berlin, 2. 12. PAT. Jak donosi „Vossische Ztg.“, premjer litewski Waldemaras odjechał dn. 2 grudnia o godzinie 4 po poł. pociągiem berlińskim z Kowna do Genewy. Waldemaras zamierzał zatrzymać się w Berlinie celem odbycia konferencji z min. spr. zagranicznych Stresemannem. Zamiar ten jednak spełzł na niczem albowiem **min. Stresemann wyjechał niespodziewanie** dziś do Norymbergji, aby tam wziąć udział w obradach swego stronnictwa. Z Norymbergji min. Stresemann uda się wraz z sekretarzem stanu prosto do Genewy. „Vossische Ztg.“ podkreśla z zadowoleniem, że dzięki wyjazdowi min. Stresemanna do Norymbergji, zamierzona przez Waldemarasa konferencja z niemieckim ministrem spraw zagranicznych nie doszła do skutku.

Przewrotność krzyżackiego gadu.

Poseł niemiecki odradza Waldemarasowi porozumienie z Polską.

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.). W litewskich kołach rządowych rozeszła się wiadomość, że Francja i Anglja podejmą na terenie genewskim zdecydowaną akcję, ażeby kwestję polsko-litewską raz na zawsze wyjaśnić w tym kierunku, by Litwa przestała podnosić postulaty i pretensje do Wileńszczyzny. Poseł niemiecki w Kownie odwiedził Waldemarasa przed jego wyjazdem do Genewy i zwrócił mu uwagę, że w razie zgody na zaniechanie dalszych sporów z Polską, nie mógłby wrócić do Kowna jako premjer. Poseł tłomaczył Waldemarasowi, że Polsce krzyżuje jej plany tylko stan wojenny, utrzymywany przez Litwę. W razie ustania tego stanu unja polsko-litewska stałaby się wkrótce rzeczywistością.

Z Narodowego Salonu Sztuk Pięknych.

„Zaloty“ czyli „Piast i Chadecja“.

Kronika telegraficzna.

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.) Krążą wiadomości, że biskup tarnowski ks. Wałęga posiada już deklarację Stapińskiego, wyrzekającego się narodowego kościoła.

Warszawa, 3. 12. (AW.) Marszałek Franchet d'Esperey nadesłał do ambasady francuskiej telegram z Katowic, w którym wyraża żywe zadowolenie z serdecznego przyjęcia, jakiego doznał w Polsce i prosi p. ambasadora o wyrażenie za to gorącego podziękowania.

Warszawa, 3. 12. (AW.) Pierwsze spotkanie przewodniczącego delegacji niemieckiej do spraw rokowań gospodarczych z Polską min. Hermesa z przewodniczącym delegacji polskiej Twardowskim, nastąpiło wczoraj w godzinach popołudniowych. Wczoraj również pos. niemiecki Rauscher przedstawił p. Hermesa p. o. ministra Knollowi, oraz dyrektorowi departamentu Jackowskiemu.

Kowno, 3. 12. (AW.) W dniu 29 bm. prezydent Smetona odbył inspekcję garnizonu kowieńskiego. Z polecenia władz wojskowych Smetona był powitany entuzjastycznemi okrzykami żołnierzy.

203 procesów poselskich.

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.). W sądach na terenie całego państwa zawisło 203 procesów wytoczonych byłym posłom sejmowym.

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.). W liście do przewodniczącego sądu marszałkowskiego p. Thugutta stwierdził Korfanty, że w orzeczeniu pominięto zupełnie przytoczone przez niego pobudki, przez co wyrządzono mu wielką krzywdę. Z tego powodu odwołuje się do sądu obywatelskiego z prośbą, aby zbadał motywy jego postępowania i osądził cały komplet zarzutów, podniesionych przeciw jego osobie. PP. Prager i Żółtowski, zgodzili się już wejść w skład przyszłego sądu obywatelskiego. Skutkiem tego listu nie przyjdzie do zwołania sądu obywatelskiego, który miał być dalszym ciągiem marszałkowskiego sądu.

Warszawa, 3. 12. (Tel. wł.) Wczoraj na wokandzie sądowej znalazła się sprawa „Gazety Warszawskiej Porannej“, z powodu trzech artykułów poruszających zaginienie Zagórskiego. Zeznawali: prokurator wojskowy pułkownik Kaczmarek, major Wenda i kapitan Miładowski. Wszyscy głośni w ostatnich czasach Wyrok brzmiał uniewinniająco.

LISTY Z PARYŻA.

Po procesie polskich bandytów.

(Od własnego korespondenta paryskiego).

Paryż, 1 grudnia.

Dnia 27 listopada o godz. 2-ej, ukończył się „monstrualny“ proces polskich bandytów. Rozpoczął się on 2 listopada i zajął sądowi przysięgłych (cour d'assises) dep. Sekwany ogółem 22 posiedzenia. Wyrok już zapadł. Możemy zatem swobodnie pisać jak ten proces powstał, jaki miał przebieg, co należy myśleć o wyroku, a wreszcie czy i jakie są procesu skutki.

W ciągu roku 1924, w okolicach Paryża, Reims, Soissons i Metzu nieznani sprawcy popełnili szereg kradzieży z włamaniem, oraz 6 morderstw dokonanych w celach grabieży. W Paryżu zabity został robotnik polski Różycki, w Metzu — robotnik polski Walerjan, w Soissons — robotnik polski Niemiec i Arab Ali-Maouche, w Wersalu — stróż nocny Viot, a w Normandji — fermjerka, pani Curtiss. Policja zaczęła szukać zbrodniarzy i w styczniu 1925 roku dokonano pierwszych aresztowań. W kilka tygodni potem znajdowało się już pod kluczem w różnych miejscowościach Francji 22 Polaków. Niejaki Bruzda-Urbaniak został zaaresztowany w Berlinie; jako obywatel niemiecki, który w Niemczech szereg przestępstw popełnił — nie został władzom francuskim wydany. Władek Zińczuk, jego towarzysz i domniemany szef „bandy“, został aresztowany w Brukseli i wydany w ręce sprawiedliwości francuskiej.

Śledztwo powierzono sędziemu przy sądzie paryskim, panu Lacomblez'owi. Jednocześnie postanowiono połączyć wszystkie przestępstwa w jeden wielki proces pod pretekstem, że w niektórych wyprawach brali udział ci sami złoczyńcy. Tym sposobem zwyczajni złodzieje, którzy nawet „Władka“ nie znali, włączeni zostali do imponujących rozmiarów „bandy“. Rozprawa przecież wykazała, że „bandy“ nie było, że było najwyżej pięciu bandytów, którzy kilka „operacyj“ dokonali razem. Rozprawa wykazała także, że wśród 19 oskarżonych (bo 3 umarło w więzieniu przed procesem), było tylko dwu niewątpliwych zbrodniarzy: Zińczuk, cyniczny i zdemoralizowany przez wojnę pół-Polak, pół-Rosjanin, oraz Pachowski, osobnik zupełnie w swej ciemnocie amoralny.

Wśród oskarżonych była jedna kobieta, Zośka Wernikówna, kochanka „Władka“. Poznali się w Reims, gdzie Zośka służyła u niejakiego Maurycego Silbera, karczmarza i pasera, który wiele wypraw sam zorganizował. Na śledztwie Władek obciążył bardzo Silbera i miano go zaaresztować, ale, zaklinany przez żonę Silbera a swoją kochankę, Władek wszystko odwołał. Silbera pozostawiono na wolności, to też Żyd zaraz „zwiał“ ze swą zacną połowicą i więcej ich nie odnaleziono.

* * *

W przeddzień rozpoczęcia się procesu w prasie paryskiej ukazało się szereg artykułów informacyjnych, mających na celu przygotowanie czytelników do śledzenia za przebiegiem procesu. Taki „Matin“ wyraźnie podkreślił, że ogół pracującego wychodźtwa polskiego we Francji nie może być odpowiedzialny za kilka zdeprawowanych jednostek narodowości polskiej. Natomiast p. Georges Claretie poświęcił swój artykuł w „Figarze“ (2. 11.) „olbrzymiej organizacji polskich bandytów“, w którym złośliwie stwierdził, że na półmiljonowe wychodźtwo polskie we Francji, od 1919 r. około 20.000 Polaków stawało już przed sądami francuskimi. Stosunek przestępców polskich we Francji wygląda więc na pozór groźnie (4% ogółu wychodźtwa).

Otóż należy tu z mocą zaznaczyć, że prawdopodobnie przed sądami francuskiemi stawało nawet więcej niż 20.000 Polaków, ale ich przestępstwa są przeważnie znikome i w większości wypadków wynikają z nieznajomości administracyjnych przepisów francuskich. Najczęściej wychodźcy polscy byli karani za dwa rodzaje „przestępstw“:

1) niemeldowanie urodzenia dziecka (we Francji o urodzeniu trzeba zameldować w urzędzie stanu cywilnego w ciągu trzech dni, o czem jeszcze dziś nie każda rodzina wychodźcza wie);

2) wykroczenie przeciw przepisom o cudzoziemcach (przepisy te są skomplikowane i w dodatku często się zmieniają, to też z błahego powodu można zostać „przestępcą“).

Wyzyskiwać proces dla agitacji antypolskiej próbowały tylko dwa pisma paryskie (na trzydzieści kilka): „Paris-Matinal“ i „Paris-Soir“. Oba należą do p. Eugenjusza Merle'a i zatrudniają agentów sowieckich. Nie chcemy powiedzieć, że agentem sowieckim jest również p. Ludwik Latzarus, współpracownik „Revue Hebdomadaire“, który przez pierwsze dni procesu usiłował na łamach „Paris-Matinal“ aferę rozdmuchiwać: dnia 11 listopada zatytułował nawet swój artykuł: „Wojna Polski z żandarmerją“. Musiał się jednak zorjentować, że wprost niema z czego kuć antypolskiej propagandy i pisać w sowietofilskim organie przestał. A może się zawstydził, kiedy go zapytano, co on w tej bandzie robi?

Naogół stwierdzić trzeba, że prasa francuska zachowywała się bardzo poprawnie. Przykłady wyżej przytoczone były tylko wyjątkami.

Po ojcowsku, w całem tego słowa znaczeniu sprawiedliwie kierował sprawą przewodniczący Mangin-Bocquet. Surowym jak przystoi na oskarżyciela, ale bez cienia tendencyjności był prokurator Rolland. Obrona była świetna; wśród adwokatów wymienić należy mecenasów Delattre'a, M. Kahn'a, Chauvin'a, Gonin'a, P. Cot'a, Rudenkę, Palewskiego, oraz panie Erlich i Martin. Trudne obowiązki tłumacza pełnił z powodzeniem p. Paweł Kleczkowski, korespondent PAT'a w Paryżu.

Po skończonym przewodzie sądowym, sędziowie przysięgli obradowali dziesięć godzin zgórą. Nic dziwnego: mieli odpowiedzieć na 550 pytań. Wyrok czytelnicy znają z depesz: tylko Zińczuk i Pachowski pójdą pod gilotynę. Szkopowicz i Gogolewski, których głowy także doma-

---

Antoni Marczyński

Królowa Othe.

POWIEŚĆ FANTASTYCZNA.

III część trylogji p. t.: „WYSPA NIEZNANA“.

Rozdział I.

Baal żąda ofiary.

— Nie dam!.. Nie dam!.. Precz, zbójej!.. Ratunku..

— Milcz bezbożna!...

— Zabij mnie, łotrze!.. Mnie!.. Dziecka nie dam!.

— Hej!.. Przytrzymajcie tę lwicę rozżartą...

— Ooooh!.. Bogini!.. ześlij trąd na tych zbirów... Moje dziecko!.. Moja słodka dziecina!.. Ooooh!..

Dwaj żołnierze wykręcili w tył ręce krzyczącej kobiety, odciągnęli ją przemocą w głąb izby i połą chlamidy zatkali jej usta...

— A to małe szczenię tu się gdzieś ukryło — warknął dziesiętnik, przyklękając przy łożu. Po chwili wyciągnął za nogę pobladłego chłopczynę, który nie stawiał najmniejszego oporu... Natomiast matka zdwoiła rozpaczliwe wysiłki. Rzuciła się na ziemię, zadarła nogi w górę i kopała niemi żołdaków, miotając się przy tem jak wielka ryba na piasek wybrzeża przez rybaka ciśnięta... Muskularni halabardnicy mieli niemało roboty, nim zdołali rozwścieczoną kobietę zepchnąć do piwnicy i tam ją zamknąć.

Przed bramą stał wóz, zaprzężony w cztery konie i otoczony setką wojowników. Na wozie znajdowało się już kilkoro dzieci, sami chłopcy, w wieku od trzech lat, do ośmiu. Popłakiwali z cicha, rzucając wylękniono spojrzenia na marsowe oblicza żołnierzy.

Gdzieś wyleciały drzwi z głośnym trzaskiem, gdzieś przeszył powietrze rozdzierający krzyk kobiety, zabrzmiały odgłosy głośnej sprzeczki mężczyzn, potem metaliczny szczęk oręża i szloch, szloch spazmatyczny...

Z uśpionych domków wypadały na ulice garstki żołnierzy. Żaden nie wracał z próżnemi rękami. Wkrótce wóz się zapełnił tak, że miejsca już dla nowych ofiar zabrakło. Wówczas brodaty setnik skinął trzcinową laseczką. Woźnica zamachnął się i długi bat opisawszy kolisko nad pochylonemi głowami uśpionych rumaków, trzasnął rozgłośnie. Konie przysiadły na zadach, szarpnęły ostro i wielki wehkuł ruszył z miejsca. Stukając okutemi kołami o wyboisty bruk ulicy, posuwał się wśród przekleństw, złorzeczeń i płaczu, w kierunku „Placu dwustu kolumn“...

Żołnierze z eskorty, korzystając z tego, że srogi przywódca jechał konno przodem, przed kolumną, zaczęli gwarzyć półgłosem między sobą...

— Żal patrzeć na te dzieciska — mruknął jeden...

— Mnie bardziej żal matek... Czy wiecie, ta w domku, przed którym rosną trzy figowce, to moja siostra...

— Więc własnego siostrzeńca wieziesz na ofiarę...

— Ha, cóż robić — westchnął... — Rozkaz to rozkaz.

— Byleby to tylko pomogło.

— Musi pomódz — wtrącił dziesiętnik: — Kapłani Baala zapewniają, że skoro ich bóg otrzyma należne ofiary, góra ognia natychmiast zaśnie, a tam gdzie strumienie lawy zniszczyły gaje oliwne, gleba będzie wielekroć urodzajniejsza...

— Oby tak było, jako mówicie...

— Ja tam kapłanom nie wierzę po staremu — rzekł śmiało młody żołnierz: Mnie mówił jeden, że oni chcą w ten sposób grozę wśród ludu szerzyć, zwolenników pozyskać i znowu dorwać się władzy, którą im jeszcze olbrzymy wydarły.

Drugi dziesiętnik, przysłuchujący się rozmowie od chwili, pochwycił śmiałka za ramię...

— Słuchaj młokosie! — rzekł bardzo ostro: — Natychmiast wymień mi imię zuchwalca, który takie brednie o bogobojnych sługach Baala rozsiewa... Natychmiast, czy słyszysz? No...

— Mogę powiedzieć, owszem — odparł tamten...

— Więc kto?

— Olbrzym, imieniem Henryk, którego jest małżonkiem Eli złotowłosej...

— On? No, no... Nadto jest zadufany ten przybysz. Nadto liczy na łaskę królewską. — Potem dodał szeptem, którego nikt nie mógł dosłyszeć: — a panowaniu rozpustnej Othe też koniec przyjdzie niebawem.

Ponury żołnierz, co rodzonej siostrze musiał wydrzeć jedyne dziecko i wiózł je na ofiarę dla Baala, zgrzytnął zębami i warknął:

— Czemuż to nie kazano nam podjechać pod dom Olbrzyma? Czy jego szczeniak jest czemś lepszem od naszych biednych synków? Czemu go oszczędzono?

Dziesiętnik, który stawał otwarcie w obronie sług Baala, uderzył się dłonią w czoło:

— Dobrze żeś mi przypomniał — rzekł: — Prawda... Toż on ma dzieci.

— Dwoje. Synek ma siedem lat, córeczka piąty rok zaczęła. Ja wiem dobrze, bo jestem jego sąsiadem. Ale nie mogę nań narzekać... Oby wszyscy sąsiedzi tacy byli jak Henryk Olbrzym.

— Ciszej tam chłopcy — upomniał drugi dziesiętnik: Nasz brodacz przystanął.

Rzeczywiście brodaty setnik, który jadąc kłusa oddalił się od maszerującej kolumny, stał teraz w pośrodku „Placu dwustu kolumn“, zapatrzony w stronę wulkanu.

— Góra ognia nie odpoczywa ani w nocy — rzucił ktoś z pierwszego szeregu...

Wydostawszy się z „Ulicy Palm Kokosowych“ na obszerny plac przed świątynią Aszery, „miasta opiekunki miłościwej“, ujrzeli żołnierze odległy stożek wulkanu, który im dotychczas gmachy wąskich ulic przysłaniały. Ujrzeli go więc i mimowolnie zwolnili kroku, bo widok to był przepiękny...

Ćwierć nieba płonęło żywym ogniem. Od tej łuny noc była widna jak dzień niemal, ale owa jasność w niczem złotych blasków słońca nie przypominała. Takie refleksy rzuca tylko rydwan wschodzącej jutrzenki, lecz jego światło jest stokroć słabsze, stokroć mniej czerwone. Łuna wisząca nad Tyrem miała barwę ciemnej purpury i szczodrze darzyła nią całą wyspę rozległą. Więc spokojne jezioro, nad którem odbywały się rok rocznie wielkie igrzyska ludowe, wyglądało jak morze krwi. Więc królewski szkarłat spowił białe miasto, marmurową świątynię Aszery, pałac królowej, pałace dostojników, domy bogatych mieszczan, chaty pospólstwa, alabastrowe kolumny, wybrukowane place, ulice. Więc jakby w krwawej pożodze tonęły cudne ogrody, olbrzymi park królowej, winnice, gaje pomarańczowe, gaje cytryn, oliwek granatów; więc ponad głowy pospólstwa i arystokracji świata roślinnego wystrzelały wspaniałe pióropusze dumnych palm i dziwiły się czemu ich liści wachlarze zamiast zwykłej barwy szmaragdowe mają kolor purpury.

(Ciąg dalszy nastąpi)

gał się prokurator, zostali skazani na dożywotnie ciężkie roboty i pojadą do Gujany. Inni przestępcy zostali skazani na więzienie, od 4 do 10 lat. Wyroku tego nie można nie uznać za sprawiedliwy.

W bardzo dobrze prowadzonem „Echu Polskiem" w Paryżu, p. Stanisław Rogoż pisał dwa tygodnie temu o „niczem nieusprawiedliwionym nastroju pewnego niepokoju, obawy i lękliwości", jaki w związku z procesem wytworzył się na wychodźtwie, a „szczególnie w koloniach robotniczych polskich Paryża i okolicy". Istotnie, tu i ówdzie niekrytyczny czytelnik codziennych gazet mógł rzucić robotnikowi polskiemu obelżywe słowo. Jest to jednak objaw bardzo powierzchowny i przejściowy. Nikt nie ma prawa obciążać wychodźtwa choćby cząsteczką odpowiedzialności za zbrodnie jednostek.

Kazimierz Smogorzewski.

Książka o Polsce.

Piszą nam z Warszawy:

W najbliższych dniach ma ukazać się bardzo obszerne dzieło, przedstawiające wyniki postępu i rozwoju Polski od czasu przewrotu majowego. Autorem pracy jest dr. Witold Kamieniecki, urzędnik ongi departamentu stanu w Radzie Rejencyjnej, następnie przez pewien czas wykładowca na uniwersytecie warszawskim, potem poseł polski w Rydze, wreszcie... dyrektor gimnazjum w Białymstoku. Wydawnictwo będzie urzędowem czy pół-urzędowem, w każdym razie poczętem z natchnienia władz kierowniczych. Nie ulega wątpliwości, że książka zakrojona na szeroką skalę i bardzo kosztowna, ma naukowo poprzeć dodatnie strony obecnego kursu wobec zbliżających się wyborów. a. s.

Straszna katastrofa samolotowa w Jugosławji.

Na lotnisku wojskowem w Mostarze wydarzyła się katastrofa lotnicza. Aeroplan wojskowy spadł na ziemię z powodu defektu motoru i rozbił się. Sierżant, który kierował aparatem, wyskoczył na ziemię, upadł jednak tak nieszczęśliwie, że doznał złamania czaszki i wkrótce zmarł. Jego towarzysz szeregowiec został wydobyty z pod szczątków samolotu zupełnie zmiażdżony.

Nowa afera szpiegowska we Francji.

Z Paryża donoszą nam: Serja odkryć skandalicznych spraw szpiegowskich jeszcze się nie ukończyła. Świeżo władze wpadły na trop jednej jeszcze wielkiej afery szpiegowskiej na rzecz obcego mocarstwa. Policja aresztowała 4 osoby pod zarzutem dostarczania obcemu mocarstwu dokumentów, tyczących obrony kraju. Piąty uczestnik szajki zbiegł, policja rozpoczęła już za nim pościg. Przywódcą organizacji szpiegowskiej był pewien urzędnik podatkowy, w którego mieszkaniu znaleziono wiele materjału obciążającego. Jak się dowiadujemy, głównym przedmiotem „działania" szpiegów, było lotnictwo wojskowe we Francji, którego plany zostały podobno państwom ościennym wydane.

Nielegalna literatura w sowietach.

Podług wiadomości „Rula" pewna osoba, która przybyła z Moskwy, komunikuje, że stolica, jak i inne większe miasta Rosji zawalone są wszelkiego rodzaju nielegalną literaturą przeciwrządową. Szczególnie w ostatnich miesiącach rozpowszechnianie nielegalnej literatury przybrało ogromne rozmiary. Z początku, kiedy tej literatury było niewiele, ludność mało interesowała się nią, obecnie czytanie literatury tej stało się zjawiskiem zwykłem. Robotnicy i urzędnicy, znajdując ulotki, w fabrykach i urzędach sowieckich, czytają je i nawet nad treścią ich dyskutują.

Na nic frazesy...

Lord Zushendun potępia „akademickie studja" na temat rozbrojenia powszechnego.

Genewa, 1. 12. (Pat.) W dniu dzisiejszym zebrał się komitet rozjemstwa i bezpieczeństwa, wyłoniony wczoraj przez komisję przygotowawczą konferencji rozbrojeniowej. Na przewodniczącego komitetu powołany został dr. Benesz. Po dokonaniu wyboru prezydjum wygłosili przemówienie dr. Benesz i grecki min. Politis, przedstawiając program prac komitetu ustalonych w ogólnym zarysie przez zgromadzenie Ligi Narodów na ostatniej sesji. Zkolei zabrał głos przedstawiciel angielski **lord Zushendun, żądając odpowiedniego podjęcia przez komitet praktycznego osiągnięcia zarządzeń, a nie zaś tylko akademickich studjów.** Prace komitetu zakończą się równocześnie z obradami komisji przygotowawczej konferencji rozbrojeniowej w piątek lub w sobotę. W pracach komisji rozjemstwa i bezpieczeństwa brał udział komisarz ludowy do spraw zagranicznych Rosji Litwinow. Możliwem jest, że już w sobotę delegacja sowiecka opuści Genewę.

Po zgonie Sejmu i Senatu.

Łzy panów marszałków.

Dziada Polikarpa rozpamiętywania.

Skroś onego mrozu — dwa tydnie temu — rzekę do mojej starej:

— Wraź sikirę na blachę od kuchni, ale na štorc, to ano ziąb zelży.

Nie chciała babina, nie chciała, ażem jej dokumentnie rzemieniem przez plecy przetłómaczył, co ma mężowego rozkazania wedle małżeńskiej przysięgi słuchać, i akurat pomogło jedno i drugie: kubita uległa, sikira stanęła na štorc i zaraz się ociepliło.

Zaś względem tego rzemienia — nie zrobiło sie to — uchowaj Boże! — z jakiejsik zawziętości, ino że żal człekowi, jak uwidzi takie chuchro, co listy po chałupach roznosi, a wiater leda mu nosa nie urwie za ono dobrodziejstwo, iże ludziom, przezpiesznie wedle pieca siedzącym w ciepłocie, wiadomość ze świata ze szerokiego przyniesie.

Inszegobym nie pożałował, jako na ten przykład mularza abo dekarza, bo jeden i drugi Pana Jezusa zuchwale kusi, na wysokim gzymsie stojący abo na dachu i do wiatru zęby szczerzący. Bo se taki szelma myśli, że jak rymnie z wysokości i gnaty poharata, to mu Król do kupy złoży i jeszcze na nerwy leczyć będzie abo go Kasa chorych z niemocy wydźwignie.

W chtórą skuteczność kurowania ja nijak nie uwierzę, pamiętający, jako w zeszłem lecie chorzał dzieciok Walenciakowej, chtóremu ospę na ramieniu zaszczepili, a i tak gzubowi się zmarło, chocia mu zaszczepili, bo ano spadł nieborak z okna i zabił się na śmierć.

O! Nima śpasów ze śmiercią. Straszna ci ona kostucha, a tera kole jesieni na wielgie ludzie zawziena sie okrutnie. Wiadomo — Wyspiański w listopadzie pomarł, zaś tej jesieni Przybyszewski poszedł do Zbawiciela — Panie Boże, daj mu chwałę wiekuistą!

Nie dziwijta się tedy Grzymale, że sie tyż uląkł kostuchy, mający już sławę za sobą, i skroś tego Akademija niedzielna spuchła; nie kużden albowiem ma takie szczęście, jak dziadek, co mu za Kasztankę na obtarcie łez Sanguszko ogiera wyrychtował, żeby miał na czem pojechać do Genewy. Okrutnie daleka to droga, ale jechać trzeba; zaśby miał tracić pieniądze na pisanie listów, skoro, nie czekawszy nawet do Nowego roku, już listy podrożeli?

Jedźże, nieboże, a wracaj zdrów z ładnym gościńcem od św. Mikołaja! chtóren od dziadka wymiarkować powinien, że na polskie potrzeby jedna pożyczka amerykańska zamało, zaś na Gwiazdora czekać — próżna oskomina; łońskiego roku nic nie przyniósł, to i tera z gołemi rękami przywędruje. Już go widzę, jak zamiast kiełbasy wyborczej dźwiga pod pachą nowe fasje podatkowe.

Kr. Stasicki.

Jacy posłowie staną przed sądem.

W kancelarji sejmowej leżą wnioski sądowe o wydanie 63 posłów, przeciwko którym wytoczono sprawy karne. Oto ich nazwiska:

Komuniści: Sochacki, Paszczuk, Skrzypa, Wojtjuk, Prystupa.

Żydzi: Frostig, Grünbaum.

Ukraińcy: Chrucki, Krawczyn, Nazaruk.

Niemcy: ks. Klinke, Graebe.

Białorusini: Wołoszyn.

Białoruska Hromada: Miotła, Taraszkiewicz, Rak-Michajłowski (wydani już przez Sejm, siedzą w więzieniu).

Secesja z Niezależnej Partji Chłopskiej: Szapiel, Szukan. Bon.

Związek Ludowo-Narodowy (endecja): Dobija, Sawicki, Kucharski.

Piast: Szmigiel (wykluczony ze stronnictwa), Kręzel, Gruszka, Szydłowski, Kowalczuk, Poznański, Nawrocki, Kosydarski, Dubiel.

Socjaliści: Wolicki, Kwapiński, Smulikowski, Hausner Artur, Nizki, Pudlarz.

Stron. Chłopskie: Dubrownik, Pawłowski, Wrona, Ledwoch, Puta, Bryl, Dziduch, Socha, Adamowicz, Śliwiński.

Chrz. Demokracji: Korfanty, ks. Olszański.

Wyzwolenie: Kordowski, Rudziński, Jemielewski, Miedziński.

Niezależna Partja Chłopska: Fiderkiewicz, Bon, Hołowacz, Ballin, Wojewódzki.

Ukraińska Partija Włościańska: ks. Ilkow.

Nienależący do żadnych stron: Hałko (dawny Wyzwoleniec), Chomiński, (dawny Klub Pracy), Marjan Dąbrowski, właściciel krakowskiego „Kurjerka"

Dymowski zostanie za kratkami.

Po czterogodzinnem przesłuchaniu zastosowano do byłego posła dr. Tadeusza Dymowskiego areszt zapobiegawczy. Dymowskiego osadzono w więzieniu na Pawiaku.

Podsłuchane.

Niemożliwe.

W jednej z tutejszych kawiarń, siedziało przy stoliku trzech panów. Z nudów widocznie, zaproponował jeden, by opowiadać sobie kawały o niemożliwości.

— Wiecie co moi kochani — mówi jeden, ja mam w Ameryce kuzyna, który posiada własną kolej. Z jaką szaloną szybkością kursują na tym szlaku pociągu to dowodzi fakt, że jak mój najdroższy kuzynek chce uderzyć dyżurnego stacji i zamachnie się, to trafia drugiego, na następnej stacji.

— To jest możliwe odpowiadają dwaj kompani.

Ja wam powiem kawał, od którego zdumiejecie się — mówi drugi.

Mój stryjaszek — zaczyna, ma w Ameryce fabrykę kas ogniotrwałych. Razu pewnego chciano wypróbować wytrzymałość kasy. Zamknięto w niej królika i obłożono 50-cioma tonnami węgla i podpalono. Trzy dni palił się ogień wokoło kasy. Gdy już ogień ugaszono i otworzono szafę, wiecie co się stało z królikiem?

— ?

— Zamarzł.

— To możliwe, możliwe.

Proszę was, mówi trzeci, ja znam w Polsce takiego posła, który nie dorobił się majątku.

— To jest napewno niemożliwe — odpowiedzieli dwaj pozostali towarzysze.

pp.

Żydzi a blok mniejszości.

(Od własnego korespondenta warszawskiego).

Dzienniki zarejestrowały oczekiwaną a jednak sensacyjną wiadomość: blok mniejszości narodowych z przed pięciu laty wskrzesnął znowu i jak tamten snuje się widmem ostrzegawczem. Nic a raczej mało pomogły ustępstwa na rzecz żydów. Znaczna ich część nie dała się osadzić na miejscu i wyciągnęła dłonie do dawnych sprzy mierzeńców! Jednakże nastroje są zgoła odmienne, niż przy tworzeniu pierwszego bloku. W szerokich masach starozakonnych rozbrzmiewało „za", rozbrzmiewa i „przeciw". Za sojuszem z Litwinami, Białorusinami, Niemcami, Rosjanami oświadczyli się przedewszystkiem syjoniści z Kongresówki i czołowi przedstawiciele żydowskiej centrali Związku Kupców w Warszawie. Myśl i urzeczywistnienie zwalczali ortodoksi, syjoniści z Małopolski i tamtejsze warstwy kupieckie. Najbliższa przyszłość okaże, czy owe sprzeczne prądy wejdą w jedno łożysko, czy też własnemi popłyną korytami. Znamienne jednak były poglądy, które uzewnętrzniły się w ostatnich czasach w trakcie narad w Warszawie nad utworzeniem Rady Naczelnej Kupiectwa żydowskiego. I tak reprezentanci stowarzyszenia kupców izraelickich miasta Łodzi oświadczyli wprost, że nie wysłuchają uchwał natury politycznej (nie zgadzają się na blok mniejszości), wysłaniec Sosnowca zaznaczył, że nie dano mu żadnych zleceń w sprawie wyborów. Przedstawicielstwo kupców małopolskich opuściło salę obrad w obawie o przegłosowanie. Pozostali zatem delegaci warszawskiego związku z jego oddziałami i oni uchwalili przymknięcie do bloku mniejszości!

Arcyciekawem jest wystąpienie „Momentu" z kwestją, czy ex-posłowie Kirschbraun i Grünbaum, mogą wziąć na barki swoje odpowiedzialność za losy współbraci w Polsce, skoro pierwszy bez namysłu wystąpił przeciw blokowi, drugi za nim. Obecnie — takie w skrócie wywody — kiedy uzdrawia się życie Rzeczypospolitej i najmniejsze posunięcie nadmienionych działaczów może wpłynąć na bieg wypadków, czy nie należało uprzednio zapytać samych wyborców, czego chcą. O ile tego nie można uczynić na wiecach, bo tam góruje głos posiadających, sztukę krzyczenia, to trzeba było przynajmniej wybadać najwybitniejszych przywódców świata żydowskiego.

Ciekawym jest także szczegół, **że tym razem był wodzirejem przy tworzeniu bloku mniejszości Dymitr Lewicki, który przyrzekł żydom jedenaście mandatów zdobyć za pomocą głosów ukraińskich, natomiast jednak wysunął żądanie odstąpienia Ukraińcom mandatu ze Lwowa, a nadto dwu mandatów z okolic, zaludnionych przez większość żydowską!** Ani pp. Reich, ani Rozmaryn nie chcieli słyszeć o podobnej koncepcji (dotyczyła ich okręgów wyborczych) i dlatego syjoniści małopolscy pokazali blokowi plecy... Podobno przywódcy żydowscy z b. Galicji mają zamiar sformować własny blok. Tak, niema jedności po stronie żydowskiej, a akcja, która zdołała utorować zwycięstwo myśli o połączeniu się z mniejszościami narodowemi, nie posiada ani tej zwartości, ani siły, jaką ujawniła w czasie wyborów ostatnich. Zresztą, nie koniec jeszcze całemu planowi. Rokowania trwają. Bardzo wiele szczegółów ulegnie zmianie przy podziale mandatów.

W. K.

Haller i Dmowski nie byli twórcami armji polskiej we Francji

„Sokół Polski" w Ameryce występuje przeciw fałszowaniu historji. — Dekret Prezydenta Francj na formowanie armji polskiej na ziemi francuskiej wyjednał Wacław Gąsiorowski!

W dziesiątą rocznicę utworzenia armji polskiej we Francji przyjechała do Polski wycieczka Polaków amerykańskich; wycieczkę zorganizowało Stowarzyszenie Weteranów Armji Polskiej. Z tej okazji prasa narodowo - demokratyczna, polegając na opisach Edwarda Ligockiego, który znowu mylnie został poinformowany przez Sierocińskiego, wskazuje na generała Józefa Hallera — jako organizatora tej armji. Dekret Prezydenta Francji powołujący do życia tę armję udało się w roku 1917 rzekomo uzyskać dzięki wysiłkom Dmowskiego.

Stanisław Stachowicz w „Sokole Polskim" — urzędowym organie Sokolstwa Polskiego w Ameryce — nazywa twierdzenia te **z gruntu fałszywemi,** bo Dmowski żadnych wysiłków w celu uzyskania tego dekretu nie położył, ani o utworzenie armji polskiej na ziemi francuskiej **nie zabiegał...** W dziele Romana Dmowskiego p. t.: „Polityka polska" omówiono dość pobieżnie sprawę Armji Polskiej we Francji, przypisując, rzecz naturalna, zasługę sformowania tej armji nie komu innemu, jak tylko autorowi „Polityki Polskiej" i **Komitetowi Narodowemu w Paryżu,** mimo że ten Komitet utworzony został w przeszło rok po wydaniu dekretu o tworzeniu Armji Polskiej, w rok po rozpoczęciu rekrutacji do niej.

Wtedy, gdy armja we Francji się formowała, generał Haller walczył na ziemiach polskich, a do Francji przybył z Murmanu **do gotowej, utworzonej już, sformowanej w dywizje armji...** Prawda historyczna stwierdzić każe — mimo wielkiego uznania Sokolstwa dla generała Hallera — **że 90 procent ochotników ze Stanów Zjednoczonych, zapisujących się do Armji Polskiej we Francji, nie wiedziało o istnieniu tegoż generała.**

Prawdą natomiast historyczną jest, że dekret Prezydenta Francji, pozwalający na formowanie Armji Polskiej na ziemi francuskiej, uzyskał nie kto inny, jak tylko **Wacław Gąsiorowski,** ten sam Gąsiorowski, którego różne osobistości pomawiały przed odpowiedniemi czynnikami w Polsce, o to, że tworzył tę armję **za namową Izwolskiego,** ambasadora rosyjskiego w Paryżu. Dlatego to na piersiach tych różnych osobistości widzimy komandorje orderu „Polonji Restituty", a nawet wstęgi orderu „Białego Orła", podczas gdy Gąsiorowskiemu, jakby na ironję — i dopiero za staraniem Stowarzyszenia Weteranów Armji Polskiej w Ameryce, — przypięto „Polonję Restitutę" **piątej klasy.**

Armja Polska we Francji powstała dzięki temu samemu Gąsiorowskiemu, którego dzieło „Bem" czytają wszyscy chorążowie i podchorążowie w szkołach wojskowych w Polsce. Dzięki temu samemu Gąsiorowskiemu, który dziś **na tułaczce, w Ameryce** pełni obowiązki dyrektora Kolegjum Zw. Nar. Pol. w Cambridge Springs, Pa.,

Faktem jest również historycznym i niezbitym, że gdyby Gąsiorowski nie miał w Ameryce **Dra Teofila A. Starzyńskiego,** stojącego na czele szkolonych wojskowo zastępów sokolich, to dekret Prezydenta Francji nie miałby znaczenia.

Dokumenty historyczne, dotyczące tej Armji, posiada jedynie Gąsiorowski. Miejmy nadzieję, że pisana przez niego historja tej armji ujrzy wkrótce światło dzienne i sprostuje wiele błędów, wyjaśni wiele niejasności.

ANDRZEJ KULWIEĆ.

Wojna polsko - rosyjska w r. 1831.

(Dokończenie).

Wymarnowały się wówczas świetne stare pułki piechoty. Wyginął prawie doszczętnie „pułk czwarty"; zaparł się on na wolskim cmentarzu ewangelickim tak mocno i raził ogniem karabinowym wroga tak skutecznie, że Moskale musieli ich karabinom przeciwstawić... armaty!

Sprawa obrony Warszawy była stracona...

Na mocy umowy z Moskalami Polacy mieli opróżnić Warszawę i Pragę...

Lecz, jak pisze Karol Rzepecki, jeden z „czwartaków" w pracy, poświęconej swemu pułkowi, ...„bój trwał do nocy. Żołnierze nie chcieli ustąpić z wałów i stanowisk. Przy nas pełno było mieszkańców Warszawy. Księża Dominikanie i Bernardyni z pałaszami i pistoletami, kobiety uzbrojone w strzelby, kosy i siekiery — wszyscy cisnęli się na wały i koniecznie chcieli walczyć, łączyć się do wspólnej obrony...".

Wojska z rozpaczą w sercu, niepobite przez wroga, przeklinając głośno Krukowieckiego, który dążył do rychłego zakończenia wojny nawet przez oddanie stolicy, szły ku Modlinowi...

Prawy, choć mało energiczny Małachowski, podpisawszy smutną umowę, złożył dowództwo.

Ostatnim już po nim wodzem został generał Maciej Rybiński, który „zatopił" sprawę powstania ostatecznie.

Bez wiary w celowość dalszej walki maszerowano ku północy.

„...zgasnął ogień,
Już Moskal rogatki wywalał..."

wchodził znów w tryumfie do polskiej stolicy i miał w niej panoszyć się przez długich lat 84!...

Planowano jeszcze rozpaczliwe próby oporu w różnych częściach kraju. Generałowie: Bem, Umiński, Dembiński chcieli walczyć do ostatka. Jednak już „ducha nie stało, bo się załamał".

Nastąpiło tragiczne rozejście się wojsk.

Zdrajca Ramorino cały ten przełomowy czas trzymał zdala od Warszawy cenny 20-tysięczny korpus, z którym przeszedł potem granicę galicyjską...

Rybiński z główną armją szedł bez jasnego celu na Modlin, Płock, Włocławek... Rosjanie dążyli za nim, powoli go naciskając.

Nie widząc nigdzie możności oporu, znikąd pomocy i nadziei, a nie chcąc, jako niepokonany, składać broni przed Moskalami, przeszedł ten nieszczęsny wódz z armją, członkami rządu i posłami granicę pruską pod Brodnicą...

Powstanie upadło. Paskiewicz, nazwany przez cara „księciem warszawskim" owładnął Królestwem, na które miała spaść straszna zemsta Mikołaja...

Został jeszcze Modlin i Zamość. Modlin kapitulował zaraz na wiadomość o katastrofie brodnickiej. Ale zacny obrońca Zamościa, generał Krysiński, długo nie chciał wierzyć z dzielną załogą, że już wszystko skończone... Aż Moskale, szanując tę czcigodną wiarę w sprawę polską, pozwolili udać się oficerom z twierdzy do Warszawy dla stwierdzenia położenia... Prawda była straszna: wojska narodowego już nie było... „Spokój panował w Warszawie"...

Zamość więc, ostatnia przystań orężnej siły polskiej, otworzył bramy zwycięskiemu najeźdźcy 24 października 1831 r.

Wojna się skończyła, bo wojsko polskie przestało istnieć...

Wszystko, co było najdzielniejsze go w narodzie i nie chciało poddać się pod jarzmo moskiewskie — wyszło z wojskiem na emigrację, na biedę, głód, niedolę i poniewierkę... Unosili jednak owi nieugięci Polacy, prócz „garści czarnej ziemi ojczystej" w węzełkach, niepodległego ducha, który miał być ich gwiazdą przewodnią wraz z wiarą w lepsze jutro... Protest przeciw przemocy, niesiony na obczyznę przez niedobitków 1831 roku, miał przeniknąć głęboko naród cały i iść z pokolenia na pokolenie...

Idea walki zbrojnej z rozbiorcami miała być w Polakach raz silniejsza, raz słabsza — ale zawsze żywa!

Instynkt narodowy wyczuwał dobrze, że Polski nie można „wyszachrować, wygadać czy wypolitykować" — **Polskę trzeba wywalczyć!**

Wierzono święcie w wieszcze słowa Mickiewicza, proroczo głoszącego:

„Naród Polski nie umarł... ciało jego leży w grobie... A trzeciego dnia wróci dusza do ciała i naród zmartwychwstanie...

I przeszło już dni dwa; jeden dzień zaszedł z pierwszem wzięciem Warszawy (w r. 1794), a drugi dzień zaszedł z drugiem wzięciem Warszawy (w r. 1831); **a trzeci dzień wejdzie, ale nie zajdzie..."**

Wyczekiwał więc stęskniony naród polski owego „trzeciego dnia", starając się kształtować ducha zbiorowego w myśl wskazań owego największego Polaka wszystkich czasów:

„O ile powiększycie i polepszycie duszę waszą, o tyle polepszycie prawa wasze i powiększycie granice!"

Bezczelny napad rabunkowy na rynku w Krakowie.

Bandyta, widząc że nie ujdzie pogoni, zastrzelił się.

Kraków, 1. 12. PAT. Dziś około godziny 12 w południe na głównym rynku w bramie domu na linji A. B. dokonano śmiałego napadu rabunkowego na przechodzącego urzędnika prywatnego 21-letniego Artura Reichera, który zainkasował przed chwilą większą kwotę pieniędzy. — Nieznany osobnik postrzelił Reichera w twarz, usiłując zabrać mu pieniądze. Po dokonaniu tego czynu napastnik chciał się ratować ucieczką. Na widok jednak pogoni na ul. św. Tomasza strzelił do siebie z rewolweru, odbierając sobie życie. Reicher został ranny w ten sposób, że kula przeszyła twarz, zarysowując podniebienie i język. Pogotowie ratunkowe udzieliło rannemu pierwszej pomocy którego ze względu na lekkie poranienie pozostawiono na miejscu wypadku.

Eksterniści we Lwowie przed maturą wykradli wzory egzaminacyjne.

Podczas zdawania egzaminów maturalnych w gimnazjum państwowem im. Kopernika we Lwowie, zwróciło uwagę nadzwyczaj dokładne przygotowanie się egzaminowanych do tematów, zadawanych przez ciało profesorskie. Sprawa ta wyjaśniła się wówczas, gdy jeden z uczniów został zakwalifikowany przy egzaminie jako niedostateczny. Uczeń ten z żalem i skruchą, mocno zresztą spóźnionemi, zeznał przed komisją egzaminacyjną, iż wszyscy jego koledzy porozumieli się z woźnym w kwestji wykradzenia tematów przed odesłaniem ich do kuratorjum, dla sporządzenia przez uczniów odpisów. Woźny otrzymać miał za oddanie tej usługi 200 zł. Woźny Kuźma faktycznie dostarczył żądanych tematów, uczniowie, zebrawszy potrzebną sumę ze składek, wręczyli ją woźnemu, poczem — po przepisaniu tematów — zwrócili mu je.

Władze szkolne zawiesiły dalsze egzaminy, oraz wdrożyły gruntowne śledztwo w kierunku wykrycia winnego, który poddał myśl popełnienia przestępstwa oraz stwierdzenia, który z uczniów i ile wpłacił woźnemu.

Przebrana za mężczyznę chciała zamordować niewiernego kochanka.

Pod powyższym tytułem donosi „Kurjer Ilustrowany": Onegdaj we Wróbliku pod Krosnem aresztowano mieszkankę tejże miejscowości, niejaką Poczwarową, oskarżoną o zbrodnię podpalenia i usiłowanego morderstwa.

Poczwarowa, kobieta zamężna, którą mąż przestał interesować się, znalazła sobie adoratora w osobie Hadysza, które mu zaproponowała małżeństwo, obiecując męża usunąć z drogi. Propozycja ta nie podobała się adoratowi, więc też więcej do swej bogdanki nie przyszedł.

Zawiedziona w swych nadziejach Poczwarowa postanowiła się zemścić na niewiernym kochanku i w tym celu poczęła śledzić każdy jego krok. Gdy pewnego razu Hadysz poszedł do znajomej kobiety do Haczowa, mściwa kochanka podpaliła dom, w którym się niewierny znajdował. Tak samo postąpiła z innym domem w Targowiskach, lecz Hadyszowi udało się w obu razach wyjść cało z opresji.

Widząc, że ex-adoratora nie da się spalić, postanowiła go zamordować.

Przebrawszy się za mężczyznę, z siekierą w ręku stanęła pewnego wieczoru pod domem Hadysza. Traf chciał że wyszedł... ojciec ex-adoratora, którego jednak zaślepiona zemstą kobieta nie poznała i zadała niewinnemu człowiekowi silny cios siekierą w głowę. Napadnięty miał jeszcze na tyle siły że wyrwał napastniczce siekierę i krzykiem zaalarmował domowników, którzy w zbrodniarzu poznali Poczwarową lecz tak byli zaskoczeni dokonaną zbrodnią, że pozwolili jej zbiec.

Zawiadomiona o wypadku policja aresztowała Poczwarową, która przyciśnięta do muru, przyznała się do wspomnianych powyżej zbrodni.

Niezwykle pomysłowy oszust oraz fałszerz warszawski.

W tych dniach wykryto niezwykle śmiałe i pomysłowe oszustwo oraz fałszerstwo.

W miesiącu tym przybył z Londynu do Warszawy znany przemysłowiec angielski, Henryk Wachtel wraz z małżonką mrs. Daisy. Państwo Wachtelowie zamieszkali w jednym z apartamentów hotelu Europejskiego.

Mr. Wachtel, krzepko trzymający się mimo swych lat 83, szalenie zazdrosny był o małżonkę, która przed dwoma laty zaledwie przekroczyła trzydziestkę. Zamykał ją w pokoju na klucz, kontrolował jej korespondencję itd. co zmusiło młodą kobietę do ukrywania swych spraw i znajomości przed mężem. Dlatego też znaczna część korespondencji mrs. Daisy kreślona była na posterestante, na urząd pocztowy Warszawa I, na placu Napoleona. W listach adresowanych do siebie pani Wachtelowa otrzymywała co kilka dni czek na kilkadziesiąt funtów.

Pewnego razu, nie otrzymawszy w oznaczonym terminie pieniędzy mrs. Daisy zwróciła się do „Banque Nationale de Credit", za którego pośrednictwem angielski bank „The Eastern Bank limited" przesyłał pani W. pieniądze, o wyjaśnienie. Okazało się, że bank francuski czek na 50 funtów sterlingów przesłał na nazwisko Angielki na poste restante jeszcze we wrześniu i że z Banku handlowego w Warszawie, gdzie czek był płatny, nadeszło zawiadomienie o dokonanej wypłacie pieniędzy.

Ponieważ pani Wachtelowa pieniędzy nie podejmowała, sprawę skierowano do brygady fałszerskiej urzędu śledczego.

Dochodzenie ustaliło, że czek z poczty podjął student Szkoły Gł. gospodarstwa wiejskiego, legitymujący się dowodem akademickim nr. 284 na nazwisko Dymitra Wachtela, mieszkającego rzekomo w Żyrardowie przy ul. Przejazd 12. Urzędniczka pocztowa wydała owemu studentowi czek bez żadnych podejrzeń, gdyż czek wystawiony był na D. Wachtel, co zgadzało się z nazwiskiem nieznajomego.

Po sprawdzeniu w sekretarjacie S. G. G. W. okazało się, że dowód akademicki nr. 284 wydany był pewnej studentce, która nic wspólnego z tą sprawą mieć nie mogła, z czego wynika, że legitymacja przedstawiona przez oszusta, była sfałszowana.

Wobec tego nasuwa się pytanie, skąd ów nieznajomy był poinformowany, że mrs. Daisy otrzymuje pieniądze na poste restante i czy nie działał on w porozumieniu z jakimś przestępcą z zagranicy.

Zamach planowany przez Eustachiewicza

wprawił pana marszałka w doskonały humor.

Wiadomości z kraju.

Dar Prezydenta Rzplitej dla ogrodu zoologicznego.

Ogród zoologiczny otrzymał cenny dar od P. Prezydenta Rzplitej: wspaniały okaz jelenia z lasów spalskich.

Jest tu już drugi dar P. Prezydenta, który ofiarował ogrodowi zoologicznemu pięknego żórawia.

Warszawa dostaje 18 miljonów dol. na elektryfikację.

Warszawa, 2. 12. (tel. wł.) Wczoraj przybył tu przedstawiciel grupy kapitalistów belgijskich i angielskich, celem przeprowadzenia układu z rządem, co do warunków kredytowych w wysokości 18 miljonów dolarów, na cele elektryfikacji i rozbudowę warszawskich kolei dojazdowych.

Teatr Narodowy w Warszawie nie uznaje Wyspiańskiego!

Warszawa, 2. 12. (tel. wł.) Na wczorajszem posiedzeniu Rady Miejskiej zaszedł pod koniec, znamienny wypadek. Członek Rady Miejskiej, znany powieściopisarz Kaden-Bandrowski odczytał wniosek nagły, potępiający Teatr Narodowy, który 20-tą rocznicę śmierci Wyspiańskiego pominął milczeniem; niezorganizował żadnego obchodu, natomiast w sposób nieudolny wystawił „Dziady". Bandrowski wytknął, że kierownictwo teatru nie stoi na wysokości zadania. Po przewlekłej dyskusji, uchwalono zainterpelować Magistrat i zażądać aby w ciągu 2 tygodni udzielił wyjaśnienia.

Przeciw zniesieniu sądów apelacyjnych.

Warszawa, 2. 12. (tel. wł.) Polski związek prawników kresowych ogłosił uchwałę, w której oświadczył się stanowczo za utrzymaniem sądów apelacyjnych jako rękojmi prawidłowego wymiaru sprawiedliwości i wezwał inne zrzeszenia prawnicze do deklaracji, przeciw zniesieniu instytucyj odwoławczych.

Uczczenie wybitnego uczonego.

Szpital powszechny we Lwowie żegnał uroczyście ustępującego z prymarjatu prof. dr. Emanuela Macheta, jednego z najwybitniejszych okulistów polskich. Obok swych zajęć w Uniwersytecie przez 35 lat prowadził dr. Machet oddział oczny szpitala powszechnego. Dla utrwalenia i upamiętnienia zasług Macheta w szpitalu lwowskim ufundowano staraniem prymarjuszów szpitala w sali przyjęć oddziału ocznego, płaskorzeźbę z bronzu, przedstawiającą podobiznę profesora.

Sądy wojskowe dla cywilów.

Ministerjum Spraw Wojskowych opracowało projekt rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o poddaniu orzecznictwu wojskowych sądów karnych osób pełniących służbę cywilną w niektórych działach służby wojskowej. Pracownicy ci mieliby podlegać wedle projektu sądom wojskowym za zbrodnie polityczne, za przestępstwa z chęci zysku, a nawet za wykroczenia przeciw subordynacji wojskowej.

Sprawa politycznego zamachu we Lwowie nie jest wyjaśniona.

Dochodzenia policyjne w sprawie mordu politycznego przy ul. Paulinów we Lwowie utknęły na martwym punkcie. Wszystkich aresztowanych w związku z zamachem na Huka wypuszczono na wolność. Pomimo nie wyjęcia z czaszki dwóch kul, stan Huka jest coraz lepszy. Zawdzięcza on to swemu żelaznemu zdrowiu i herkulesowej budowie ciała. W sobotę, ku ogólnemu zdumieniu szpitala, wstał nagle Huk z łóżka i usiadłszy zażądał jedzenia. Po zjedzeniu obfitego obiadu zapalił papierosa i spokojnie rozmawiał z lekarzem.

Zagadkowa sprawa okrutnego samosądu na Huku pozostaje — jak dotąd — zupełnie niewyjaśniona.

Afera z biletami kolejowymi w Krakowie.

Przed kilku dniami rewizor kolejowy Franciszek Kruk wpadł na dworcu w Krakowie na ślad zbrodniczej manipulacji z biletami jazdy koleją.

Oto jeden z bileterów Emil Kania odbierał od podróżnych bilety przy wyjściu z dworca osobowego opiewające na przestrzeń Przemyśl—Kraków, Rzeszów—Kraków i Dębica—Kraków.

Bilety te — jak wykazały dochodzenia — zawoził do Bochni i tam wręczał je wtajemniczonym w zbrodniczą akcję dwom kobietom, a to niejakiej Królikowej i Anakowej.

Na otrzymanych biletach Królikowa i Anakowa potwierdzały w urzędzie ruchu w Bochni rzekomą przerwę w ruchu i tem samem bilety owe nabywały prawa do jazdy w dniu następnym na wymienionej przestrzeni.

Przeciw portjerowi, jak i Królikowej oraz Anakowej wdrożone zostało dochodzenie policyjne.

Spotkanie z nieboszczykiem.

Interesujący wypadek wizji polityczno-spirytystycznej.

(Zamiast Kroniki Niedzielnej).

Pod koniec listopada na jednem z przedmieść spotkałem starego oberwańca z podwiązaną gębą i z przewieszoną na lędźwiach torbą. Dziad ten nie był mi obcym. Spotykałem go już często, a on, mimo swej bardzo zdepanszowanej powierzchowności, mimo złodziejskich oczu i naalkoholizowanej gęby, przechodził zawsze koło mnie hardo, stukał kosturem o ziemię i patrzał tak wyzywająco, jakby żądał odemnie, abym mu się pierwszy ukłonił. Ja naturalnie ignorowałem wagabundę. To też zdziwienie moje było wielkie, gdy tym razem dziad na mój widok skurczył się, spokorniał, zdjął ze łba zawszawioną czapę i rzekł dychawicznym głosem:

— Niech będzie pochwalony!

— Na wieki — mruknąłem i chciałem iść dalej, ale dziad spojrzał na mnie tak błagalnie, żem się mimowoli zatrzymał i sięgnąłem ręką do kieszeni.

Szukając pieniędzy zauważyłem, że ten niezwykły brodjaga ma jakieś rybie, zgasłe oczy, i że bije od niego jakby trumienna woń.

W mig zorjentowałem się w sytuacji. Było to przecież 28 listopada, a więc w dzień śmierci Sejmu, którego duch dekretem Pana Prezydenta został zgaszony, ale jego powłoka cielesna rozlazła się po całym kraju, budząc w społeczeństwie widokiem swoim wątpliwej wartości przyjemność. We mnie obudziła się atoli dziennikarska ciekawość.

— Ojcze, dokąd to Pan Bóg prowadzi? — spytałem.

Dziad westchnął żałośnie.

— Gdyby ja to wiedział, dokąd i poco? Zakatrupili mnie, więc idę przed siebie i szukam źródła zmartwychwstania.

— Co? co? Jeszcze trupie ciepło bije od was, a już wam się zmartwychwstania zachciewa! Pierwej, dziadu, zgnij na kwaśne jabłko, a potem szukaj nowych dróg i sposobów zmaterjalizowania się.

Truposz machnął ręką.

— Zgnić to zgniłem jeszcze za życia. Panby nawet nie uwierzył, że to jest wcale przyjemne uczucie. Zaczęło się od rozmiękczenia mózgu...

— A skończyło się na próchnicy wszystkich gnatów.

— Słusznie, ale kto winien, jak nie pan marszałek? Póty mnie kopał, pod stos pacierzowy, aż mi go dycht pokruszył. A (z przeproszeniem) Jaśnie Wielmożna Prasa też się ze mną nie lepiej obeszła. Smarowała ile wlazło. Musiałem zdechnąć, panie, musiałem...

— Nikt po was nie płacze.

— Och, ja wiem — rzekł dziad z goryczą w głosie. — Gorzej nawet, bo podłe ludziska cieszą się rzetelnie na tę moją wiwisekcję w kryminale. Dymowskiego już położyli na stole operacyjnym. Jak temu kiszki otworzą, to w całej Europie cuchnąć będzie.

— A mimto chcielibyście zmartwychwstać.

— Panie, każdemu życie miłe. Jeszcze takie życie, jak było moje. Człowiek się nie napracował a dobrze zjadł, dobrze wypił i jeno kombinował, jakby co zarobić na boki. A zarabiało się, panie, oj zarabiało! Temu dostawy, tamtemu koncesję, albo awans, albo nawet Restitutę. Człowiek nieraz pięty zbiegał, ale wiedział za co. Taki Grabski naprzykład. To był nasz opiekun, jedna krynica obfitości. Sam dawał, nie trza się było prosić. Jemu nie powinno być na imię Władysław tylko Fortunat. Albo Wicuś niebożę. Serdeczny chłop, mówię panu. Kto się z nim pokumał, ten mógł już spać spokojnie. Aż nadszedł ten maj! ten maj! Taki ładny miesiąc i z nim musiał przyjść na mnie kręcący paraliż! Bodaj tego marszałka... bodaj go...

— Nie sobaczcie, ojcze, bo to was nie wskrzési, a jeszcze dostaniecie się do paki.

Dziad ugryzł się w język, a potem spytał żałośnie:

— Jak pan myśli, powstanę ja jeszcze do życia, czy już nie?

— W tej plugawej kapocie, z tą bezczelną gębą i miedzianem czołem chyba już nie!

— Ja się też tego boję. Gdybym był wiedział, że to się tak marnie skończy, to byłbym się bodaj zaopatrzył na tę czarną godzinę.

— Małoście jeszcze naszachrowali i nałupili?

— Nie wszyscy, panie, nie wszyscy. Było paru takich idealistów i patrjotów, co to chcieli koniecznie mieć czyste ręce. I cóż im teraz z tego? W dniu zamknięcia Sejmu musieli wyrywać do domu, boby im ani na bilet kolejowy nie starczyło.

— Ale zato społeczeństwo ich szanuje.

— Jechał sęk ten społeczeński szacunek! Wolę go nie mieć, a nie drałować piechty do domu. Więc pan powiada, że już koniec?

—Tak. Żadne kadzidło wam nie pomoże.

— Otóż w tem się pan myli. Bo gdyby tak Jaśnie Wielmożna Prasa zaczęła mi kadzić, że byłem porządny, mądry, pracowity, że stała się straszna pomyłka sprawiedliwości, ein Justizmord, jak to mówią, wtedy kto wie... możeby się obudziło sumienie w narodzie i przy najbliższych wyborach powstałbym znowu ten sam, jaśniejący, tryumfujący...

— Pfuj, do djabła! Jak można tak bluźnić!

— A widzi pan! Uprzedzeni jesteście do mnie i tyle. Pomyśl pan tylko: umierając zostawiłem wam 217 czynnych i emerytowanych ministrów, w tem 11 premjerów. Prawie co drugi poseł ministrował.

— Do śmierci będziemy o tem pamiętać!

— Kiedy bo pan to tak mówi...

— Ojcze, ja nie mam czasu na banialuki z wami. Chcieliście czego ode mnie?

— Chciałem za pośrednictwem pana zapelować do Jaśnie Prasy...

— Jak apelować? Nie czytaliście nekrologów, jakie wam prasa wypisała?

— Pewnie, że czytałem, ale możnaby przeprowadzić reasumcję tych nekrologów i restytucję mojego honoru.

— Dziadu, czyś ty oszalał?

— Nie oszalałem, tylko chcę żyć! — zawołał brodiaga z dziką desperacją. — Stary jestem, ale czuję jeszcze w sobie czynów moc. Zresztą, zamiast uśmiercać, mógł mnie pan marszałek posłać do Paryża...

— Do Paryża... a to na co?

— Do profesora Woronowa!

— Toć chciał was posłać.

— A czemu nie posłał?

— Bo Woronow odpisał, że szkoda małpy!

Dziadowi z wściekłości zaiskrzyły sie ślepia. Ścisnął kostur w łapie, ale w tejże chwili na zakręcie ulicy zjawił się posterunkowy z listem gończym w ręku.

Dziad na jego widok zwiał w najbliższym zaułku.

St. Brandowski.

Z DNIA.

Wszystko zawodzi.

Wszystko zawodzi: życie i pogoda,
Wierny przyjaciel, pióro i kobieta,
Więc nic dziwnego, że czasem poeta
Ludziom we wierszu swoim trutkę poda.

A jednak chciałbym, ażeby koło mnie
Wszyscy się czuli szczęściem rozdzwonieni
I byśmy wyszli wreszcie z owych cieni,
Które na życiu ciążą tak ogromnie.

Płoche marzenia i jałowe próby —
Są prawdy, których nie zatopisz winem,
Uczy mię codzień świerszczyk za kominem:
Skoroś człowiekiem, cierp, cierp, bracie luby!

Henryk Zbierzchowski.

Wybory.

Pan marszałek ma upiorne i męczące sny.

Jacek Furdyga donosi:

Szanowna Redakcjo! Z powodu wyjazdu Dziadka do Genewy u nas harmider i zamęt jak w kotle ze smołą. Dziadek radby w Genewie wielki festiwal urządzić i w mundurze paradować, co jednak ze względu na pokojowe tendencje Ligi robić nie wypada. A także niewie, jakich ludzi zabrać ze sobą, aby go na oczach Europy nie zakopali.

Radził się tedy mnie, a ja mu ino tyle powiedziałem:

— Zważ, Dziadziu, że Genewa to nie Kurze Kupki ani Gęsie Śmierdołki, gdzie Rada gminna chlebem i solą Cię przyjmuje, a rabin na cześć Pana Marsiałka majufes szpiwa. Głowaczy tam znajdziesz, którym nie łatwo imponować, choćbyś nie jeden a tuzin tureckich orderów na żołądku sobie powiesił. Najpierw świtę musisz sobie złożyć jak się patrzy, bo z tą belwederską nie radziłbym Ci nosa za granice Rzeczypospolitej wychylać. Generały i majory dobre są na placu Saskim, ale nie nad Lemanem. Tam Europa będzie patrzeć na Ciebie, a to nie jest to samo, co warszawskie Nalewki. Bier tedy mnie ze sobą jako swojego Geheimrata. A drugi niech jedzie Bartel. Zawsze to profesor i w Twojej głowie szybko się orjentujący. Prochu on ta nie wynalazł, ale tym, jaki już jest, strzelać potrafi. My dwaj radą Cię wesprzemy i dopomożemy do pogrążenia wrogów.

— Zgoda, Jacku. Zresztą im mniej głów, tem mniej będzie zamętu i bigosu. Pomyślże teraz jeszcze o garderobie, skoro — jak mówią — w legjonowym płaszczu jechać mi nie wypada.

— I dobrze mówią, Dziadziu. Delegaty gotowe myśleć, że przyjechałeś rebelję urządzać. Juści do Twoich wąsów trudno jakąś kapotę albo inną przyodziewę dopasować. Cokolwiek wdziejesz, wyglądać będziesz jak borsuk w jaskółce albo jak foka w pyjamie. Tedy już wszystko jedno, po jakiemu się wyelegantujesz. Grunt, abyś Waldemarasa ubrał w kaftan bezpieczeństwa. A jeżli i Stresemanowi kurtę skroisz, to wrócisz do Warszawy niby Ulises do Itaki. Możliwem nawet jest, że Ci kto jeszcze jednego konia podaruje.

Takie moje perswazje i argumenty przekonały Dziadka do żywego. W najbliższym tygodniu ładujemy cywilny ekwipunek Marszałka na furgon i jedziemy do Genewy. Kupiłem też Dziadkowi na drogę kalosze, parasol i filcowe owijacze na brzuch. Wprawdzie stary ma zdrowy żołądek, ale w takiej Genewie może się jednak niestrawności nabawić.

Medjumista Erichsen skazany na 6 miesięcy więzienia.

Zniewolił on pokojówkę znajdującą się w hypnozie.

Z Wrocławia donoszą:

W procesie przeciwko znanemu hypnotyzerowi Erichsenowi, oskarżonemu o zgwałcenie wprowadzonej w trans pokojówki hotelowej, zapadł wyrok w instancji odwoławczej, skazujący Erichsena na 6 miesięcy więzienia i 1000 mk. odszkodowania. W motywach wyroku sąd stwierdza, że nie zaszedł tu wypadek gwałtu, gdyż badanie lekarskie wykazało, że rzekomo zgwałcona pokojówka jest jeszcze dziewicą. Skazanemu zaliczono areszt śledczy 3-miesięczny.

Rozprawa toczyła się z wykluczeniem jawności. Na szczególne życzenie oskarżonego dopuszczono przedstawicieli prasy. Z personalij jego wynika dość awanturnicza przeszłość. Urodzony w r. 1878 we Wrocławiu, pochodzi z katolickiej rodziny serbskiej, maturę gimnazjalną zdał w Krakówie. W Berlinie był dziennikarzem i jako taki brał udział w podróży Wilhelma do Palestyny. Po zwiedzeniu Egiptu i Indyj powrócił do Wrocławia. W czasie czynności redaktorskich zajmował się studjami „psychologicznemi". Oskarżony broni się bardzo zręcznie, wykazując swoje sukcesy lecznictwa hypnotyzmem.

Pojedynek arystokratek o murzyna

Skandal towarzyski w Londynie.

Londyn, w grudniu.

Londyn pozostaje obecnie pod silnem wrażeniem skandalu towarzyskiego którego bohaterkami są dwie młode damy z najwyższej arystokracji angielskiej.

Od kilku tygodni występuje w jednym z tutejszych barów tancerz murzyński, 25-letni Charles Tary. Przystojny ten przedstawiciel rasy czarnej wywołał w sferach niewieścich Londyna istną rewolucję. Między innemi zakochały się w nim dwie urocze przyjaciółki, Anna Montgomerry i Bessie Stanton, które są młodemi mężatkami. Panie te zaczęły formalnie rywalizować ze sobą o względy tancerza.

A kiedy Tary, któremu obie bardzo się podobały, nie mógł zdecydować się na wybór — panie wpadły na niezwykły pomysł, zaczerpnięty widocznie z lektury jakichś romansów, osnutych około osoby kardynała Richelieu...

Oto postanowiły sprawę rozstrzygnąć pojedynkiem. Spotkanie nastąpiło rzeczywiście w jednym z ustronnych parków londyńskich. Na szczęście zabawa nie skończyła się tragicznie, bo jedna z pań odniosła lekki postrzał w prawą stopę. Afera ta wywołała w Londynie wielkie oburzenie. Murzyn musiał opuścić miasto, gdyż życiu jego zagrażało poważne niebezpieczeństwo. Dziwne czasy, dziwne obyczaje!

Jeszcze o Sing-Sing, słynnem więzieniu amerykańskiem.

Byłby to idealny hotel dla zbrodniarzy, gdyby nie... krzesło elektryczne!

W „Corriere della Sera“ daje Arnaldo Frucceli, znany dziennikarz i publicysta włoski, bardzo ciekawe szczegóły o sławnem amerykańskiem więzieniu, tzw. „Sing-Sing“. Podajemy opowiadanie Frucceliego w skrócie:

„Nad malowniczemi brzegami Hudsonu wśród łagodnego, pagórkowatego krajobrazu leży Sing-Sing, największe więzienie Ameryki i całego świata. Wyroki śmierci tutaj wykonywane cieszą się sławą niezwykłej precyzji.

— Takiego elektrycznego krzesła, jak u nas — oświadcza mi mój cicerone, starszy dozorca — daremnie szukałby pan w całych Stanach.

Ale liczba skazanych na śmierć jest właściwie skromną; od początku bieżącego stulecia, tj. od lat 27 stracono 269 ludzi. Jest to minimalny procent z wielu tysięcy, którzy w ciągu tego czasu weszli w gościnne progi Sing-Singu. Obecnie znajduje się w Sing-Singu 1 686 więźniów, z których 1 310 jest skazanych na więzienie dożywotnie.

— Oto cele więźniów! — pokazuje mi dozorca.

Widzę szereg jasnych korytarzy, opatrzonych licznemi drzwiami. Korytarze są niezwykle czyste i wywierają bardzo dodatnie wrażenie. Cele wyglądają bardzo schludnie i oprócz zakratowanych okien nie posiadają nic surowego czy nieprzyjemnego. Są one dosyć małe. Umeblowanie składa się z wygodnego łóżka i skrzyni. Na ścianach wiszą obrazki oleodrukowe, a czasem rysunki więźniów. Kaloryfery opalają starannie wszystkie ubikacje więzienne.

Do dyspozycji więźniów stoi kiosk z gazetami, dzięki czemu mogą utrzymywać kontakt ze światem zewnętrznym. Doskonale urządzona jest szkoła, prowadzona przez siły fachowe.

Wielki szpital, klinika dla nagłych wypadków i klinika okulistyczna stoją na poziomie najnowszych zdobyczy wiedzy lekarskiej. Więzienie dba również o religijne potrzeby swoich lokatorów: istnieje tutaj kościół, pojęty bardzo liberalnie, bo przeznaczony dla wszystkich wyznań i ceremonji religijnych.

Budynek więzienny posiada kolosalne rozmiary i rozmaite działy, odpowiadające potrzebom tego światka, którym jest dla siebie Sing-Sing.

Tu i ówdzie spotykamy więźniów, zajętych jakąś pracą. Noszą poważne, szare uniformy, sporządzone z bardzo dobrego sukna. Twarze więźniów świadczą, iż muszą być nieźle odżywiani. Widać również, iż muszą się tutaj czuć bardzo dobrze.

Bardzo rzadko więźniowie usiłują uciec. Wszak zarząd Sing-Singu stara się uprzyjemnić życie swoim pupilom...

Co zawiera słynny skarbiec tureckich sułtanów.

W starych bajkach wschodnich czyta się zawsze o olśniewających bogactwach i skarbach, o złocie, klejnotach i djamentach kalifów i sułtanów. Skarby te zwie się zwyczajnie „bajkowemi". Nie są one jednak „bajkowe", jak się obecnie okazuje. Oto rząd turecki przystąpił niedawno do dokładnego oszacowania skarbów znajdujących się w skarbcu sułtańskim. Angielscy, francuscy i amerykańscy rzeczoznawcy badają od kilku tygodni każdy przedmiot skarbca i oceniają go. Jeden z rzeczoznawców, który pracował pod ścisłym nadzorem i wrócił obecnie z Konstantynopola, opowiada o olbrzymim zbiorze kosztowności, znajdującym się w skarbcu sułtańskim, przewyższającym wszystko to, co się czytało w bajkach. Jako przykład podaje, iż jeden z sztyletów ma pochwę z jednego wielkiego szmaragdu, na którym znajduje się djament, ważący 21 karatów. Najokazalszym jednak przedmiotem skarbca jest tron, cały ze złota, wysadzany 20.000 i tysiącem różnych rubinów i szmaragdów. Tron ten wart jest kilkadziesiąt miljonów dolarów.

Aby dojść do skarbca, trzeba przejść kilkanaście bram, bardzo surowo strzeżonych.

Listy z Anglji.

Instytucja „pieniędzy sumienia". — Ktoś zwrócił skarbowi państwa 118 tysięcy złotych. — Francuska instytucja nagrody cnoty. — Prasa angielska o Polsce. — Przepowiada ona, że Polska wkrótce stanie w rzędzie najpierwszych mocarstw.

Wspominałem już w moich Listach o instytucji angielskiej, która nosi tytuł **Conscience Money** — pieniądze sumienia. Jeżeli tylko Anglik się przekona, że więcej powinien był zapłacić skarbowi państwa, niż zapłacił, to natychmiast różnicę wysyła pod adresem ministra skarbu bezimiennie jako **conscience money,** jako pieniądz, który mu sumienie każe zwrócić państwu. To też w dziennikach angielskich bardzo często minister skarbu ogłasza, że bezimiennie otrzymał jako **conscience money** tyle to i tyle pieniędzy. Najczęściej są to niewielkie kwoty, parę szylingów lub parę funtów, ale zdarzają się i większe. Niedawno zwrócił ktoś 100 funtów to znaczy 4.300 złotych. Ale przedwczoraj minister skarbu ogłosił, że jako coscience money otrzymał od kogoś bezimiennie 2750 funtów, to znaczy przeszło 118.000 złotych. Wyobrażam sobie, jak czuł się dumnym każdy patrjota angielski na myśl, że należy do narodu, w którym taka panuje uczciwość zwracać majątek (bo 118.000 złotych to przecież majątek), do czego nikt go nie zmusza, oprócz sumienia — to chyba może tylko człowiek bardzo szlachetny i patrjotyczny.

Francuzi mają inną instytucję, która przedstawia ogółowi, jakich ma między sobą szlachetnych ludzi. Jest to tak zwana **prix Monthyon.** W 18-tym stuleciu żył we Francji p. Monthyon, bogaty człowiek, miljoner, i umierając cały swój majątek zapisał na nagrodę cnoty. Nagrodę tę wymierza Akademja Francuska. Każdy, kto dowie się o jakimś czynie szlachetnym, ofiarnym, odsłaniającym wzniosłość serca, zawiadamia o tem Akademję, i podaje adres tego zacnego człowieka. Akademja wysyła swoich ludzi, ci badają sytuację, wzywają świadków, mają prawo prosić o pomoc sądy, duchowieństwo i władze administracyjne i cały ten elaborat oddają Akademji. Ponieważ co roku otrzymuje ona kilkanaście a nieraz nawet kilkadziesiąt opisów ludzi zacnych, więc potem zestawia je i na dorocznem walnem Zgromadzeniu wyznacza nagrody dla tych, którzy naprawdę okazali wyjątkową szlachetność. Sprawozdanie Akademji z opisem tych pięknych czynów ogłaszane jest we wszystkich dziennikach.

Prix Monthyon francuska i conscience money angielska — oto i wszystko, co Europa posiada dla notowania pięknych popędów serca. Inne narody, nawet te stare, z odwieczną cywilizacją, jak Włochy, Hiszpanja, Portugalja, nie mają żadnej takiej instytucji. Dopiero niezawodnie Polska coś utworzy takiego, co postawi ją w rzędzie tamtych naczelnych narodów, Anglików i Francuzów.

Prasa angielska nietylko objektywnie, ale nawet z pewną życzliwością traktuje teraz sprawy polskie. Więc naprzykład zatarg z Litwą opracowała w sposób, któremu nic nie można było zarzucić. **Times** zakończył swe sprawozdanie taką uwagą: — „Republika polska w ostatnich paru latach zrobiła tak znaczne i szybkie postępy, tak pod względem politycznym jak i gospodarczym, jakie nie zdawały się możliwe w pierwszych latach gospodarki Piłsudskiego. Widomym znamieniem tego polepszenia sytuacji jest pożyczka, którą w Ameryce zaciągnęła teraz Polska dla utrwalenia swojej waluty. Wzrost wiary w siebie, jaki musiał być następstwem zawarcia tej pożyczki, powinien się wyrazić w sposób pozytywny w szlachetnem usiłowaniu zmierzającem do usunięcia wszystkiego tego, co rodziło podejrzenia i alarmy w małym sąsiedzie Polski i w zabiegach, aby utorować drogę do szczerego z nim porozumienia. Wybuch tego zdenerwowania, jakie się objawiło w odwetowych zarządzeniach co do nauczycieli litewskich nie jest godnem poważnej Rzeczypospolitej, która dzięki swej wielkości, swym potężnym zasobom, wysokiemu uzdolnieniu narodu polskiego, może śmiało spodziewać się tego, że wkrótce stanie w rzędzie najpierwszych mocarstw Europy".

Kto czytał wydane świeżo dwutomowe dzieło Michała Bobrzyńskiego p. t. **„Wskrzeszenie Państwa Polskiego"** i zanotował sobie w pamięci wszystkie te wrogie względem Polski wystąpienia Lloyda George'a i jego ministerjalnych towarzyszy — wystąpienia podyktowane nietylko nienawiścią, ale i lekceważeniem, ten zrozumie, jak wielką odbyliśmy drogę, aby doczekać się tego, iżby **Times** zaliczał nas do największych mocarstw współczesnych.

Przed sądem tutejszym stanął niedawno maniak, który taką nienawiścią zapłonął do aeroplanów, że gdy tylko który nadlatywał nad jego folwarkiem, chwytał za strzelbę i strzelał do niego. Jeden z aeroplanów miał 17 dziur od jego kul. Na szczęście kule te nie trafiły w żadnego z lotników. Na sądzie przyznał się, że nie może znieść samolotów, chociaż mu nic złego nie zrobiły, i oświadczył, że nie zdawał sobie sprawy, że może zabić człowieka. Skazano go na 3 lata ciężkich robót.

O strusiach.

Największym ptakiem na świecie jest struś, którego wzrost dochodzi do 2 metr. 60 centymetrów. Życie i obyczaje jego są bardzo ciekawe. Do składania jaj mają samice wspólne gniazda, czyli niezbyt głębokie doły, wygrzebane w piasku. Wysiadywaniem jaj, trwającem 6—7 tygodni i wychowaniem młodego pokolenia zajmuje się wyłącznie samiec. Świeżo wyklute strusiątko niema jeszcze pierza ani nawet puchu, jak nasze ptactwo domowe; pokryte jest jakgdyby rogowemi kolcami, które czynią je podobne do dużego, dwunożnego jeża. Dopiero po dwóch miesiącach kolce zamieniają się na szare pióra, któremi strusie okryte są przez trzy pełne lata. Z początkiem czwartego roku pióra samców czernieją i przybierają ten piękny kolor i połysk, tak pożądany w handlu. Samice pozostają popielate i dlatego pióra ich farbuje się zwykle przed sprzedażą.

Dzikie strusie spotyka się jeszcze w Środkowej i Wschodniej Afryce. Jest ich jednak coraz mniej, część wystrzelana została przez myśliwych, część zaś przeniosła się w okolice lepiej uwodnione.

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

RGIELSKO, pow. wągrowiecki. (Zebranie Ch. N. G.) W ub. niedzielę popoł. odbyło się w Rgielsku u p. Thielmana zebranie stronnictwa Chrześcijańsko-Narodowego przy udziale 60-ciu członków. Referat na temat „Organizacja stronnictwa i położenie polityczne" wygłosili delegaci z Poznania p. Małolepszy i p. Helena Banasiakówna.

RĄBCZYN, pow. Wągrówiec. (Obchód Tow. Powstańców i Wojaków.) Towarzystwo Powstańców i Wojaków w Rąbczynie urządziło w ub. niedzielę obchód ku uczczeniu rocznicy zgonu Tadeusza Kościuszki. Przy pełnym udziale członków, zagaił zebranie prezes p. Borucki okolicznościowem przemówieniem. Następnie p. Stachowiak, student U. Pozn. wygłosił obszerny odczyt o Tadeuszu Kościuszce. Prelegenta obdarzyła publiczność gorącemi oklaskami. Bardzo harmonizowała z nastrojem odegrana sztuka „Walek kosynier", przedstawiająca moment z powstania Kościuszkowskiego. Oprócz tego wygłoszono jeszcze deklamacje. Wieczór zakończono zabawą taneczną.

ŁUDOM, pow. Międzychód. (Pożar). Przy młóceniu zboża z racji krótkiego spięcia powstał pożar w zabudowaniach majętności Łudom. Spaliła się stodoła wraz ze zbożem oraz młócarnia. Straty wynoszą 100 tys. zł.

MIĘDZYCHÓD. (Odnaleziono trupa topielca). Wyłowiono trupa Lamchego, listonosza, który nie tak dawno wpadł do Warty i utonął.

ZBĄSZYŃ. (Kradzież). Do willi p. B. Skórzewskiego włamali się złodzieje, którzy na szczęście zostali przez służbę spłoszeni.

KROTOSZYN. (Oszustwo wekslowe). Pojawiło się kilka weksli z podpisem niej. Wonnenberga, który w Krotoszynie nie zamieszkuje. Policja wszczęła dochodzenie.

Wyrzysk.

Ważne dla osadników powiatu wyrzyskiego.

Dnia 8 grudnia br. o godz. 12 w południe odbędzie się w Nakle w sali p. Aleksiewicza nadzwyczajne walne zebranie osadników powiatu wyrzyskiego wszelkich kategorji, a to: anulacyjnych, rentowych, z parcelacji polskiej, rządowej i prywatnej i likwidacyjnych.

Na porządku dziennym przedewszystkiem sprawa zajęcia stanowiska wobec nowych rozporządzeń Min. Reform Rolnych, dotyczących rent, szacunków ziemi i przewłaszczeń. Idzie o los i przyszłość naszą i rodzin naszych. Niech więc na zebraniu tem nikogo z osadników nie zabraknie, bo prywata i lenistwo mogą być przeszkodą w urzeczywistnieniu słusznych postulatów naszych.

Osadnicy! Pamiętajcie, że tylko do odważnych, przedsiębiorczych i energicznych świat należy i że tylko jednością silni i organizacyjnie zwarci będziemy mogli wywalczyć sobie należną nam pozycję i znaczenie w społeczeństwie i Państwie.

Zarząd powiatowy:

Jan Tomczak, sekr. Jan Dobrucki, prezes.

Inowrocław.

Wieńce na mogile ś. p. Stanisława Przybyszewskiego złożone zostały przez komendanta garnizonu Inowrocław p. płk. sztabu generalnego Wolikowskiego, w imieniu dowódcy O. K. VIII oraz garnizonu inowrocławskiego, a nie jak mylnie podaliśmy od p. marszałka Piłsudskiego.

Znaleziono portfel w dniu 28 ub. m. w klatce schodowej domu przy ulicy Łuejana nr. 21. Portfel jest koloru czarnego, skórkowy, zawierający wykaz osobisty, książeczkę wojskową i inne dokumenty na nazwisko Józefa Kudlińskiego, pomocnika handlowego z Inowrocławia. Właściciel może go odebrać w policji miejskiej, pokój nr. 5.

Pokątnie uprawiał praktykę lekarską w m. Inowrocławiu niej. ruchomy lekarz Robert Nachmann, prawdopodobnie żyd. Osoby, które u niego się „leczyły", lub zostały przez niego poszkodowane, zechcą się zgłosić do policji miejskiej, pokój nr. 5.

Otwarcie wystawy robót kobiecych nastąpi w sobotę, dnia 4 bm. o godz 5 po poł. w wielkiej sali hotelu Basta. W wystawie tej biorą udział również towarzystwa kobiece z Kruszwicy, Strzelna, Żnina, Mogilna, Pakości itd. Wystawionych zostanie kilkaset robótek ręcznych. Przypuszczać należy, że zainteresowanie się wystawą wśród społeczeństwa kujawskiego będzie wielkie.

Zwłoki młodzieńca na torze kolejowym Janikowo-Inowrocław.

Dnia 30 ub. m. o godz. 6 po południu po przejściu pociągu osobowego nr. 214 znaleziono w środku toru kolejowego Poznań - Toruń, pomiędzy Janikowem a Inowrocławiem, na klm. 96,6, przejechanego przez pociąg młodego mężczyznę, około lat 17, którego nazwisko dotychczas nie stwierdzono. Posiadał jedynie bilet wstępu do Kino-Pałac w Inowrocławiu. Prawdopodobnie pochodził on z Inowrocławia. Głowa i ręka od tułowia jest odcięta. Zauważyli go dwaj robotnicy kolejowi Michał Kostecki oraz Andrzej Neuman z Gorzan. Dochodzenia policyjne wykazały, że zachodzi tu wypadek samobójstwa, ponieważ trup leżał szyją na torze kolejowym. Bliższe określenie tożsamości: włosy jasno - blond, wysoki 1,60 mtr., kawowe spodnie, krótkie do kolan, czarne długie pończochy, trzewiki długie sznurowane, płaszcz siwy zimowy, czapka sportowa latowa (kawowa), koszula wierzchnia w żółte pasy.

Trupa usunięto z toru i złożono w szopie kolejowej w Janikowie, dokąd zjedzie komisja lekarsko - sądowa.

Profanacja cmentarza w Kościelcu, pow. inowrocławski.

W nocy z środy na czwartek dokonano strasznej profanacji cmentarza w Kościelcu, powiat inowrocławski. Mianowicie złodzieje zerwali krycyfiksy ze wszystkich nagrobków, jakie tylko się znajdowały na tymże cmentarzu. Szkody są bardzo wielkie, zważywszy, że niektóre krucyfiksy były odjęwane z bronzu, srebra itp. Policja czyni energiczne dochodzenia za złoczyńcami.

Wypadki takie powtarzają się coraz częściej, gdyż przed kilkoma dniami niewykryci dotychczas sprawcy dokonali takiego samego spustoszenia na cmentarzu w Pakości oraz w Inowrocławiu, o czem już pisaliśmy. Prawdopodobnie kradzieży tych dokonuje jedna i ta sama banda opryszków. Z miejsca tego należy ostrzedz wszystkich. Ogrodnicy cmentarni winni więcej uważać na osoby, które podejrzanie zachowują się na cmentarzach.

O podobnej kradzieży krzyżów z cmentarzy donoszą nam również z Poznania. Złodzieje wyrywają krzyże żelazne przemocą z mogił.

Zjazd zwrotniczych kolejowych Ziem Zachodnich w Gnieźnie.

Dnia 11 bm. o godz. 10 rano odbędzie się w Gnieźnie w Hotelu Europejskim, ul. Dąbrówki ogólny zjazd delegatów Ziem Zachodnich kół fachowych (zrzeszeń) zwrotniczych oraz delegatów zwrotniczych, kół mięszanych przy Z. U. K. Zjazd ma na celu uzgodnienie wszelkich postulatów, dotyczących kategorji nastawniczych i zwrotniczych, oraz przedłożenie tychże Ministerjum Komunikacji na specjalnej audjencji, której datę i skład delegacji ustali uchwała zjazdu.

Ze względu na doniosłe znaczenie zjazdu dla naszej organizacji prosimy Szanownych Kolegów o poparcie powyższej akcji, przez jaknajliczniejszy udział w zjeździe.

Niech mający się odbyć zjazd będzie dowodem pełnego uświadomienia kolegów zwrotniczych, a zarazem silną i ogólną manifestacją przeciw lekceważeniu naszych postulatów i słusznych żądań, na których spełnienie czekamy kilka lat bezskutecznie.

Komitet zwołujący: Mazurek, prezes

Strzelno.

Akademja. Dnia 28 ub. m. wieczorem o g. 8-ej w sali p. Grześkowiaka odbyła się uroczysta akademja ku czci pamiętnej nocy listopadowej, urządzona staraniem Tow. gimn. Sokół w Strzelnie. Akademję zagaił prezes „Sokoła" p. Boeschke Edm. Potem popisywał się chór męski pod dyr. p. J. Nadolskiego. Po śpiewie p. Moszyński C. wygłosił wiersz p. t. „Naprzód". Z kolei p. Daszyński W. inspektor szkolny, wygłosił wykład. Prelegent przedstawił historję powstania listopadowego, które było świętem krwi i chwały polskiej. Po wykładzie, który nagrodzono oklaskami, chór męski odśpiewał pieśni p. t. „Pamiętne dawne lechity", poczem p. Matuszakówna zadeklamowała wiersz p. t. „Śmierć gen. Sowińskiego". Na zakończenie tej podniosłej akademji, zebrani uczcili poległych bohaterów przez powstanie z miejsc, oraz stojąc, odśpiewali „Rotę" Konopnickiej. Organizatorom tej akademji z prezesem p. Boeschkem Edm. na czele, należy się uznanie. Szkoda, że obywatelstwo miejscowe i pozamiejscowe, okazało mało zrozumienia i na akademję nie stawiło się dość licznie.

Z Czerw Krzyża. Dnia 29 ub. m. po poł. w ochronce odbyło się roczne walne zebranie Czerwonego Krzyża w Strzelnie. Zebranie zagaił p. starosta J. Kozłowski. Następnie zdali sprawozdania pp.: sekretarka i skarbniczka, poczem p. drowa Bydałkowa wygłosiła odczyt o wychowaniu dzieci. Przystąpiono do wyboru nowego zarządu. Prezesem został p. dr. Schettek ze Strzelna, zast. prezesa p. Szudowa J., reszta zarządu pozostała ta sama, co poprzednio. Podczas zebrania przystąpiło trzech nowych członków do towarzystwa. Czerwonemu Krzyżowi w dalszej pracy szczęść Boże.

Ze Związku Hellerczyków. Tut. placówka Hallerczyków Strzelno urządza w salce p. Grześkowiaka w czasie od 1 do 18 bm. wielkie konkursowe strzelanie z dwóch wiatrówek. Początek strzelania codziennie od godz. 7-ej wieczorem. Czysty dochód przeznacza się na biednych Hallerczyków, jakoteż na wdowy i sieroty po poległych. Między nagrodami znajduje się: kompletny dwulampkowy radioaparat.

Kruszwica.

Bezpłatne kursy. Firma „Singer" urządza w sali p. Daleszyńskiego, począwszy od dnia 29 listopada na przeciąg 2 tygodni bezpłatne kursy szycia na maszynie, dla 16 kursistek.

Auto dr. Hofmańskiego zderzyło się ze stadnikiem. Stadnik w chwili, gdy auto wolno mijało go, uderzył w przód auta, powodując defekt motoru. Właściciel stadnika pociągnięty będzie do odpowiedzialności.

Podjęto już od dłuższego czasu starania, aby wydział powiatowy wybrukował ulicę Poznańską. Stan obecny tej ulicy jest niemożliwy do zniesienia. Niechże władze powiatu, do których ta ulica, nie zabrukowana, należy, weźmie sprawę do serca.

W szkole powszechnej zaprowadzono centralne ogrzewanie, które wykonała firma „Kemnitz i Ska" w Bydgoszczy.

Wągrówiec.

Wykład. Zapowiedziany odczyt Powszechnych Wykładów Uniwersyteckich odbył się jako drugi z rzędu w auli gimnazjum męskiego. Prof. dr. Sobeski mówił na temat malarstwa nowoczesnego. W przeszło godzinnem przemówieniu zobrazował on prądy w malarstwie współczesnem, produkcję naszych malarzy i zadanie przyszłości. Licznie zebrana inteligencja naszego miasta wypełniła aulę do ostatniego miejsca. Wykładu słuchano w skupieniu a mówcę nagrodzono oklaskami.

Jubilaci. W czwartek dnia 1 grudnia obchodzili srebrny jubileusz kapłaństwa księża naszego powiatu i to ks. prob. Duczmal z Chojny i ks. Józef Klarowicz z Prusia. Należy również wspomnieć i o kapłanach, którzy przebywali w naszym powiecie i położyli wielkie zasługi dla sprawy narodowej, a którzy również obchodzą srebrny jubileusz. Są to: ks. kanonik dr. Gieburowski z Poznania, który jako wikarjusz przy kościele farnym w Wągrówcu, piastował prezesurę Tow. Przemysłowców i brał żywy udział w Kole śpiewackiem. Następca ks. dr. Gieburowskiego, ks. prob Klemens Zieliński z Kosztora, pow. Wyrzysk, zreformował bibljotekę Tow. Przemysłowców według nowoczesnych wymagań i przyczynił się do stworzenia drobnych kas oszczędności, dobrze prosperujących. Podczas strajku szkolnego stanął on jako filar obrony języka ojczystego, za co odpowiadał przed sądem w Gnieźnie. Ks. prob. Stanisław Nowak ze Śmigla, dawniejszy proboszcz parafji w Czeszewie, gorący patrjota i szermierz sprawy polskiej z czasów powstania wielkopolskiego. — Wszystkim Przewielebnym Jubilatom życzymy dalszej owocnej pracy duszpasterskiej i błogosławieństwa Bożego.

Obchód. We wtorek dnia 29 ub. m. odbył się wieczorem w tutejszym seminarjum naucz. wieczorek szkolny, ku uczczeniu powstania listopadowego, z równoczesnem wspomnieniem zwycięstwa pod Oliwą. Na program bardzo urozmaicony złożyły się: 1) prelekcja o zwycięstwie pod Oliwą, 2) Orzeł i Pogoń — chór z orkiestrą, 3) Marsz Polaków — deklamacja, 4) „Zaszumiał las" — chór „Żołnierzom Polskim" — deklamacja, „Powrót bohaterów" — orkiestra; 5) prelekcja o powstaniu listopadowem, 6) „Kiedy walki" — chór, 7) urywek z „Nocy listopadowej" Wyspiańskiego, 8) Cavatina — duet skrzypcowy z fortepjanem, 9) „Do szkoły podchorążych" — deklamacja i „Pieśń Wojacka" — chór. Na zakończenie odbył się wspólny śpiew.

Powstanie listopadowe **Tow. Powst. i Wojaków** urządza w niedzielę, w sali p. Zjawińskiego zebranie ku czci Powstania listopadowego z wykładem p. Kaczmarka.

Zebranie Zw. Rzem. Rolnych. W ub. niedzielę o godz. 13-ej odbyło się w sali p. Wierzejewskiej zebranie Zw. rzemieślników rolnych powiatu wagrówieckiego. Zebranie zagaił prezes Olszak z Lechlina. P. Stawicki z Bydgoszczy referował o żądaniach rzemieślników rolnych i zachęcał do skupiania się coraz więcej w organizacji. Po referacie wywiązała się obszerna dyskusja.

Powtórzenie przedstawienia. Zarząd Stow. Młodzieży Polskiej podaje do wiadomości, że wobec wielkiego zainteresowania się sztuką „Bóg nie umiera", zespół amatorski odegra ją jeszcze raz w niedzielę 11 bm.

Gniezno.

Z życia oficerów rezerwy. Na ostatniem zebraniu, któremu przewodniczył prezes p. rotm. Grabski, po odczytaniu protokółu z poprzedniego, p. por. Sowa zdał krótkie sprawozdanie z zabiegów około założenia sekcji szermierczej, poczem prezes zwrócił się z apelem do zebranych, aby brali udział w wykładach Tow. Wiedzy Wojsk., które odbywają się w każdy piątek. Następnie zakomunikowano członkom, że w styczniu lub lutym odbędzie się w Poznaniu walny zjazd delegatów kół, na który Koło miejscowe wydeleguje 3 członków, których wybór nastąpi na walnem zebraniu w dniu 8 grudnia br. Postanowiono prócz tego przyszłe zebrania koła urządzać w hotelu Europejskim a nie u p. Prusiewicza, który wsławił się w mieście naszem sprzedażą swej realności Niemcowi. W dalszym toku zebrania odczytał prezes okólnik zarządu głównego, w którym władze wyrażają oficerom rezerwy uznanie za tak liczny udział w święcie państwowem w dniu 11 listopada. Pod koniec omawiano sprawę umundurowania dla oficerów rezerwy, poczem podano do wiadomości, że na mocy ostatnich rozporządzeń oficerowie rezerwy w sprawach honorowych podlegają wojskowym sądm honorwym w odnośnych P. K. U. Po wolnych głosach zebranie zakończono.

Otwarcie turnieju szachowego. W niedzielę, dnia 4 bm. o godz. 16-tej, w lokalu kawiarni Wiedeńskiej, nastąpi uroczyste otwarcie turnieju szachowego o mostrzostwo Gniezna na rok 1928.

Udział w turnieju biorą wybitne siły szachowe w liczbie 11-tu. Gra zapowiada się bardzo interesująco a o wynikach będziemy informować w pewnych odstępach czasu.

Strzelanie bojowe. Urząd policyjny podaje do wiadomości, że w dniach od 9 do 10 grudnia br. na strzelnicy wojskowej w lesie miejskim odbędzie się ostre strzelanie z lekkich kulomiotów.

Nieszczęśliwy wypadek. W ub. wtorek niej. Wojciech Wysocki, zam. przy ul. 3 Maja, został w czasie pracy w cukrowni pochwycony przez koło wirówki i rzucony z taką siłą o ziemię, że uległ złamaniu lewej ręki oraz wewnętrznym obrażeniom. Rannego odstawiono do szpitala, gdzie dokonano natychmiastowej operacji. Stan zdrowia Wysockiego jest poważny.

Katastrofa kolejowa na dworcu w Gnieźnie.

Na dworcu towarowym w Gnieźnie zdarzyła się katastrofa kolejowa. Na ustawionym torze zapasowym rozpędzona lokomotywa wpadła na stojący pociąg towarowy, w wyniku czego rozbite zostało 9 wagonów. Parowóz zjechawszy z toru zarył się głęboko w ziemię. Maszynistę lokomotywy, która spowodowała katastrofę, zawieszono w czynnościach aż do ukończenia śledztwa.

Poznań.

Zajście z bezrobotnymi. Prace ziemne, wykonywane przez magistrat w Dębinie, zostały wstrzymane. Z tej przyczyny około 200 robotników zostało pozbawionych pracy. Przedstawiciele magistratu zapewnili jednak robotników, że po naprawieniu parowozu praca zastanie podjęta na nowo. Tymczasem dn. 1 bm. oświadczono robotnikom, że dnia 3 grudnia rb. mają się zgłosić w magistracie po świadectwa zwolnienia. Wywołało to rozgoryczene wśród robotników i dlatego zaczęli się gromadzić przed ratuszem, celem przedłożenia swoich żądań, lecz zostali rozproszeni przez policję. O godz. 10 udała się delegacja bezrobotnych do p. prezydenta miasta, Ratajskiego. Po dłuższej konferencji przyrzekł prezydent Ratajski zatrudnić w dalszym ciągu zwolnionych robotników do przyszłego poniedziałku.

Zgwałcił 6-letnią dziewczynkę. Przed trzecią Izbą Karną odbyła się rozprawa przeciwko Stanisławowi Hermanowi, oskarżonemu o zgwałcenie 6-letniej dziewczynki. Po rozprawie sąd uniewinnił Hermanna wobec młodego wieku oskarżonego, liczącego lat 17, i stwierdzonego przez ekspertyzę lekarską niepełnej poczytalności umysłowej.

Drożyzna wzrosła. Komisja wojewódzka do badania zmian kosztów utrzymania ustaliła zwyżkę kosztów utrzymania za listopad na 0,83%.

Rozłam wśród młodzieży demokratycznej. W Poznaniu odbyło się walne zebranie Bratniej Pomocy studentów uniwersytetu poznańskiego. Po burzliwych obradach blok demokratyczny opuścił salę obrad, motywując swoje stanowisko niemożliwością współpracy z prawicą. Po secesji demokratycznej zebranie obradowało dalej, wybierając nowy zarząd towarzystwa z prezesem Kaczmarczykiem na czele. W zakończeniu walne zebranie uchwaliło nadać wojewodzie Bnińskiemu złotą odznakę Koła Przyjaciół Akademika.

Jubileusze kapłańskie w archidiecezji.

W ostatnich dniach listopada oraz pierwszym dniu grudnia br. obchodzą w archidiecezji gnieźnieńsko-poznańskiej srebrny jubileusz kapłański: ks. prob. Ignacy Barlik z Lubcza, ks. prob. Ludwik Chojnacki z Ptaszkowa, ks. prob. Duczmal z Chojny, ks. prob. Stanisław Dudziński z Ujścia, ks. prob. Franciszek Dzierzkiewicz z Modrza, ks. kan. Leon Furmanowicz z Gniezna, ks. kanonik dr. Wacław Cieburowski z Poznania, ks. proboszcz Karol Glatzel z Krostkowa, ks. prob. Stanisław Hundt z Baranowa, ks. prob. Adam Iwiński z Brzezia, ks. radca Bolesław Kaźmierski proboszcz w Szamotułach, ks. prob. Józef Klarowicz z Prusiec, ks. Kraska z Marysina, ks. prob. Aleksander Król z Grabowa Król., ks. prob. Kruszka z Grodziska, ks. prob. Leon Kutzner z Wyskoci, ks. prob. Niedbał z Roska, ks. prob. Ignacy Niedźwiedziński z Jarocina, ks. prob. Antoni Nowak z Biezdrowa, ks. prob. Stanisław Nowak ze Śmigla, ks. prob. Witold Sędłak ze Sulmierzyc, ks. prob. Wojciech Tobolski z Kaczanowa, ks. prob. Stanisław Wiliński z Gniewkowa, ks. prob. Jan Wojciechowski z Kozielska, ks. prob. Klemens Zieliński z Kosztowa.

Wypłata odszkodowań dla byłych żołnierzy amerykańskich.

W sprawie odszkodowań, wypłacanych przez rząd Stanów Zjednoczonych Ameryki rodzinom żołnierzy armji amerykańskiej poległych w wojnie światowej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych podaje do wiadomości, że na podstawie obowiązującego obecnie regulaminu Biura Weteranów Stanów Zjednoczonych Ameryki, podania osób, które były zależne materjalnie od poległych na wojnie, ewentualnie zmarłych z powodu wypadków podczas służby w wojsku Stanów Zjednoczonych, mogą być przedkładane dyrekcji Biura Weteranów Stanów Zjednoczonych w Waszyngtonie jedynie przed upływem lat dziesięciu od daty śmierci danego żołnierza. Zatem w roku 1928 ulegną przedawnieniu niezgłoszone pretensje tego rodzaju, wynikłe wskutek wypadków podczas wojny światowej.

O wypłatę odszkodowania wojennego mogą się ubiegać: żona, o ile nie wyszła zamąż ponownie, matka lub ojciec, pasierby, nieślubne lub adoptowane dzieci poległego, ewentualnie zmarłego w związku ze służbą w wojsku Stanów Zjednoczonych.

Wobec powyższego, osoby zainteresowane, które dotychczas nie zgłosiły swych pretensyj, winne w interesie własnym zgłosić swe podania bezpośrednio do: „U. S. Weterans Bureau, Washington D. C.", lub też należycie ostemplowane do Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Podanie wstępne może być w formie zwykłego listu, w języku polskim. W podaniu należy wyszczególnić imię i nazwisko danego żołnierza, nazwę miejskowości w Stanach Zjednoczonych Ameryki, z której wstąpił do **służby** w wojsku i — o ile możliwe — rodzaj broni i ewentualnie dokładny adres wojskowy.

Nowi członkowie Wojewódzkiego Sejmiku Pomorskiego.

Pow. brodnicki: członkowie: Sarnowski Roman, Chojnowski Antoni, Jerzykiewicz Mieczysław; zastępcy członków: Murawski Aleksander, Lisiński Antoni, Dr. Siudowski Konrad.

Pow. chełmiński: członkowie: Odrowski Tadeusz, Wildenheim Ludwik, zastępcy członków: Hądzlik Paweł, Kaufmann Eryk.

Pow. chojnicki: członkowie: Dr. Zemke Antoni, Sikorski Stanisław, Dr. Sobierajczyk Alojzy, Skierawski Franciszek; zastępcy członków: Sowiński Władysław, Ks. Wrycza Józef, Kaletta Jan, Huzarek Franciszek.

Pow. działdowski: członek: Kamiński Aleksander, zastępca członka: Plackowski Jan.

Pow. gniewski: członkowie: Wódkowski Franciszek, Chmarzyński Konrad; zastępcy członków: Ałaszewski Jan, Felski Antoni.

Pow. grudziądzki: członkowie: Szychowski Julian, Sielski Franciszek, Nowak Jan; zastępcy członków: Nowakowski Władysław, Spychała Bazyli, Sporny Władysław.

Pow. wiejski grudziądzki: członkowie: Reder Ignacy, Zaleski Antoni, Staśkiewicz Wincenty, zastępcy członków: Zawacki Władysław, Rutkowski Bronisław, Kirstein Franciszek.

Pow. lubawski: członkowie: Wiśniewski Franciszek, Koziorzemski Franciszek, Ossowski Bolesław, zastępcy członków: Michczyński Adam, Wesołowski Jan, Serożyński Augustyn.

Pow. morski: członkowie: Tebinka Zygmunt, Saldat Jan; zastępcy członków: Abraham Jan, Bach Leon.

Pow. kartuski: członkowie: Samson Feliks, Schmidt Jan, ks. Sadowski Anastazy, Poćwardowski Florjan; zastępcy członków: Niklas Józef, Peplijski Franciszek, Pikarski Leon, Wicki Leon.

Pow. kościerski: członkowie: Cienciała Jan, Marchewicz Franciszek, Łącki Andrzej, zastępcy członków: Chabowski Aleksander, Różek Franciszek, Jaśtak Jakób.

Pow. sępoleński: członkowie: Prądzyński Juljan, Schweitzer Bolesław, zastępcy członków: Rajewski Kasper, Ernest Paweł.

Pow. starogardzki: członkowie: Chwiłkowski Wojciech, Nagórski Czesław, Głodek Jan, zastępcy członków: Hoppe Antoni, Długoński Jan, Hasse Józef.

Pow. świecki: członkowie: Parczewski Tadeusz, Kikulski Jan, Ceyrowski Gracjan, Kufel Stanisław, Kikulski Feliks; zastępcy członków: Wojnowski Stanisław, Czajkowski Józef, Zborowski Józef, Szróbka Franciszek, Orzechowski Jan.

Pow. tczewski: członkowie: Dytkiewicz Wacław, Maciejewski Władysław; zastępcy członków: Hasse Jan, Wojczyński Stefan.

Pow. miejski toruński: członkowie: Antczak Antoni, Dr. Dandelski Zdzisław, Wiencek Franciszek, zastępcy członków: Pawlak Wojciech, Michałek Stefan, Jankowski Stanisław.

Pow. wiejski toruński: członkowie: Kentzer Tadeusz, Czarnecki Albin, Malinowski Walenty; zastępcy członków: Nowicki Michał, Szczepkowski Jan, Cieszyński Leon.

Pow. tucholski: Tollik Czesław, Jaśtak Jakób; zastępcy członków: Borzykowski Teodor, Banaszak Nikodem.

Pow. wąbrzeski: członkowie: Wrzesiński Franciszek, Przybyszewski Tadeusz, Chwastek Antoni; zastępcy członków: Pączkowski Stanisław, Piotrowski Franciszek, Rząsa Franciszek.

Pow. wejherowski: członkowie: Dąbrowski Stefan, Stróżyński Andrzej; zastępcy członków: Kruczyński Władysław, Krampa Augustyn.

Katastrofa kolejowa na dworcu w Starogardzie.

W ub. środę wydarzyła się na dworcu starogardzkim katastrofa kolejowa: pociąg tranzytowy (towarowy) przychodzący od Tczewa zderzył się z lokomotywą pociągu towarowego, który przybył z Smętowa.

Po nadejściu pociągu towarowego z Smętowa odpięto od niego lokomotywę, która miała razem z personelem owego pociągu odjechać do Tczewa. Kierownikowi lokomotywy spieszyło się widocznie, bo zamiast czekać aż stawidłowy da znak do odjazdu, nie zważał na niego i odjechał z dworca w kierunku Tczewa. W owej chwili nadjechał z przeciwnej strony ów pociąg tranzytowy i nastąpiło zderzenie, czemu sprzyjał znajdujący się w tem miejscu zakręt. Lokomotywa pociągu tranzytowego wyskoczyła z szyn i zaryła się w ziemi. Większego uszkodzenia jednakże nie doznała. Natomiast druga lokomotywa została więcej uszkodzona. Zdruzgotany jest również jeden wagon (pakunkowy). Ofiar w ludziach na szczęście niema. Szkody nie są zbyt wielkie.

Katastrofa byłaby o wiele większa, gdyby tak owa lokomotywa jak i pociąg tranzytowy miały większy bieg.

Uszkodzeniu uległ także tor kolejowy, który szybko naprawiono.

Dnia 1 bm. przyjechał na miejsce wypadku pociąg ratunkowy z Tczewa.

Zjazd powiatowy P. S. L. Piasta w Wąbrzeźnie za senatorem Bojką.

W ub. niedzielę po nabożeństwie odbył się zjazd powiatowy Związku Osadników Rolnych, a po nim Zjazd Powiatowy P. S. L. Piasta. Stawiło się na nie przeszło sto osób ze wszystkich miejscowości powiatu. Na przewodniczącego zjazdu P. S. L. wybrany został p. Chwastek, na asesorów pp. Witek i Paluch. Po referacie członka zarządu okręgowego p. Wasilewskiego, w którym tenże poruszył m. in. sprawę wystąpienia senatora Bojki ze stronnictwa, przypisując ją działaniu przekupionych osób i słabości umysłu Bojki, nastąpiła w tej materji ożywiona i gorąca dyskusja. Już w czasie przemówienia red. Wasilewskiego, odzywały się na sali krytyczne uwagi i wrogie okrzyki pod adresem prezesa Witosa. Gdy zaś w odpowiedzi zabrał głos p. Hajdel, zobrazował on przebieg ostatnich lat naszych dziejów, wysiłki marszałka Piłsudskiego dla podźwignięcia Polski i wielką poprawę, jaka od czasów objęcia przez niego rządów nastąpiła w Polsce, oraz podniósł, jakto obecnie miesza się z błotem najzacniejszego człowieka, duchowego wodza ludu, który 37 lat swego życia dla niego poświęcił, za to tylko, że wystąpił przeciwko zepsuciu i korupcji w stronnictwie. Cała sala zagrzmiała oklaskami i okrzykami na cześć marszałka Piłsudskiego i senatora Bojki.

Widząc swe zupełne osamotnienie i zdecydowany nastrój zebranych, członkowie zarz. okręg. zaczęli usprawiedliwiać się, że są również gorącymi stronnikami Piłsudskiego i nie mieli wcale zamiaru ciskać błotem na czcigodnego senjora ruchu ludowego, Bojkę.

Następnie zabrał głos p. Tomaszewski, ubolewając nad rozłamem, który się wytworzył w stronnictwie, a który musi spowodować wielke szkody dla ludu, jeśli nie będzie za wszelką cenę zlikwidowany; następnie zaznajomił zebranych z treścią manifestu sen. Bojki i zgłosił następujące rezolucje:

1) Zjazd powiatowy P. S. L. Piast oświadcza się za szczerą i lojalną współpracą stronnictwa z rządem marszałka Piłsudskiego, który pracuje dla dobra Polski i ludu. Zjazd wzywa władze naczelne, aby w myśl życzeń szerokich warstw włościańskich zajęły stanowisko życzliwej i bezwzględnie lojalnej współpracy z rządem marszałka Piłsudskiego.

2) Zjazd wzywa władze stronnictwa, aby nie zawierały bloków i sojuszów wyborczych ze stronnictwami, które nie stoją na platformie lojalnej współpracy z rządem marszałka Piłsudskiego.

3) Zjazd P. S. L. w Wąbrzeźnie ubolewa głęboko nad dopuszczonym przez władze naczelne rozłamem ruchu ludowego przez wystąpienie senatora Bojki z klubu Piasta i wzywa je, aby ze względu na wielkie szkody, jakie podobny rozłam wywołać musi w ruchu ludowym, niezwłocznie i za wszelką cenę pojednały się z Bojką, senjorem i ojcem duchowym stronnictwa i zaprosiły go do powrotu, dając mu niezbędną satysfakcję.

4) Zjazd P. S. L. Piasta w Wąbrzeźnie piętnuje niecną i podłą robotę przeciwników senatora Bojki, obrzucających tego zasłużonego działacza błotem potwarzy i wzywa ich do opamiętania się i zaniechania swej ohydnej działalności, rozbijającej moralne podstawy ruchu ludowego.

Zebrani przyjęli te rezolucje jednogłośnie.

Członkowie zarządu okręgowego z Grudziądza daremnie w dalszej dyskusji starali się osłabić wywody swych przeciwników i przedstawić swoje rezolucje, jako nie mające żadnej sprzeczności z poglądami zwolenników senatora Bojki i marszałka Piłsudskiego. Większość zebranych oburzona i znużona ich wywodami — demonstracyjnie opuściła salę, na której pod koniec zebrania pozostało zaledwie dwadzieścia kilka osób, przeważnie zwolenników Witosa i osobistych przyjaciół grudziądzkich delegatów.

Świecie.

Pożegnanie ustępującego starosty. Starosta dr. Bartz, przeniesiony do Kościerzyny, w tych dniach opuścił nasze miasto. Przedtem odbyło się zebranie towarzyskie, zwołane z inicjatywy komitetu, jaki zorganizował się z pośród obywateli, celem pożegnania p. starosty, który przez trzechletni okres piastowania swego stanowiska zjednał sobie powszechną sympatję i szacunek. Podobnież z inicjatywy Koła Ziemianek odbył się wieczorek towarzyski, na którym panie żegnały serdecznie p. starościnę. Życie towarzyskie naszego miasta, ponosi dotkliwą stratę przez wyjazd powszechnie lubianej i cenionej p. starościny. W „Orędowniku Urzędowym" ogłosił ustępujący starosta serdeczne słowa pożegnania do obywateli powiatu.

Uroczysty obchód powstania listopadowego. Staraniem zasłużonego wielce w życiu kulturalnem naszego miasta „Koła Miłośników Sceny" kadry marynarki wojennej, odbył się w dniu 29 ub. m. uroczysty obchód rocznicy powstania 1830 r. Przemówienie wygłosił por. Siwek. Następnie wypełniły program produkcje orkiestry kadry marynarki woj., następnie odegrano jednoaktowy obraz sceniczny I. Staszczyka „Noc w Belwederze". Gra amatorów była dobrą, niektórych nawet stała na wysokim poziomie. Szczególnie udatnie główną rolę Wielkiego Księcia Konstantego odtworzył por. Siwek, oddając znakomitą sylwetkę dzikiego potomka Katarzyny. Sekundowała mu dzielnie por. Iwańska w roli księżny Joanny Grudzińskiej. Wielce udatnie przedstawił postać chorążego grenadjerów por. Piotrowski. A i innych gra zasługuje na pochwałę. Dochód przeznacza zawsze Koło Miłośników Sceny K. M. W. na cele kulturalno-oświatowe. Reżyserja doskonała, kostjumy historyczne wypożyczone z teatru toruńskiego, szczególnie pięknie leżały na dzielnych marynarzach. Obecny na uroczystości przedstawiciel kuratorjum szkolnego radca Biedowicz, oświadczył komendantowi garnizonu majorowi Grzance wyrazy uznania z powodu tak pięknych rezultatów Koła Miłośników Sceny K. Mar. W. Szkoda tylko, że publiczności nie było więcej. Szkoda też, że „Sokół" miejscowy miast porozumieć się z Kołem Miłośników Sceny K. M. W., urządził oddzielny obchód w dniu 30 ub. m.

Ostrożnie z piecami! Wskutek zaczadzenia się gazami węgla zmarła 25-letnia Gertruda Gackowska, służąca u pp. Komorowskich przy ul. Klasztornej. — W obecnej porze, gdy piece zawczasu nienaprawione i nieczyszczone grożą zaczadzeniem wypadek taki winien być przestrogą dla drugich.

Tczew.

Krwawa awantura. Przy ul. Rybackiej między kolegami wyłoniła się kłótnia, która zamieniła się następnie w formalną walkę. Posterunkowy, który chciał głównego sprawcę awantury zabrać do komisarjatu, został z tyłu napadnięty przez brata tegoż i tak okaleczony, że musiano go odstawić do szpitala. Jeden z obiecujących gagatków jest także ciężko poraniony i leży w szpitalu.

Nie doszło do porozumienia. W jednym ze sklepów z konfekcją damsko-męską przy ul Krótkiej wszczęła pewna kobieta z kupcem na tle kupionych przed paru dniami dla dzieci ubrań, sprzeczkę. Kupiec chciał całą sprawę kompromisowo załatwić, ale gorąca pani nietylko że nie akceptowała jego propozycji, ale przeszła do rękoczynu. Kupiec oddał należną gotówkę, wezwał jednakowoż policję, która spisała protokół, kierując całą sprawę do sądu.

Zbożna praca Sióstr Wincentynek. W dniu 8 bm. siostry Wincentynki wystawiają na scenie Domu Miejskiego sztukę, osnutą na tle życia najświętszej Marji Panny do chwili Jej Zwiastowania, p. t. „Maria - Virgo". Bogate kostjumy i doskonałe śpiewy chórów są zasługą naszych Sióstr. To też nie wątpimy, że w dniu święta Niepokalanej, sala będzie po brzegi zapełniona.

Zebranie Naucz. Szkół Powszechnych. Zebranie to odbyło się dnia 26 ub. m. w szkole śródmiejskiej. Zagaił prezes Stefański. Protokół odczytał p. Tkaczyk. Następnie referat wygłosił p. Szymański, drugi referat p. Ruoss. Nad obu referatami wyłoniła się bardzo rzeczowa dyskusja. Przemawiali pp.: rektor Tkaczyk, Stangenberg z Gorzędzieja, Tkaczyk junior, Gajewski z Bałdowa i prez. Stefański.

Wskrzeszenie Klubu Kręglarzy W dniu 30 ub. m. grono dawniejszych kręglarzy zwołało zebranie organizacyjne, na którem postanowiono dawniejszy klub kręglarzy „Wisła" wskrzesić. Do zarządu powołani zostali pp.: Heldt Jan — prezes, Rossa — sekretarz i Majtkowski — skarbnik. Po przeprowadzeniu wyborów zainaugurowano kulanie **w każdy wtorek.**

KRONIKA

Bydgoszcz, sobota 3. grudnia 1927 r.

KALENDARZYK.

Dziś w sobotę Franciszka Ks.
Jutro w niedzielę Barbary.
W poniedziałek Anastazego.
Wschód słońca o godzinie 7. 54.
Zachód słońca o godzinie 3. 46.

DYŻUR NOCNY W APTEKACH.

Od poniedziałku 28. 11. 27. do poniedziałku 5. 12. 27 dyżurują następujące apteki

1. Apteka Piastowska, Plac Piastowski.
2. Apteka pod Złotym Orlem, Stary Rynek.

Wypożyczalnia książek „Lektora", ulica Gdańska 141, otwarta codziennie od godziny 8 rano do 6 wieczór. Telefon 1739.

TEATR MIEJSKI.

W dniu dzisiejszym po raz ostatni w sezonie po cenach zniżonych odegraną będzie komedja o psychologicznym podkładzie Tadeusza Rittnera p. t.: **„Wilki w nocy"**.

W niedzielę dwa przedstawienia: o godz. 4 popoł. po cenach zniżonych owiana prawdziwym sentymentem, a zarazem arcywesoła operetka L. Falla **„Kochany Augustynek"**.

Wieczorem o godz. 8. potężne arcydzieło Stanisława Wyspiańskiego **„Bolesław Śmiały"** w zbiorowem wykonaniu całego zespołu z p. Sawickim w roli tytułowej.

W poniedziałek **„Dzwony z Corneville"**.

Niebywałą sensacją wśród sfer naszych milusińskich wzbudziła zapowiedź wystawienia przepięknej bajk Or-Ota p. t.: **„Zaczarowana królewna"**. Równocześnie w przygotowaniu wyborna komedja Z. Kaweckiego **„Fura słomy"**. W dziale operetkowym przygotowuje teatr głośną operetkę **„Adieu Mimi"**.

Emil Zegadłowicz złożył dyrekcji teatru najnowszy swój utwór p. t.: „Gdy się Chrystus rodzi".

Bydgoskie Tow. Muzyczne obchodzi swój jubileusz.

Wielce zasłużone na polu kultury Towarzystwo Muzyczne w Bydgoszczy obchodzi w tym miesiącu pięciolecie swego istnienia. Z okazji tej urządza ono 7. grudnia (środa) br., wieczór muzyczny w Teatrze Miejskim o godz. 8. wieczorem.

Na całaść świetnie zestawionego programu składają się oprócz przemówienia prezesa Tow. p. L. Regamey'a, pierwszorzędne utwory mistrzów z świata muzyki, śpiew i deklamacja. Dosyć jest wymienić choćby uwerturę do „Hrabiny" Moniuszki, „Trio" Beethovena, wykonane przez p. Hecht-Heufeldową, p. Suskę i r. R. Regamey'a, wreszcie „Testament Bolesława Chrobrego" kompozycji Nowowiejskiego, w którym weźmie udział orkiestra symfoniczna i chór „Harmonja" pod batutą prof. Jaworskiego. Ten oóstatni utwór, wykonany pod dyrekcją samego autora, już podczas uroczystości sienkiewiczowskich wywołał olbrzymie wrażenie. Pozatem śpiewać będzie znakomity bas p. Hanusz i znana w Bydgoszczy śpiewaczka p. Klein-Mierzyńska, partji deklamacyjnej podjął się artysta Teatru Miejskiego p. Wroński.

Uprasza się o wczesne zakupienie biletów, ponieważ w ostatnim dniu może ich zabraknąć, wobec wielkiego zainteresowania się społeczeństwa nową atrakcją muzyczną, jaką mu daje towarzystwo, gorliwie pracujące na tem polu.

— **Rekolekcje dla matek** odbędą się w kościele farnym w czasie od 4 do 8 grudnia br. Pierwsza nauka w niedzielę jutrzejszą po południu o 3-ej, po nieszporach. Następne nauki w poniedziałek, wtorek i środę o 7 ej wieczorem. W czwartek o ½3 zakończenie. Wspólna spowiedź w środę od 4—7 i od 8. Komunja św. generalna w czwartek rano o 8-ej.

— **Nowi adwokaci.** Znani w tutejszych sferach prawniczych i towarzyskich sędziowie powiatowi pp. **Antoni Bloch i Adam Michnik,** po ukończeniu dwuletniej służby sędziowskiej przeszli do adwokatury. Pan Antoni Bloch zasiadał długi czas jako sędzia w I. Izbie Karnej Sądu Okręgowego. Był też i pozostaje nadal p. Bloch przewodniczącym Sądu Kupieckiego i Przemysłowego. Pan Michnik zaś czas dłuższy był sędzią procesowym w tutejszym Sądzie Powiatowym. Obaj owi adwokaci otworzyli biuro przy ulicy Mostowej nr. 9.

— **Wielki koncert symfoniczny.** W dn. 9 grudnia przybywa do Bydgoszczy orkiestra reprezentacyjna korpusu krakowskiego w sile 70 osób, która wykona jedyny „koncert symfoniczny" w sali „Resursy Kupieckiej". Zespół objeżdża tryumfalnie całą Polskę. Następnie wyruszy zagranicę i jest zorganizowany przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, celem niesienia pomocy dla powodzian małopolskich, jak niemniej dla krzewienia polskiej kultury muzycznej. Obfity i nader interesujący program składa się z utworów: Karłowicza, Liszta, Moniuszki, Noskowskiego, Nowowiejskiego, Różyckiego i R. Wagnera. Dyrygują major-kapelmistrz I. Szreyer, mistrz Orkiestry Armji 20 pułku piechoty Ziemi Krakowskiej oraz kapitan B. Sidorowicz, referent muzyczny M. S. Wojsk, kompozytor licznych dzieł muzycznych. Impreza zapowiada się jako niezwykłe wydarzenie, w życiu naszego miasta. Ceny miejsc mimo wielkich kosztów od 1 do 5 zł. Czysty dochód na ofiary nieszczęsnej klęski powodzi w Małopolsce.

— **Boy-Żeleński w Bydgoszczy.** Odczyt Boya Żeleńskiego wzbudził wielkie zainteresowanie w naszem mieście. Należy przypuszczać, że Teatr Miejski będzie wypełniony po brzegi. Prelegent mówić będzie w języku polskim. Bilety wcześniej nabywać można w kasie teatru po cenach przystępnych od 4 zł. do 50 gr. Dla członków Towarzystwa Przyjaciół Francji (dawniejsza Sekwana) w Bydgoszczy 30% zniżki, za okazaniem specjalnych legitymacji zniżkowych, które członkowie mogą otrzymać w bibljotece T. P. F. między godz. 6—8 wieczorem.

— **Konferencja wywiadowcza.** W szkole im. Dąbrowskiego odbędzie się w niedzielę dnia 4. 12. br. o godz. 12. konferencja wywiadowcza, na którą się Szanownych Rodziców i Opiekunów dziatwy najserdeczniej zaprasza.

— **Szkoła kat. im. ks. Piramowicza** zaprasza Szanownych Rodziców i Opiekunów na konferencję wywiadowczą, która odbędzie się w niedzielę, dnia 4 bm. od godz. 12—1 w gmachu szkolnym.

— **Z Rodziny Wojskowej (koło Bydgoszcz).** Rodzina Wojskowa urządza dnia 8 bm. z okazji św. Mikołaja zabawę dla dzieci od lat 4 do 7. Zabawa odbędzie się w salach kasyna Szkoły Oficerskiej. Początek punktualnie o godzinie 16-tej. Wstęp dla dzieci 50 gr., dla dorosłych 1,50 zł. Osoby cywilne za zaproszeniami Na program składają się: zabawy i gry, część koncertowa, król migdałowy i wiele innych atrakcji. Dzieci odwiedzi św. Mikołaj.

— **Miejskie Gimnazjum Żeńskie** urządza w niedzielę, dnia 4 grudnia o godz. 4 30 po południu w sali gimnastycznej zakładu uroczystość, w czasie której św. Mikołaj w otoczeniu licznego zespołu anielskiego obdaruje grzeczne dzieci smakołykami. Podarunki przeznaczone dla dzieci (z dokładnem oznaczeniem imienia i nazwiska) prosimy przesyłać w niedzielę, dnia 4 grudnia (od godz. 10,30 do 1-szej przed poł.) Bilety wstępu dla dorosłych 1 zł., dla dzieci i młodzieży szkolnej 0,75 zł.

— **Na gwiazdkę dla niewidomych.** Niewidomi, ci najbiedniejsi, zwrócili się do Rady Miejskiej z prośbą o subsydjum na urządzenie gwiazdki. Rada Miejska uchwaliła na ten cel 500 zł.

— **Obchód listopadowy Sokoła V Okole-Wilczak.** Rok rocznie w ponury i posępny dzień listopadowy staje przed nami w pełnym blasku promiennej przeszłości postać żołnierza-powstańca 1830 r. Spójrzmy w oblicze tego, który swoją krwią ofiarną usiłował Ojczyźnie naszej zdobyć słońce wolności. Niech się przypomną nam dzieje minione heroicznych czynów listopadowych. A oto doskonały obchód ku uczczeniu tych wydarzeń listopadowych przygotowało nam gniazdo V Sokoła na Wilczaku. Pospieszmy zwartym murem, aby otwarcie zadokumentować nasze uczucia patrjotyczne. Niechajże nikogo tam nie zabraknie! Obfity program tego obchodu przewiduje trzy części: a) muzyczno-deklamacyjną, b) dramatyczną (odegrana zostanie sztuka śp. Stefanji Tuchołkowej „Gdy zabrzmią trąby Chrobrego"), c) gimnastyczną. A zatem w niedzielę, 4 grudnia o godzinie 5-tej do sali Kleinerta!

— **„Deszcz Róż"**, wspaniały film francuski, osnuty na tle życia św. Teresy od Dzieciątka Jezus, podczas swego tryumfalnego pochodu po całej Polsce zatrzyma się tylko na kilką dni w Bydgoszczy i wyświetlany będzie w kinie Domu Katolickiego, Miedza 2 (przy ul. Nakielskiej 1, pierwszy przystanek tramwajowy za Szkołą Przemysłową) codziennie o godz. 5 i 8 wieczór.

— **Wieczornica tow. gimn. „Sokół" — Bielawy.** Już teraz zwracamy uwagę Szan. Obywatelstwa na wieczornicę, którą urządza z okazji rocznicy powstania listopadowego, tow. gimn. „Sokół" IV Bielawy w niedzielę, dnia 11-go grudnia br. w sali p Gończa (restauracja Rzeźni Miejskiej przy ul. Jagiellońskiej) z nadzwyczaj obszernym programem. M. in. przedstawienie amatorskie pt. „W katordze". W antraktach przygrywać będzie muzyka smyczkowa, która wykona wieniec pieśni polskich.

— **Uwaga, rezerwiści!** Dowództwo Okręgu Korpusu nr. VII. komunikuje, że w miesiącu grudniu 1927 roku odbędą się w siedzibach Powiatowych Komend Uzupełnień dodatkowe zebrania kontrolne, na które winni się stawić wszyscy ci z pośród szeregowych (włącznie chorążych) rezerwy i pospolitego ruszenia z bronią, którzy na mocy obwieszczenia z dnia 15 września 1927 r. podlegali w roku 1927 obowiązkowi zgłoszenia się do zebrań kontrolnych i tego obowiązku z jakichkolwiek bądź powodów nie spełnili.

Bliższe szczegóły zawarte są w „obwieszczeniach", rozplakatowanych w miastach względnie siedzibach gmin (komisarjatów obwodowych).

Podlegający na mocy tych „obwieszczeń" dodatkowym zebraniom kontrolnym, którzy nie stawią się bez uzasadnionego usprawiedliwienia do kontroli, zostaną pociągnięci do odpowiedzialności karnej względnie dyscyplinarnej, zgodnie z ust. 2 art. 115 Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Oporni zostaną doprowadzeni do P. K. U. przymusowo.

Drogerja „pod Słoniem". Tak nazwał p. Jaworowicz swą nową drogerję przy ul. Sienkiewicza — róg Kwiatowej, a nie „pod Słońcem" jak mylnie podaliśmy. Słoń, czy słońce, rzecz drugorzędna, grunt dobry towar i nie drogo!

— **Firma Zygmunt Wiza** przy Placu Teatralnym bogato zaopatrzyła swój skład na okres gwiazdkowoy w towary krótkie i galanterję, tak, że każdy, chcąc zrobić podarunek gwiazdkowy, znajdzie to, czego pragnie. Prosimy Czytelników zwrócić uwagę na dzisiejsze ogłoszenie.

— **Skład instrumentów muzycznych F. Fryc,** przy ul. Dworcowej 20, poleca na okres gwiazdkowy wszelkiego rodzaju instrumenty muzyczne. Zwracamy uwagę na ogłoszenie.

— **Miejski Urząd Policyjny** zwraca ze swej strony uwagę na obwieszczenie dotyczące zakazu chodzenia po lodzie w tych miejscach, gdzie lód nie jest dostatecznie mocny. Obwieszczenie to ukaże się w najbliższym numerze Orędownika Urzędowego m. Bydgoszczy.

— **Strzelanie wiatrówkami o nagrody.** Z dniem 15 listopada br. rozpoczęło znane ze swej działalności na niwie Przysp. Wojskowego Tow. Powstańców i Wojaków strzelanie wiatrówkami o nagrody w lokalu p. Kołodzieja, ul. Ugory 25 na Szwederowie. Regulamin, nagrody i warunki strzelania w lokalu strzelania. Strzelanie odbywa się co dzień od godz. 19—23. Zarząd Tow. prosi o liczny udział w strzelaniu, ponieważ każdy strzelający ma możność zdobyć prezent gwiazdkowy.

— **Podziękowanie.** P. dyr. Zambrzyckiemu, jego wychowankom i wszystkim Szanownym Gościom, obecnym na obchodzie listopadowym urządzonym w Internacie Kresowym dn. 25 i 26 listopada serdecznie dziękuję za ofiarę złożoną przy tej okazji na budowę kościola św. Wincentego a Paulo na Bielawkach. Zebrano w sobotę 66,20 zł. i w niedzielę 22,68 zł.

X. A. Mazurkiewicz.

Towarzystwo Kobiet pracujących „Jedność" i bractwo matek różańcowych przy Farze urządzają w święto Matki Boskiej Niepokalanego Poczęcia w dniu 8 grudnia 1927 roku

„Święto Matki"

o godz. 4,30 po południu w sali Resursy Kupieckiej z następującym programem:

1. Śpiew Tow. śpiewu Św. Wojciecha;
2. Słowo wstępne ks. prał. Malczewskiego;
3. Deklamacja „Dwie matki";
4. Żywy obraz N. P. N. M. P.;
5. Wykład p. radczyni Teskowej.
6. Deklamacja „Dwie śmierci";
7. Śpiew Tow. śpiewu im. Św. Wojciecha;
8. Deklamacja „Polskich niewiast serca święte";
9. Matka aniołem opiekuńczym dziecka (przedstawienie);
10. Żywy obraz;
11. Ogólny śpiew „Matko Niebieskiego Pana".

Szanowne obywatelstwo uprasza się o jaknajliczniejszy udział

Bilety otrzymać można w dni powszednia od 10,30—1 w biurze parafji przy Farze; w niedzielę i święto od 8—1 na wikarjacie.

Z sali koncertowej.

Wczoraj wieczorem zgromadziła się w auli gimnazjum Kopernika garstka inteligencji, aby w skupieniu wysłuchać utworów należących do najpoważniejszych z czasów romantyzmu i obecnego modernizmu.

Przemawiał wpierw Robert Schumann 1810—1856) sonatą op. 105, a-mol., w której wyraźnie wyciśnięta jest siła ducha i fantazji wielkiego romantyka, uwielbiającego tak bardzo naszego arcymistrza Chopina. On bowiem był pierwszy, który całemu ówczesnemu światu muzycznemu zwrócił uwagę na największego geniusza naszego. Po Schumannie przemówił nasz Karol Szymanowski (ur. 1882), o którym krytyka paryska przed czterema laty otwarcie orzekła, że kontynuuje twórczość Chopina. Potrzeba n. p. tylko przeglądnąć choćby jego preludja fortepjanowe opus 1, a można przekonać się, że w spadku przypadło mu wiele po Chopinie. Szymanowski stał się jednym z największych impresjonistów muzyki obecnej. Jego sonata opus 9, d-moi foguruje stale na programach koncertów, odbywających się w centrach muzycznych wszystkich krajów kulturalnych. César Frank (1822—1890), który jest głównym przedstawicielem „młodej szkoły francuskiej", w jedynej swej sonacie na skrzypce i fortepjan (a-dur), daje tyle strawy duchowej, że można było wczoraj słuchać a słuchać. Olśniewa ten utwór bogactwem myśli, barw i nastrojów czystych.

Fortepjan i skrzypce występują w wymienionych powyżej utworach jako skoordynowane czynniki. To też prof. Jahnkemu mógł prof. Lisiecki akompanjować przy nieco odchylonem skrzydle fortepjanu. Grał Lisicki z natchnieniem, techniką brawurową, ujmując każdy utwór tak, jak na mistrza przystoi. Jahnke grał z klasycznym spokojem — kładąc smyczek na struny wydobywał tony rzęsiste, brylantowe.

Można powiedzieć, że znalazły się dwie pokrewne natury artystyczne, należące do pierwszych w poczecie artystów polskich, o których wiele będzie mówił świat. — Darzono artystów oklaskami i kwiatami.

Małecki.

List do redakcji.

„Bydgoszcz bez śniegowców“.

Od zarządu fabryki „Pe-Pe-Ge“ w Grudziądzu otrzymaliśmy nast. pismo:

Nie zgadza się z prawdą, jakobyśmy za granicą uzyskiwali ceny wyższe, niż w kraju. Zagranicą musmy sprzedawać nawet nieco taniej z powodu konkurencji fabryk zagranicznych, francuskich, niemieckich, szwedzkich, łotewskich, rosyjskich, angielskich i amerykańskich, które pod każdym względem są poważną konkurencją.

W sezonie obecnym produkujemy podwójną ilość w stosunku do roku przeszłego. Nie można było przewidzieć, że popyt będzie jeszcze większy. Podwyższenie produkcji trzy lub czterokrotne w krótkim przeciągu czasu jest niemożliwe ze względów technicznych i finansowych. Dostarczyliśmy prawie wszystkim klijentom podwójną ilość w stosunku do roku poprzedniego, wywiązując się z zadania według naszego przekonania najlepiej.

Eksport, ograniczony do minimum, podtrzymujemy tylko dla utrzymania stosunku z zagranicą, musimy się bowiem wobec dalszego powiększenia fabryki liczyć z ewent. nadprodukcją w przyszłości.

Stosunki z zagranicą są konieczne dla utrzymania normalnej produkcji w przyszłości, zwłaszcza wobec jakiejkolwiek mniej korzystnej konjunktury w kraju, która tysiące robotników mogłaby pozbawić zarobku.

Zamówienia krajowe doznają opóźnienia 2 do 3 tygodni, nie zgadza się więc z prawdą, jakobyśmy klijentów naszych narażali na zupełny brak towaru. Cen naszych nie podwyższyliśmy, Szanowna Publiczność stwierdzić może, iż dalecy jesteśmy od wszelkiej spekulacji, pomimo iż podwyżka cen o 15—25% przy tak wzmożonym popycie nie nastręczałaby żadnych trudności. Rozdział produkcji odbywa się równomiernie w całej Polsce.

Ze sportu.

We wczorajszym „Sporcie Pomorskim“ mylnie podano w zawodach bokserskich, które odbędą się w sobotę w Strzelnicy, pierwszą parę; mianowicie będzie walczył nie Wyżga, tylko Kozłowski z Polonji, co niniejszem prostujemy. Wszyscy sportowcy oczekują tych zawodów z wielkiem zaciekawieniem. Przypominamy raz jeszcze, — w sobotę w Strzelnicy, o godz. 8 wieczorem międzymiastowy mecz bokserski — bądźcie tam wszyscy!

Dzisiejszy wieczór bokserski.

Zapowiedziane zawody bokserskie zainteresowały cały lokalny świat sportowy, który, niestety, dotąd nie wykazał należytej sympatji i poparcia dla tej gałęzi sportu, z którego to powodu kluby miejscowe nie mogą wykazać tej ruchliwości, jak inne ośrodki Polski, gdzie boks cieszy się popularnością wśród mas. Przybądźcie więc wszyscy sportowcy, zabierzcie swoich znajomych, — niech wszyscy zainteresują się sportem, bo sport — to potęga! W dniu dzisiejszym wystąpi w miejsce Wyżgi Kozłowski z tutejszej Polonji, młody, obiecujący. Zawodnicy grudziądzcy mogą się poszczycić takiemi wynikami: Ostrowski, przeciwnik Opińskiego II. walczył remis z Sobkiewiczem Warta — Poznań, Lubański pokonał w dodatkowej czwartej rundzie na punkty Wiśniewskiego z Warty poznańskiej. Zawodnicy nasi będą mieli wprawdzie trudne zadanie do rozwiązania lecz wierzymy w ich ambicję i zaciętość, wierzymy, że będą umieli walczyć i zwyciężyć. Tego się spodziewamy!

Turniej Pom. Z. P. N.

Jutro w niedzielę rozpoczynają się pierwsze rozgrywki turnieju szóstkowego. Udział biorą „szóstki“ Polonji, Astorji, Sokoła i Gwiazdy. Tymczasem Korona do turnieju nie została dopuszczona, ponieważ graczy niema zgłoszonych w Polskim Zw. P. N. Świadczy to o niedociągnięciach organizacyjnych naszych klubów sportowych — czas by był, żeby kierownicy, czy sekretarze klubowi lepiej zapoznawali się ze statutami czy przepisami Polskich Związków sportowych.

Początek jutrzejszych rozgrywek o godz. 13. Boisko Szkoły Oficerskiej — wylot ul. Gdańskiej.

Klub Sportowy „Polonja“.

Z zadowoleniem stwierdzić możemy, że praca w sekcji gimnastycznej i gier ruchowych wre w całej pełni. Praca ta podniesie się jednak na znacznie wyższy poziom, bowiem od przyszłego poniedziałku (5 bm.) poprowadzi gimnastykę p. Biniakowski, wzorując się na systemie Klumberga, trenera Polskiego Zw. L. A. Na odbytym kursie olimpijskim w Poznaniu, zapoznał się on z najnowoszemi zasadami treningu zimowego, tak, że wszyscy członkowie powinni skorzystać z okazji nadarzającej się i gremjalnie stawić się na każdą lekcję gimnastyki.

Przypominamy, że ćwiczenia odbywają się dwa razy w tygodniu i tak: w poniedziałki i środy od godz. 19—21 (7—9).

II. Konkurs gwiazdkowy

dla czytelników działu „Dla naszej młodzieży“.

Czy znamy dobrze książki do czytania?

Pod wzniosłem hasłem: „Podawajmy zdrową strawę duchową naszej młodzieży!“ ogłaszamy niniejszy konkurs. Ma on wykazać, czy młodzież polska korzysta wydajnie z bogatego skarbca naszego piśmiennictwa i czyta książki z naszych bibljotek szkolnych i te przez nas polecone.

Warunki konkursu są następujące:

1. Konkurs polega na trafnem rozwiązaniu niżej podanych **10 zadań.** Są to streszczenia książek dla młodzieży, lub wyjątki pewnych powieści, które młodzież nasza znać powinna. Należy zatem podać podług kolejności tytuł książki i nazwisko autora. Bez podania numeru kolejności obok rozwiązania, odpowiedź byłaby nieważną.

2. Rozwiązania należy nadesłać lub oddać po południu między 2—4 godz. **w szkole powszechnej im. „Henryka Sienkiewicza“, ul. Sowińskiego 4, do dnia 14 grudnia do godziny 4-tej po południu,** w którym to czasie upływa termin konkursu. Na odpowiedzi nakleić trzeba kupon odpow. gazety z napisem: Czytajmy tylko dobre książki! Do odpowiedzi dołącza się nazwisko, adres biorącego udział w konkursie (ewentl. klasa i szkoła).

3. Nagrody będą przyznane za najtrafniejsze odpowiedzi; pod uwagę bierze się conajmniej rozwiązanie **6 zadań.** Na wypadek kilku równowartościowych odpowiedzi, rozstrzyga los. Losowanie spoczywa w rękach Komitetu oceny książek dla młodzieży przy Stowarzyszeniu Chrześc.-Narod. Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Polsce, Koło powiatowe miasta Bydgoszczy.

Wobec tego, że lista zacnych ofiarodawców jeszcze nie wyczerpana, podamy spis nagród w jednym z następnych numerów. Już dzisiaj pragniemy zaznaczyć, że nagrody przedstawiać będą prawdziwy podarunek gwiazdkowy.

Uczestnikom zaś konkursu to podajemy pod rozwagę: Niechaj każdy pracuje **samodzielnie,** a nie dzieli się łatwowiernie wynikami swej pracy z osobą drugą, gdyż doświadczenie uczy nas, że bardzo często spryciarz zabiera plon temu, który w mozolnym wysiłku ślęczał nad jego rozwiązaniem.

Zatem rączo do pracy! Kto dobre posiał ziarno, zbierze plon bogaty!

KOMITET KONKURSOWY.

K. Beyer. **H. Ewald.**

Czytajmy tylko dobre książki!

(Wyciąć i nakleić na odpowiedzi!)

Następują pierwsze trzy zadania:

I. zadanie.

Jest to najpiękniejsza polska Robinsonada! Nasi młodzi bohaterowie przebiegają w podróży pełnej niebezpieczeństw i przygód Egipt wzdłuż Nilu od Fajumu do Chartumu, dalej do Faszody i do chłodnych wyżyn Kilima—Ndżaro. Bohaterska brawura małych podróżników taki u cudzoziemskiego geografa wywołała podziw, że w te słowa się odzywa: „Jeśli w waszym kraju jest dużo podobnych do ciebie chłopców, to nieprędko dadzą sobie z wami rady“.

II. zadanie.

Profesor języka polskiego siedział na swem miejscu wyprostowany. Powieki jego były przymknięte, tylko teraz pod wpływem tej pięknej deklamacji nowego ucznia wymykała się z pod nich łza i płynęła po bladej twarzy. Takiej lekcji języka polskiego klasa już dawno nie przeżywała. Było to zasługą ucznia, którego wydalono z warszawskiego gimnazjum za to, że zbyt wyraźnie podkreślał wobec profesorów-Moskali swoją polskość...

Ilu to nauczycielom-Polakom groziła dymisja, gdy zjechał do szkoły pan naczelnik dyrekcji naukowej, by stwierdzić, czy dziatwa umie po rusku, czy śpiewa poprawnie: „Kol sławien nasz Gospod'.“ Wtedy to udało mu się nieraz przebiegłemi manewrami wydobyć z dziatwy, że czytania polskiego nauczyła pani nauczycielowa, a pan nauczyciel wskazywał sam litery nierosyjskie. Jadowity uśmiech wysokiego przełożonego mówił natenczas niedwuznacznie, że oskarżą nauczyciela o prowadzenie propagandy polskiej i wydalą ze służby.

III. zadanie.

14-letniego chłopca stawia zła dola w rolę opiekuna matki i siostry. Wychowany już od wczesnej młodości do samodzielności, zabiera się rączo do pracy. Podczas gdy matka i siostra korzystają z niezbyt gościnnej pomocy bogatej ciotki, chłopiec kształci się w szkole, by dopiąć najprędzej celu — zostać inżynierem i matce zabezpieczyć byt. Lecz plany się krzyżują. Złe traktowanie mateczki, ubliżające wspomnienia o zacnym ojcu, które wypowiada kobieta bez serca, tak głęboko obrażają syna, że postanawia zabrać matkę z tej atmosfery upokorzenia i samodzielnie zapracować na chleb. Poszły w niepamięć piękne plany, a twarde życie powołujec hłopca do warsztatu ślusarskiego.

(Dalszy ciąg zadań w następnym numerze.).

Harcerstwo.

Z życia Bydgoskiego Hufca Harcerskiego. Film harcerski w kinie „Kristal“. — Wystawa prac harcerskich, choinek i ozdób do choinek.

Dzięki staraniu komendy hufca harcerskiego w Bydgoszczy i uprzejmości a bezinteresowności dyrekcji kina „Kristal“, masy młodzieży bydgoskiej miały możność widzieć w ub. sobotę i niedzielę wspaniały film harcerski pt. „Czuwaj“. Film ten obrazuje pracę harcerską w drużynach i całem Związku. Młodzież zbiegła się tłumnie, aby zobaczyć film, który po raz pierwszy jest wyświetlany w Bydgoszczy. Szkoda jednak, i to wielka szkoda, że z pośród starszego społeczeństwa tak mało osób przyszło film ten zobaczyć. Jest nadzieja, że jednak może w przyszłą sobotę starsza generacja liczniej przybędzie, aby się naocznie przekonać co harcerstwo młodzieży daje i dlaczego należy to harcerstwo właśnie otoczyć nieco troskliwszą opieką.

Kierownicy pracy harcerskiej w naszem mieście a szczególnie panowie: prof. Timler, Pałaszewski, Papiński, Gordon i inni stoją na stanowisku, że współpraca jaknajszerszego społeczeństwa z harcertwem jest konieczna. Dlatego też w programie tegorocznej pracy uwzględnili szereg imprez, aby społeczeństwu pokazać, jak poszczególne drużyny pracują i jakiej potrzebują pomocy.

Imprezy te, były to: uroczystości z okazji 10-lecia hufca w czerwcu br., obecnie wyświetlanie filmu z życia harcerstwa, za tydzień otwarcie wystawy prac harcerskich i choinek, która odbywać się będzie w sali „Ogniska“ przy ul. Jagiellońskiej 71, w czasie od 7 do 17 grudnia codziennie od godziny 15 do 20. a w niedzielę i święta od 10 rano do 20 wieczorem.

Tak jak uroczystości 10-lecia, które wykazały dorobek pracy harcerskiej na polu sportowem i wychowania fizycznego, to wystawa ma pokazać społeczeństwu pracę wewnętrzną drużyn, tę pracę którą szerszy ogół społeczeństwa najmniej zna. Były już wystawy harcerskie w Bydgoszczy w roku 1921 i 1922 i cieszyły się powodzeniem, wystawy te jednak były w skromnym rozmiarze. Korzyść jednak z nich była wielka, bo dzięki tym wystawom, drużyny harcerskie pozyskały szereg przyjaciół.

Od tej pory upłynęło kilka lat i dużo się zmieniło w drużynach i dużo powstało nowych drużyn. Dorobek ostatnich 6-ciu lat, to powstanie **14-tu nowych drużyn męskich i 6-ciu drużyn żeńskich.**

Obecna wystawa będzie w całem tego słowa znaczeniu na szeroką skalę. Wskazuje na to już sam lokal, sala wielka, w którym wystwa się odbędzie. Wystawiają swoje prace drużyny miejscowe męskie i żeńskie oraz i pozamiejscowe, które dawniej do okręgu bydgoskiego należały. Ze zgłoszeń i spisów eksponatów widać, że wystawa będzie bogato urozmaicona. Młodzież harcerska ze swoimi drużynami, zdają sobie sprawę z ogromu pracy i odpowiedzialności, jaką na siebie wzięli, organizując wystawę i czynią wszystko, na co sił i zdolności stało.

Młodzież robi wszystko, aby wystawa wypadła jaknajwspanialej, ale jednocześnie zwraca oczy w stronę starszego społeczeństwa o pomoc, o zachętę do dalszych poczynań. Nie dużo pomocy żąda młodzież harcerska. Chce ona tylko, aby rodzice i starsi zwiedzili wystawę, przyglądnęli się pracom wystawionym i odpowiednio je ocenili, a będzie to wielkiem bodźcem do dalszej pracy, do doskonalenia się. Nie wiele więc trzeba ze strony starszych i myślimy, że na to każdy się zdobędzie, a trzeba też wiedzieć, że nic tak młodzieży od pracy nad sobą nie odstręcza, jak bierne zachowanie się starszego społeczeństwa. Zatem niech nikogo nie zbraknie na wystawie. Dodać jeszcze należy, że niektóre drużyny przygotowują piękne ozdoby choinkowe, które na miejscu po cenach bardzo niskich będą sprzedawane, a które powinny przyozdobić choinki w polskich domach zamiast zagranicznych tandetnych świecidełek.

209.

Z podanych miejscowości wyjąć kolejno po jednej literze, aby utworzyć głośne dzisiaj nazwisko litewskiego męża stanu:

Pilwiszki, Sołtaniszki, Kolweryszki, Łodziszki, Lelkiszki, Rumryszki, Janiszki, Tereszyszki, Dawgieliszki, Pnipiszki.

210.

Pierwsze drugie to drzewo wraz z owocem [znane;
Pierwsze trzecie dla chorych jadło zalecane;
Trzecie drugie i trzecie chłopczyka okryje;
Wszystko konik, lecz szkoda, że dziś już [nie żyje.

Rozwiązanie z ostatniego tygodnia: **nr.** 206: pionowo: Bela, Losy, Toni, Topaz, Dawid, Pop, Man, Lam, Aryk, Ozor, Rota. Poziomo: Let, Kolos, San, Pony, Imam, Ropa, Nawa, Pawa, Lina, Ryzol, Rok, Tor.

Nr. 207: Nart — Tran. Nr. 208: Barok — Korab.

* * *

Trafne rozwiązanie nadesłali z Bydgoszczy: **Władysław Czarnowski,** Feliks Lewandowski, Michał Napierała, **Franciszek Chojnacki,** Monika Sarnowska, **Jan Węclewicz,** Wacław Pieprzykowski, Stefa Schroeterówna, **Henryk Michalski,** Adam Piotrowicz.

Przez różowe okulary...

Jak wielką jest Bydgoszcz, jak szczęśliwie czują się jej mieszkańcy, o tem cudowną piosenkę śpiewa nam krakowski „Ilustrowany Kurjer Codzienny“ w jednym ze swych ostatnich numerów. Hymny pochwalne walą się jak z rogu obfitości, i zdawaćby się mogło, że **Bydgoszcz jest najidealniejszem miastem pod słońcem.** Przyjemne to dla ucha, i sławę, wielką sławę przynoszące naszemu miastu: jednakowoż dla prawdziwych Bydgoszczan **trudno do uwierzenia.**

Szał zachwytów radości ogarnia korespondenta krakowskiego pisma, owego nowoczesnego Thomasa More'a, przedstawiającego nam „radosne cyfry“ i „cudne daty“ utopijnej Bydgoszczy:

> „Za Niemców mała Bydgoszcz bez przedmieść, miała 50.000 mieszkańców i 800 ubogich. Za Polski wielka Bydgoszcz, z przyłączonemi przedmieściami, które dają główny kontyngent nędzy, ma 110.000 mieszkańców i 1200 ubogich. (By stosunek był choćby tylko równy musiałaby mieć conajmniej 2.000).
>
> I komentarz do tego krótki, jak biuletyn zwycięski:
>
> **Ubóstwo mniejsze. Zarobki wyższe. Byt lepszy.“**

Naprawdę złote litery, które niestety przy blasku słońca nagiej bydgoskiej rzeczywistości, przedstawiają się jak zwykła blacha.

W dalszej części swego feljetonu wylicza nam niepoprawny marzyciel nowe, ogromne budowle bydgoskie, na które **czekamy już od szeregu lat,** jak: wielki szpital, elektrownię, stały plac wystawowy i łaźnię publiczną; sportowcy zaś mają otrzymać upragnioną pływalnię zimową i letnią oraz stadjon sportowy. Czyż nie pięknie przedstawia się nam nasze **miasto — przyszłości?!** Projekty, projekciki!...

Autor artykułu, który widocznie obserwował ruch na targu sobotnim pisząc o „bujnem“ życiu Bydgoszczy, oddał prawdziwie niedźwiedzią przysługę naszym gospodarzom miasta.

Trudno zaiste nie pisać satyry!... **Alt.**

Przegląd religijny i społeczny.

Zjawisko w Kennersreuth wobec nauki.

Pisaliśmy na tem miejscu przed kilku tygodniami o Teresie Neumann z Kennersreuth w Bawarji. Niektóre pisma doniosły, jakoby „święta" została „zdemaskowana", a jej stygmaty, upływy krwi z głowy, utrzymanie życia bez przyjmowania pokarmu „wyjaśniono naukowo". Są to jednak sądy nieco przedwczesne, gdyż „święta" nie została jeszcze „zdemaskowaną", jakkolwiek i cud nie został udowodniony. Wedle sprawozdania, jakie zamieścił w „Münchener Medizinische Wochenschrift" Dr. Ewald d'Erlangen, stan badań naukowych nad chaorą doszedł m. i. do następujących wyników:

1. Stwierdzono, że T. Neumann była już przed okresem „objawień", ukazaniem się stygmatów itd. w bardzo wysokim stopniu chorą na histerję.

2. Jej znajomość języka aramajskiego ogranicza się tylko do kilku słów, które słyszała z ust pewnego księdza i które szczególnie wbiły się w jej pamięć.

3. Stygmaty Teresy są rzeczywiste, ale zachodziły w takiej jakości i przy innych wypadkach histerji.

4. **Niewytłumaczonym** jest dotąd dla nauki medycznej sposób utrzymywania się Teresy przy życiu, a przedewszystkiem objaw **zmiany ciężaru jej ciała.** W czasie 15 dni, podczas których Teresa znajdowała się pod ścisłą obserwacją D-ra d'Erlangen, chora nie przyjmowała nic, prócz Komunji św. i pół łyżeczki herbaty dziennie. Mimo to chora nie czuła głodu; w czasie „widzenia" czy „ekstazy", chora straciła 4 kg wagi, które po kilku dniach prawie z zupełną dokładnością odzyskała. I tutaj właśnie Dr. d'Erlangen zauważa, że nauka medycyny nie może tego wyjaśnić, gdyż „ex nihilo nihil", z niczego, bez przyjmowania pokarmu czy napoju któryby ubytek ciężaru zrównoważył, nie można wyjaśnić, w jaki sposób chora przybrała na wadze. Zachodzi tu jednak — powiada dr. E. ciekawe zjawisko w przemianie materji (tzw. Stoffwechselfrage). Kiedy np. chora traciła na wadze, uryna była bardzo skąpa, w okresie zaś przybierania, stawała się normalną.

5. Dr. d'Erlangen, jakkolwiek u opiekujących się chorą czterech zakonnic (Franciszkanek) nie zauważył niczego, w czemby odstępowały od jego poleceń, wolałby jednak dalsze badania przeprowadzić w klinice neutralnej, aby izolować jakikolwiek wpływ nawet psychiczny.

Badania zatem nad Teresą nie są jeszcze skończone, a wyniku uprzedzać nie można. Wiadomo, że Episkopat bawarski zabronił już dawno urządzać pielgrzymek do chorej.

Interesy japońskie, sekta bonzów i Stolica św.

Z okazji konsekracji pierwszego biskupa japońskiego Haysaki, nie ustają krążyć różne prywatne i półoficjalne wieści o stosunkach rządu japońskiego ze Stolicą św. Mówi się, że Japonja, aczkolwiek niekatolicka, chce w najbliższym czasie utworzyć ambasadę przy Watykanie. Skłania ją do tego nie tyle wzgląd na katolików japońskich, ile raczej stosunek Ameryki do emigracji japońskiej. W Stanach Zjednoczonych bowiem ma panować uprzedzenie do rasy żółtej z powodu, iż jest ona pogańska. Inteligentni robotnicy japońscy osądzani są przez to jako wartość ujemna w życiu społecznem wolnej Ameryki. Z drugiej strony Brazylja byłaby skłonną otworzyć szerzej bramę emigracji japońskiej, ale się jeszcze waha. Wobec tego utworzenie ambasady przy Stolicy św. ułatwiłoby rządowi japońskiemu w stosunku do katolickiej Brazylji rokowania emigracyjne.

Jednakże główną przeszkodę w nawiązaniu stos. ze Stolicą św. stawiają Japonji jej pogańscy stróżowie „szintoizmu", tzw. bonzowie. Jako religja państwowa posiada szintoizm wielkie wpływy, a przedewszystkiem wielkie majątki, których używa na propagandę neo-szintoizmu, tzw. kultu przodków łącznie z kultem Buddy. Jak się ta walka między chrześcijaństwem, a neo-szintoizmem potoczy, nie wiadomo. W każdym razie Japonja nie jest pierwszym krajem, zdobytym przez ideę Chrystusa.

Watykańskie zakłady naukowe.

Niezbyt dawno nabyte przez Stolicę św tereny eskilińskie około Santa Maria Maggiore, zaczynają się zabudowywać. Stolica św. zamierza na nabytem miejscu zbudować prócz Papieskiego Instytutu Archeologicznego, takiż instytut orjentalny, oraz dwa wielkie kollegja, jedno dla Włochów, drugie dla Rosjan. Poświęcenie wzniesionego już gmachu Instytutu Archeologicznego ma się odbyć 6 lutego 1928, jako w szóstą rocznicę wyboru Piusa VI.

Z lotu ptaka.

Nuncjusz papieski w Berlinie ma zostać mianowany kardynałem **„in pettore"**, tzn. że nie będzie miał praw ani obowiązkich kardynalskich, dopóki nominacja „z piersi" Ojca św. nie ujawni się formalną nominacją „in scripto". Pozostaje to w związku z pracami Mgra Pacellego nad wykończeniem sześciu konkordatów z poszczególnymi członkami Rzeszy, które wymagają jego pobytu w Berlinie.

Kwestja nuncjusza dla Polski dotąd nie załatwiona. Ciągle wymienia się dwa nazwiska: Mgr. Marmaggi, były nuncjusz w Pradze i Mgr. Caccia Dominioni, szambelan Ojca św.

Przy uniwersytecie gregorjańskim w Rzymie otworzono w tych dniach „Instytut dla Akcji Katolickiej", któremu w najbliższym numerze poświęcimy bliższe omówienie. **Ks. Dr. M.**

Mężobójstwo w Ryńsku pomszczone.

Zbrodnicza żona oraz dwaj jej kochankowie skazani na śmierć

(Od naszego specjalnego sprawozdawcy.)

Toruń, 1. grudnia.

W dniach 28 i 29 listopada odbyła się w Toruniu rozprawa przeciwko 24-letniej Helenie Iwańczykowej, 29-letniemu Bolesławowi Templinowi oraz Albinowi Iwańczykowi, którym akt oskarżenia zarzucał zamordowanie gospodarza Iwańczyka, zam. w Ryńsku (pow. wąbrzeski).) Ohydni ci mordercy ofiarę swą udusili, poczem zwłoki rzucili pod konie, aby upozorować przypadkową śmierć.

I byłaby zbrodnia ta może została nie pomszczoną, gdyby nie przygodny, małoletni świadek zajścia, który zeznaniami swemi przyczynił się do wykryca bestjalskich sprawców.

Rozprawa trwała dwa dni. Oskarżeni stanowczo wypierali się winy. Twierdzili, że gospodarz Iwańczyk źle obchodził się z końmi, wobec czego „zupełnie zrozumiałem jest, że zwierzęta go zabiły".

Iwańczykowa, żona zamordowanego, twierdziła, że żyła dobrze z mężem. Miała ona wprawdzie kochanka Templina. Krytycznego dnia rozmawiała z nim przy otwartem oknie, poczem położyła się do snu. Po północy z powodu hałasu w stajni, mąż wstał, wziął latarkę i udał się do stajni.

Ponieważ długo nie wracał, żona poszła do stajni i zobaczyła, że mąż jej leżał przed końmi bez życia.

W pierwszej chwili wybiegła do sąsiada Bartosińskiego, a następnie Bartosiński, celem wyniesienia nieboszczyka.

Jedynym świadkiem naocznym zajścia, była 10-letnia Gelasińska. Zeznała ona, że kiedy się obudziła na krzyk dziecka, spostrzegła, że w pokoju niema gospodarza ani gospodyni. Ze strachu wówczas ubrała się i chciała wyjść na podwórze. W sieni jednak zobaczyła, jak Iwańczykowa, Albin Iwańczyk i Templin wynosili gospodarza. Wiedziona dziecięcym instynktem, zatrzymała się. Widziała, jak mężczyźni złożyli gospodarza w pobliżu stajni na ziemi. Iwańczyk gorąco błagał, by się nad nim zlitowali i życie mu darowali, ale Iwańczykowa podżegała swych kochanków, by nie zwlekali... „Czy ten pies jeszcze żyje?" — zapytywała raz po raz. A mężczyźni dusili...

W czasie przewodu sądowego obrona starała się osłabić wiarogodność zeznań Galasińskiej. Sąd wskutek pewnych różnic w zeznaniach powziął uchwałę odbycia rewizji lokalnej.

W drugim dniu rozprawy udał się sąd na 4 automobilach do Ryńska. Stwierdzono bezwzględną wiarogodność zeznań Galasińskiej. Również lekarze, którzy przeprowadzili sekcje zwłok, stwierdzili, że śmierć nastąpiła z powodu przekrwawienia, złamania ośmiu żeber i uduszena. Czynu tego dokonali ludzie, a nie zwierzęta.

Po przesłuchaniu reszty świadków, prokurator zażądał kary śmierci za zbrodnię morderstwa z premedytacją w myśl ustawy z § 211 Kodeksu Karnego dla wszystkich oskarżonych.

Po przemowie obrońców, którzy prosili o uwolnienie oskarżonych, sąd skazał wszystkich troje mordercow na karę śmierci.

Zjednoczenie Stanu Średniego

odbyło wczoraj w sali hotelu Lenginga większe zebranie pod przewodnictwem p. adwokata Piskozubskiego przy udziale około 200 osób.

Referaty wygłosili pp.: adwokat Hanasz z Poznania i dyr. Grobelny z Grudziądza.

Dyskusja była bardzo ożywiona. Obracała się ona głównie około sprawy wyborów. **Zebrani jednomyślnie wypowiedzieli się za utworzeniem bloku centrowego.**

Obszerniejsze sprawozdanie zamieścimy w następnym numerze.

Lloyd George nie udzielił wywiadu Th. Wolffowi z „Berl. Tageblattu".

Była to rozmowa prywatna. Th. Wolff popełnił nieścisłości.

Niedźwiedzią przysługę oddał naczelny redaktor „Berl. Tageblattu" p. Teodor Wolff Lloyd Georg'owi, ogłaszając treść rozmowy, jaką miał z nim na majątku prywatnym w okolicy Londynu. Opinja angielska zwróciła się przeciw przywódcy liberałów. Wobec tego p. Lloyd George w liście do redakcji „Timesa" stwierdza, że nie udzielał żadnego wywiadu Th. Wolffowi, lecz miał z nim rozmowę prywatną, podczas której żadnych notatek nie robiono. Niektóre zwroty powtórzy Th. Wolff nieściśle i niezupełnie zgodnie z oryginalnemi słowami. **Lloyd George nie wiedział, że rozmowa ma być ogłoszona w prasie.** Ponieważ obecnie przypisuje się tyle wagi owej rozmowie, oświadcza Lloyd George, że wypowiedzenia pewne wyrwano z całości, ważne rzeczy opuszczono, a mimochodem rzucone uwagi wydymano, nadając im charakter programowych oświadczeń.

„Berl. Tageblatt", który podał swego czasu ową rozmowę z Lloyd George'm na 1 stronie, przynosi obecnie sprostowanie Lloyd George'a na stronie przedostatniej, tłumacząc się bardzo niezręcznie.

Znamienne jest dla etyki publicystyki niemieckiej, że nawet Lloyd George musi odsunąć się od Niemiec ze względu na zbyt lekceważący stosunek Niemców do prawdy w polityce. Nawet taki germanofil, jak Lloyd George będzie w przyszłości więcej ostrożny w rozmowach z Niemcami. **(b.)**

Obchód 77-letniej rocznicy śmierci generała Józefa Bema.

W dniu 10 grudnia br. przypada 77-letnia rocznica śmierci generała Józefa Bema, zmarłego na dalekiej obczyźnie w Aleppo w Syrji w roku 1850.

W dniu tym cały kraj święcić będzie imię niezłomnego Szermierza o wolność — Bohatera powstania listopadowego — Bojownika o wyzwolenie bratniego narodu węgierskiego w walkach 1848 r. Marszałka polnego Turcji, dokąd go po upadku rewolucji 1948 r. wygnańczy zagnał los i gdzie współdziałał w przygotowywaniu armji tureckiej do wojny z Rosją.

Zawiązany Komitet obywatelski pod protektoratem Prezydenta Rzeczypospolitej, w skład którego wchodzą jako członkowie:

Marszałek Józef Piłsudski, prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych, Wicepremjer Bartel, Minister Spraw Zagranicznych Zaleski, Poseł Węgierski Belitska oraz Poseł Turcji Jokia - Kemal Bey,

postanowił prochy Bohatera sprowadzić do kraju i w ziemi polskiej je złożyć.

Dzień 10 grudnia będzie manifestacją uczuć społeczeństwa dla Wielkiego Wodza Narodu, **ze szczególnym pietyzmem dzień ten uczci Pomorze będąc kolebką rodu Bemów, stąd bowiem rodzina ta się wywodzi.**

Organizują się w całym kraju lokalne komitety.

W dniu tym odbędą się uroczyste akademje, oraz będą rozsprzedawane wydawnictwa Komitetu i cegiełki na budowę mauzoleum Bohatera zaprojektowanego przez rektora Akademji Sztuk Pięknych prof. Szyszkę - Bohusza.

W ofierze dla Bohatera z pod Igań i Ostrołęki pospieszmy wszyscy!

Pisma są proszone o otwarcie list składek na fundusz sprowadzenia zwłok generała Bema do kraju.

Składki należy przesyłać do skarbnika Komitetu Sprowadzenia Zwłok Gen. Bema — ks. prałata dr. Mysora dyrektora miejskiej Kasy Oszczędności w Tarnowie.

Bliższe szczegóły, dotyczące tych uroczystości i samej postaci gen. Bema, podamy w jednym z następnych numerów.

Z sali sądowej.

Nieletni złodziej.

Do kancelarji Towarzystwa Kupców, mieszczącej się w gmachu Resursy Kupieckiej przy ul. Jagiellońskiej, włamał się 18-letni Jan Weyna i skradł kasetkę żelazną z zawartością 620 zł. i książeczką czekową Banku Bydgoskiego.

W kilka tygodni później, Weyna został schwytany w chwili, gdy włamywał się do firmy C. A. Franke by skraść tam wódki i likiery. Śledztwo przeprowadzone ustaliło, że Weyna był sprawcą kradzieży i w Towarzystwie Kupców. Sąd skazał go na pół roku więzienia.

Bluźnierca.

Ta sama Izba Karna pod przewodnictwem sędziego Radłowskiego i przy współudziale oskarżyciela publicznego prokuratora Turasiewicza, rozpatrywała sprawę karną Zygmunta Ramosa, oskarżonego o bluźnierstwo z § 166. Ramos przybył do Bydgoszczy w dniu 16. maja 1926 r. i w domu pod nr. 53 Na Wzgórzu, prócz zakłócenia spokoju publicznego, bluźnił przeciwko Bogu słowy, nie dającemi powtórzyć się w piśmie. Trybunał, wysłuchawszy przemówienia prokuratora Turasiewicza, skazał Ramosa na 1½ roku więzienia. Ramos wprost z ławy oskarżonych powędrował za kraty.

Chciał mieć złoty zegarek.

Jan Stuczyński z Małych Lasek powiatu żnińskiego włamał się do mieszkania Józefa Stefianiaka, któremu skradł złoty zegarek męski, ubranie i trzewiki. Amatora cudzej własnośc skazano na 4 miesiące więzienia. Również na 4 miesiące więzienia skazany został Józef Małolepszy z Łabiszyna, za kradzież kartofli i żyta na szkodę Kunza Augusta i majętności Łabiszyn.

Ładna rodzina.

Kiepsko musiał żyć Wojciech Szadłowski z Damasławka ze swym zięciem Tomaszem Jarzyną, bowiem wybrał się do niego ze swym synem Antonim i po sprzeczce, czuły teść i szwagier, zaczęli tak okładać Tomasza Jarzynę, że ten w konsekwencji wizyty rodzinnej, musiał iść do lekarza, a policja zrobiła doniesienie za uraz cielesny. Rezultatem pobicia było skazanie Wojciecha Szadłowskiego na 200 zł. grzywny, a Antoniego Szadłowskiego na 50 zł., z zamianą w razie nieściągalności na więzienie, licząc 10 złotych 1 dzień więzienia. Rozprawom przewodniczył sędzia Otowski, oskarżał prokurator Turasiewicz.

Wykład religijny.

Pierwszy wykład religijny na zebraniu Ligi Katolickiej wygłosił w czwartek, dn. 1 grudnia br. p. mec. Dr. Łasiński, na temat: „Palić czy grzebać umarłych?“ Mówca jasno i dobitnie udowodnił, że wysuwany u nas przez rząd projekt palenia umarłych jest wymysłem masońskim. Dla nas katolików jest jedynie obowiązującem rozporządzenie Stolicy Apost., które zakazuje palić umarłych. Dlatego też opinja katolicka powinna być uświadomiona i zwalczać projekt zaprowadzenia krematorjów w Polsce.

Zgromadzeni rzęsistemi oklaskami podziękowali p. Dr. Ł. za pouczający wykład. W dyskusji nad referatem zabierali głos pp.: Łapa, Naparty, Woźny, Wilczyński i Zblewski. Pan Łapa i p. Naparty opisali w szczegółach groźny przebieg palenia ciał, czego byli naocznymi świadkami w krematorjum w Berlinie. P. Wilczyński i p. Zblewski podkreślili, że najlepszem przeciwstawieniem się wszelkim zakusom wrogim kościoła kat., jest wychowanie przez nasze matki religijnego młodego pokolenia. Moralnie bowiem zdrowe społeczeństwo wybierze sobie taki sejm, senat i rząd, który w ustawach swoich pójdzie po linji zasad katolickich.

Na wniosek p. Woźnego uchwalono jednogłośnie rezolucję, domagającą się, ażeby wszyscy wyborcy katolicy tylko na posłów takich stronnictw oddawali głosy, które wyznawają zasady katolickie słowem i czynem.

O godzinie 8 wieczorem solwował zebranie przewodniczący ks. prob. Skonieczny pieśnią „My chcemy Boga“.

W udatnem tem zebraniu Ligi Katolickiej brało udział około 250 słuchaczy i słuchaczek.

— **Wspierajcie Misje!** Jeszcze raz przypomina się jutrzejszą **Wieczornicę Misyjną,** jaką urządza na cele Dzieła Rozkrzewiania Wiary chór panien Żywego Różańca parafji Najśw. Serca Pana Jezusa pod protektoratem ks. radcy Stepczyńskiego **w Resursie Kupieckiej wieczorem o godz. 7. dla dorosłych, a dla dzieci popoł. o godz. 3.**

— **Najstarsza fabryka cukierków w Bydgoszczy.** Jest nią fabryka **„Carmel“** przy ulicy Dworcowej 65, założona przez ś. p. Władysława Najdula, w miejsce wykupionej przez niego i zlikwidowanej sławnej niemieckiej firmy cukierniczej **Pfrenger.** Wyroby fabryki „Carmel“ w niczem nie ustępują wyrobom obcym. Specjalnie poleca się karmelki i cukierki (przeszło 60 gatunków) drażetki i różne wyroby czekoladowe. Do nadziewania cukierków używa się najlepszej marmolady, własnej fabrykacji. Fabryka urządzona jest wzorowo i zatrudnia większą liczbę pracowników. Towar rozwozi się własnemi autami po prowincji. Interes przedgwiazdkowy w całej pełni.

— **Tow. Białych Orląt** urządza w niedzielę, 4 bm. uroczysty wieczór adwentowy w Strzelnicy, ul. Toruńska. Początek o godz. 5 po poł.

— **Sokół Bydgoszcz III — sekcja łyżwiarska.** Jutro w niedzielę po poł. o godz. 14 odbędzie się trening na stawie 4 przy ul. Orla. **Przybycie wszystkich łyżwiarzy pożądane.**

— **Zwracamy uwagę na ogłoszenie** firmy R. Popławski przy ul. Długiej, róg Jezuickiej, która poleca swój bogato zaopatrzony skład bławatów na okres gwiazdkowy przy cenach bardzo niskich.

KRONIKA POLICYJNA.

— **Oszustwo.** Oszustwa na szkodę kupca Eugenjusza Zaremby (Długa 66) w sumie 487 złotych, dokonał niejaki Ł.

— **Służące znowu kradną.** Służąca Elza Labodt okradła swą chlebodawczynię Wydrowską Zofję zamieszkałą przy ul. św. Florjana 5, której zabrała garderobę, wartości 150 złotych. Służącą złodziejkę ujęto.

— **Ujęto** 3 osobników za opilstwo i awantury i 2 kobiety za przekroczenie przepisów policyjno-obyczajowych.

PROGRAM W KINACH.

„KRISTAL“. Do jednych z najpiękniejszych filmów repertuaru kina Kristal zaliczyć należy również obecnie wyświetlany obraz p. t. **„Gehenna miłości“**, czyli ks. Orłow z Pietrowiczem w głównej roli, granej przez niego z naturalnem uczuciem. Dramat sam, wystawiony z przepychem i realizmem, osnuty jest na tle przeżyć księcia-pilota, rosyjskiego emigranta. Do obrazu dostosowana jest muzyka narodowa rosyjska. Nadprogram komedja i nowy dziennik.

Kino **„NOWOŚCI“** wystąpiło wczoraj z premjerą dawno oczekiwanego wspaniałego filmu p. t. **„Hazard“** o wyjątkowo zajmującej treści i przepięknej wystawie. Nie wdając się w szczegółową ocenę stwiedzić trzeba, że jest naprawdę pięknym obrazem. Ulubieńcy publiczności Liana Haid i Alfons Fryland świetni w swych rolach.

W **„MARYSIEŃCE“** cieszące się ogromnem powodzeniem arcydzieło amerykańskie pt. **„Narodziny Ducha Golgota ludzi uczciwych“.** Dwie części w jednym programie.

„CORSO“. Pat i Patachon niezastąpieni komicy świata w wielkiej rewji musującego śmiechu i szampańskiego humoru w 12-aktowej komedji p. t. **„Zięciowie w opałach“.** Nadprogram: dwuaktowy dziennik Pathe.

U gołibrody.

— Pan redaktor wi, że Panu Dżadek trafił sze wielki pech? Kobyła mu zdechła... miszli pan? To jest bagatele. Un za jedny kobyły dostanie trzy wielbłądy. Ale pan prokurator bardzo sze pomylał na niekorzyść Pana Marszałka. On wsadził do paki jedny litery za dużo. Jaki... pan niewi? Litery y! Gdyby prokurator był zamknił posła Dymowskiego bez y, to Pan Marszałek byłby takiego prokurator zrobił ministrem i dał mu Restituty z koroną. Proszę pomiszleć: dla jedny litery za wiele zrujnował sobi pan prokurator cały karjery!

A co pan powi na antyrabinackiego dekretu? To jest historyczny szkandału, żeby małym żydkom zakazać robić obrzezanie! Każdemu wolno utnić sobie włosy, paznokci, nagniotki, nawet głowy wolno utnić, a czemu co innego nie? Kto powiedział, że to jest nietykalny rzecz? Pan wi, że my sze wybieramy z protestu do Ligi Narodów? Niech Pan Dżadek przyjedzie znowu do Genewy bronić swoi tezy. Zobaczymy, jak on bedzi przytem wyglądać. Co un powi? jaki wytoczy argumenty? My poszljemy do Ligi na te wojny same cudotwórcy. Pan Marszałek bedzi przy nich zginąć jak rudy mysz. Cały Izrael powstanie z bojowy trąby Belwederu czeka jerychoński katastrofy. Czemu niewolno, zaco niewolno kaleczyć małego niewiniątku? Gewałt! gewałt! bedziemy krzyknić na całego głosu. Niech szwiat widzi polski nietolerancji, polskiego imperjalizmu. Do obrony takiego interesu my tyż bedziemy stworzyć legjony i brygady, my tyż zaszpiwamy syoński roty: nie damy tego, skąd nasz ród!...

Kalendarzyk zebrań Ch. Z. Z.

Baczność, szewcy rękodzielnicy przy Ch. Z. Z.! Plenarne zebranie odbędzie się w poniedziałek, dnia 5 bm. o godz. 7-ej w „Ognisku“ przy ul. Jagiellońskiej 71.

Na porządku dziennym sprawy bardzo ważne m. in. ustalenie taryfy.

O liczny udział uprasza zarząd okr. Ch. Z. Z.

Zebranie pracowników firmy „Lloyd Bydgoski“ odbędzie się w sobotę, dnia 3 grudnia 1927 o godzinie 1,15 popołudniu w lokalu p. Szlagowskiego przy ul. Toruńskiej (Kapuścisko Małe).

Zebranie Związku Szoferów Inowrocław Ch. Z. Z. odbędzie się w sobotę, dnia 3 grudnia 1927 o godzinie 8-ej wieczorem w lokalu p. Dobrasza przy ul. Paderewskiego. Na porządku dziennym sprawy bardzo ważne. O liczny udział prosi zarząd.

Baczność, Rolnicy powiatu wyrzyskiego! Zebranie oddziału odbędzie się w niedzielę, dnia 4 grudnia 1927 o godzinie 12-tej w południe w Domu Polskim w Wyrzysku.

Z ŻYCIA TOWARZYSTW.

„Sokół“, Bydgoszcz I. Zebranie zarządu odbędzie się w poniedziałek, dnia 5. bm. o godz. 20-tej u druha Żółkiewicza, ul. Śniadeckich. Komplet pożądany.

Tow. gimn. „Sokół“ XII. konny. Walne zebranie odbędzie się dnia 16-tego grudnia br. w lokalu Resursy Kupieckiej, ul. Jagiellońska, o godz. 7,30 wieczorem. Przybycie wszystkich członków pożądane. W razie nieprzybycia kompletu członków, zebranie odbędzie się pół godziny później, którego uchwały będą obowiązywać bez względu na ilość członków.

O. P. N. „Sokół“ V. Schadzka informacyjna dziś, o godz. 7,30 wiecz. u pana Kamińskiego, ul. Nakielska. Z powodu ważnych spraw komplet I. i II. dr. pożądany.

Tow. Pań Miłosierdzia. W poniedziałek, 5-go o godz. 5-tej odbędzie się zebranie w zakładzie św. Florjana.

Zebranie tow. oświatowego „Lech“ odbędzie się w poniedziałek, dn. 5 bm. w salce posiedzeń „3 Maja“ przy pl. Piastowskim o godz. 8-ej wieczorem. Na porządku dziennym pomiędzy in. ciąg dalszy odczytu p. Mikołajczyka na temat Azji. O przybycie wszystkich członków uprasza się. Goście i sympatycy oświaty mile widziani.

Zebranie S. M. P. „Wolność“ odbędzie się jutro po sumie w szkole na Bielawkach. Obecność wszystkich konieczna.

Towarzystwo Kredytowo-Oszczędnościowe w Bydgoszczy urządza dnia 8 grudnia o godz. 3,30 w lokalu Lengninga, ul. Długa 56 wielkie zebranie informacyjne, na które zaprasza P. T. członków i sympatyków Towarzystwa.

O. P N. „Gwiazda“. Zbiórka I dr. odbędzie się dziś o godz. 7 wiecz. w sali parafjalnej. W związku z zawodamy szóstkowymy komplet konieczny.

Zebranie Związku Niższych Funkcjonarjuszy Państwowych R P., Koło Bydgoszcz we wtorek, 6 bm. o godz. 6,30 przy ulicy Poznańskiej 20. Zarząd o godz. 6-tej. Ponieważ od 1. I. 28 r. nastąpi zmiana wstępnego, będzie się pobierać podług wieku, zgodnie z uchwałą zjazdu delegatów, uprasza się tych kolegów nienależących do naszej organizacji, by raczyli przybyć.

Tow. Terminatorów. Zebranie w niedzielę, 4 bm. o 3-ej w Domu Czeladzi, ul. Zygmunta Augusta. Celem omówienia ważnych spraw udział wszystkich członków pożądany. Bibljoteka czynna od godz. 2,30.

Tow. Robotników Katol. przy kościele Serca Jezusa. Zgłoszenia ubogich wdów i sierót na gwiazdkę przyjmuje się w niedziele przed poł. i w poniedziałek i wtorek od godz. 4—,30 popoł. w salce parfj. przy pl. Piastowskiem.

Baczność, Towarzystwo Przemysłowo-Rzemieślnicze. Zebranie plenarne we wtorek, 6 bm. o 8-ej w „Ognisku“, ul. Jagiellońska. Na porządku dziennym bardzo ciekawy wykład i sprawy organizacyjne. Upraszamy szan. członków o liczny udział i punktualne przybycie.

Związek Urzędników Kolejowych (Zrzeszenie zwrotniczych) odbędzie zebranie plenarne 5 bm. o godz. 18,30 u p. Mellera, pl. Piastowski 2.

Tow. Powstańców i Wojaków „Macierz“. Zebranie komisji zabawowej odbędzie się w poniedziałek, o godz. 6-tej wiecz. w lokalu p. Baekera.

Podoficerowie Rezerwy. We wtorek, 6-go grudnia o 7-ej w lokalu Kasyna Kolejowego, ul. Zygmunta Augusta 10, roczne walne zebranie. Uprasza się wszystkich członków o przybycie. Przyjmowanie **nowych członków pół godziny przed zebraniem.**

Związek Pracodawców zawodu krawieckiego w Bydgoszczy. Zebranie w poniedziałek, dn. 5 bm. wieczorem o 8-ej w lokalu p. Luckwalda, Jagiellońska 9.

Tow. śpiewu „Dzwon“. We wtorek, 6 bm. o godz. 8-ej odbędzie się zebranie plenarne w auli szkoły na Okolu; zebranie zarządu w poniedziałek, 5 bm. o 8-ej w salce parafjalnej.

Tow. Powst. i Wojacy, Szwederowo. Zebranie w czwartek, 8 bm. (w św. Niep. P. N. P.) o godz. 4-tej popoł. Z powodu ważnych spraw uprasza się o gremjalne przybycie.

„Harmonja“. Jutro, w niedzielę, o godz. 12-tej w poł. próba z orkiestrą w teatrze miejskim. Komplet członków z uwagi na ustalenie ilości wolnych biletów na dzień 7 bm. bezwzględnie konieczny.

Zjedn. Zawodowe Polskie, filja piekarzy. Zebranie miesięczne 4 bm. w lokalu p. Jaśniewskiej, przy ul. Poznańskiej. Na porządku obrad bardzo ważne sprawy, między innemi odczytanie nowego rozporządzenia dotyczącego piekarni. Zebranie rozpoczyna się punktualnie o godz. 3 popołudniu.

Tow. Właścicieli domów w Bydgoszczy. W dniu 5 grudnia, w poniedziałek o 6-ej wiecz. w sali Resursy Kupieckiej, ul. Jagiellońska 25, zebranie właścicieli domów m. Bydgoszczy i przedmieść, na które wszystkich właścicieli domów zaprasza zarząd.

Towarzystwo Kupców Detalistów branży spożywczej. Zamówienia oraz gotówkę na wszelkie artykuły przyjmuje do wtorku poł., dnia 6 bm. Bank Ludowy, Stary Rynek 11, telefon 938.

Towarzystwo Powstańców i Wojaków, Jachcice. Plenarne zebranie miesięczne w środę, (z powodu święta) 7 grudnia, wiecz. o 6-tej w sali zebrań. Członkowie, zalegający ze składkami proszeni są o uregulowanie. Zebranie połączone będzie z obchodem listopadowym. Komplet pożądany.

Polskie Zjednocz. Drobnych Kupców w Bydgoszczy zawiadamia swych członków, że dnia 4 grudnia o godz. 4,30 po poł. odbędzie się miesięczne zebranie w sali „Harmonji“ przy ul. Marcinkowskiego 1. Przybycie wszystkich członków pożądane.

Tow. Powst. i Wojaków, Bydgoszcz „Macierz“. Zebranie miesięczne odbędzie się w poniedziałek, dnia 5-go grudnia o godz. 7-ej wieczorem w sali p. Patzera, św. Trójcy 8—9.

Bydgoski Klub Wioślarek. Roczne walne zebranie w sobotę, 3 grudnia o godz. 7,30 w dużej sali Resursy Kupieckiej. Komplet członkiń pożądany.

Giełda warszawska

z dnia 2 grudnia

Akcje: w złotych:

Bank Polski	155,00—154,75
Bank Zachodni	00,00— 30.50
Siła i Światło	— 00,00
Czersk	— 01,02
Częstocice	— 0,00
Wysoka	—132,00
W. T. Węgla	110,75—112,50
Nobel	00 00 — 00,00
Fitzner	00,00 — 09,00
Lilpop	39,00— 39,25
Modrzejów	09,20— 09,15
Ortwein	00 00— 12,25
Ostrowieckie Zakłady	00,00— 00,00
Pocisk	002,70— 2,75
Starachowice	68,00— 68,75
Żyrardów	17,00— 17,25
Borkowski	00,00— 03,70
Spirytus	—

Cedula Urzędowa Giełdy Pieniężnej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 2 grudnia 1927 roku.

Papiery procentowe.

(Kurs w procentach nominału)

8% dolarowe listy Pozn. Ziem. Kred.	92,75— (za 1 dolar).
4-proc. listy zastawne konw. Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego	52,50—53
5 proc. Pożyczka premj. serja II.	64,50
Akcje bankowe:	
Bank Przemysłowców I—II em	11,0
Akcje przemysłowe:	
Lubań, Fabr. przet. ziemn. I—IV em.	106,—
Dr. Roman May I—V em.	116.50
Unja (daw. Ventzki) I—III ex kup.,	24,00
Tri I—III em.	30,—

Tendencja: Ospała.

Bank Polski płacił dnia 3 grudnia za:

dolary amerykańskie	,885—8,84
funty szterlingów	43,34
franki szwajcarskie	171,157
franki francuskie	34,91
marki niemieckie	211,72
guldeny gdańskie	172,90
szylingi austrjackie	125,15
liry włoskie	47,65
korony czeskie	26,29

Wiadomości z Torunia.

Nocny dyżur ma do dnia 6 bm. włącznie apteka pod Lwem, Rynek Nowomiejski.

Z Teatru Pomorskiego. W sobotę, dnia 3 bm. o godz. 8 wieczorem i w niedzielę, 4 bm. o godzinie 7,30 wieczorem doskonała komedja Savoir'a „Wielka księżna i chłopiec hotelowy", oklaskiwana gorąco na każdem przedstawieniu dzięki jej walorom scenicznym, jak niemniej humorowi, jaki wnoszą na scenę nasi artyści z pp. Jerzmanowską, Balcerzakiem, Bystrzyńskim, Rygierem i Zarembiną na czele. Niezwykle żywą i interesującą akcję urozmaici, jak zwykle (w akcie III) rosyjski kabaret z udziałem ulubienicy naszej publiczności p. Janiny Leonowicz (śpiew), p. Piechotówny i p. Konstantynowicza oraz baletu.

W niedzielę o godz. 3,30 po poł. jedno z arcydzieł polskich komedji „Damy i Huzary" Aleksandra Fredry, których stylowa wystawa i pierwszorzędne wykonanie pod względem aktorskim spotyka się z trwałem uznaniem publiczności.

W poniedziałek, 5 bm. o godz. 7,30 wieczorem „Wielka księżna i chłopiec hotelowy".

We wtorek, 6 bm. o godz. 8-ej wiecz. odbędzie się koncert znakomitego tenora Opery warszawskiej p. Stanisława Gruszczyńskiego z udziałem znanego pianisty p. Szymanowskiego.

Teatr Żołnierski w Toruniu. Entuzjastycznie przyjęta przez publiczność na premjerze, świetnie wyreżyserowana przez p. A. Dolińskiego i koncertowo grana przez zespół farsa ze śpiewami i tańcami p. t. „Ułani ks. Józefa", powtórzona zostanie w sobotę i w niedzielę, 3 i 4 bm. Łaskawy współudział p. Leonowicz, artystki Teatru Pomorskiego i p. Ewy Sentflebelówny oraz p. Iwańskiego, wykonujących pieśni i piosenki, przyczynia się w dużej mierze ku uświetnieniu sztuki i zapewnia jej powodzenie. Doskonała gra pp.: Kalinowskiej, M. Sadkowskiej, Czarnockiej, Andrzejewskiej, St. Sadkowskiej, Góralikowej, Blajerowej oraz pp. Przybylskiego, Śledziejewskiego, Rozuma, Ruszkowskiego, Mellera, Machowskiego, Piotrowskiego, Kasprzaka i innych oraz świetny balet pod kierownictwem i w wykonaniu p. Zadejki, p. Zielińskiej i innych, pozwala mieć nadzieję, że sztuka ta nie prędko zejdzie z repertuaru.

Robotnicy rolni narazie nie otrzymają podwyżki płac i ordynarji. Dnia 30 ub. m. zerwane zostały rokowania między pracodawcami a związkami zawodowymi robotników oraz rzemieślników rolnych. Pertraktacje przewlekały się, strony nie mogły dojść do porozumienia. Przewodniczył inspektor okręgowy p. inż. Zagrodzki. Wobec zerwania rokowań spór zostanie rozstrzygnięty przez komisję rozjemczą. Żywimy nadzieję, że sprawa zostanie załatwiona ku zadowoleniu obu stron, co leży w interesie i pracodawców i pracobiorców.

Wielkie strzelanie gwiazdkowe urządza Zw. Podoficerów Rezerwy dla członków, obywatelstwa i wojskowych, w strzelnicy zimowej (ogrzanej), przy ul. Przedzamcze. Strzelanie trwać będzie od 1 do 23 bm. od godz. 4 do 9 wiecz. Nagrody przeznaczone dla dobrych strzelców, wystawione są w oknie firmy Dietrich przy ul. Szerokiej.

Wodomierze należy zabezpieczać przed mrozem. Magistrat m. Torunia zwraca uwagę na konieczność zabezpieczenia wodomierzy przed zamarznięciem. Koszta, powstałe wskutek ewentualnego uszkodzenia wodomierzy przez mróz, ponoszą, w myśl statutu o zakładzie wodociągowym, właściciele domów.

Rozdanie nagród kursistom języka francuskiego. Dnia 28 ub. m. odbyła się w auli szkoły wydziałowej uroczystość rozdania nagród, ofiarowanych przez rząd francuski dla najlepszych uczestników zeszłorocznego kursu. Uroczystości tej przewodniczył konsul francuski w Poznaniu p. Dufort. Po odczycie, wygłoszonym przez p. prof. Langlade, na temat „Qui est-ce qu' un romantique" przewodniczący, w obecności panów: wicewojewody Seidlitza, prezydenta Bolta, zastępcy dow. garn. pułk. Jatelnickiego i naczelnika wydziału szkół średnich p. Świderskiego oraz agenta konsularnego p. Hozakowskiego, udekorował p. K. Ryszkowskiego, kierownika kursów języka francuskiego, palmami akademji francuskiej, za prace nad zorganizowaniem i prowadzeniem kursów, poczem rozdano nagrody uczestnikom kursu. Nagrody otrzymali pp.: z kursu oficerskiego kpt. Czesław Wojciechowski, por. Eugenjusz Burakowski i por. Alojzy Merchut. Z kursu C. pp. Bożenna Pokorzyńska, Elżbieta Zawadzka, Salomea Żelazna, Iza Zalewska i Urszula Moraczewska. Z kursu B. pp.: Konstanty Zieleniewski, Ludwika Szymkiewiczówna, Kazimiera Kremin, Anna Kumiszcze, Helena Wittówna. Z kursu A. pp.: Marta Wolniewiczówna, Stefanja Neumann, Irena Ebertówna, Henryk Wolniewicz i Aurelja Jettczanka.

Nieszczęśliwy wypadek. Dnia 30 ub. m. uległa nieszczęśliwemu wypadkowi 5-letnia dziewczynka B. Czarnecka, zamieszkała w Turznie pow. toruński. Nieszczęśliwa, wybiegłszy z podwórza, wpadła pomiędzy wagony wąskotorowej kolejki polowej, przyczem doznała złamania nogi, ręki oraz obrażeń cielesnych. Przewieziona do lecznicy miejskiej w Toruniu w dwie godziny później zmarła.

Ruch przedświąteczny daje się już zaobserwować w Toruniu na każdym kroku, nie tylko wśród obywatelstwa, które po zaopatrzeniu się na zimę w niezbędne wiktuały, czyni już częściowo zakupy świąteczne, ale i wśród kupiectwa naszego. Każdy kupiec stara się swoje okno wystawowe udekorować jaknajgustowniej, aby przechodnia zainteresować. Przyznać należy, że nasi pp. kupcy, jak również dekoratorzy, mają dobry i wyrobiony smak i gdziekolwiek się obrócimy, zwłaszcza wieczorem przy barwnem nieraz oświetleniu okien i składów, podziwiać możemy mozolną pracę i długoletniem doświadczeniem zbobytą sztukę dekoratorską. Nic też dziwnego, że przy tak nęcących wystawach gromadzą się przechodnie a zwłaszcza panie, by o ile nie kupić coś, to przynajmniej nasycić wzrok pięknem. A patrzeć jest na co — wystarczy przejść przez główne ulice miasta.

Lekcje tańca Kochańskiego odbywają się we wtorki i piątki, w sali „Strzelnicy", ulica Przedzamcze. Nowe kursy rozpoczęły się w piątek, dnia 2 bm. Informacyj udziela się w Toruniu, w składzie artyk. piśm. p. Nowogórskiego, ul. Żeglarska 28.

Zebranie miesięczne Polskiego Stronnictwa Ch. Dem. w Toruniu odbędzie się dnia 6 bm. o godz. 7 wiecz. w lokalu „Gospody Cechów Zjednoczonych", ul. Sukiennicza 18. Liczny udział członków i gości pożądany.

Miesięczne zebranie Chrz. Zjedn Zaw. w Toruniu odbędzie się dnia 7 bm. o godz. 6 wieczorem, w lokalu p. Stuczyńskiego, ul. Podgórna 22 (Mokre). Obecność członków konieczna. Goście i robotnicy niezrzeszeni mile widziani.

Uroczysty obchód 97 rocznicy Powstania Listopadowego w Toruniu. W roku bieżącym Toruń uczcił niezwykle uroczyście 97 rocznicę Powstania Listopadowego. Dnia 29 ub. m. odbyło się w kościele garnizonowym uroczyste nabożeństwo, które odprawił ks. dziekan Sienkiewicz. Na Mszy św. byli obecni dowódca korpusu gen. Berbecki oraz delegacje oficerów, podoficerów i żołnierzy wszystkich formacyj tutejszego garnizonu.

Po południu odbyły się we wszystkich oddziałach wojskowych pogadanki okolicznościowe dla żołnierzy. Wieczorem w Teatrze Żołnierskim odbyło się przedstawienie, na którem odegrano „Ułanów ks. Józefa", które poprzedził odczytem na temat powstania listopadowego i jego znaczenia por. Jusiński.

Wieczorem w Teatrze Miejskim odbył się również uroczysty wieczór, na program którego złożyły się: przemówienie prof. Männicha, odegranie hymnu narodowego, deklamacja art. Teatru Miejskiego p. Ulińskiego, żywy obraz, a na zakończenie odegrano komedję Fredry „Damy i huzary". W żywym obrazie wziął udział Michał Drzymała, specjalnie na ten dzień przybyły do Torunia. Żywy obraz przedstawiał Drzymałę na tle swego historycznego wozu, a w koło niego zgrupowały się niemal wszystkie miejscowe organizacje społeczne ze sztandarami. Zarówno żywy obraz jak i sam Drzymała, byli przedmiotem serdecznej owacji bardzo licznie przybyłej na ten wieczór publiczności. Na wieczorku byli również obecni przedstawiciele miejscowych władz państwowych, wojskowych i samorządowych. Nieobecnego p. wojewodę zastępował p. wice-wojewoda dr. Seydlitz. Obecni byli rónież p. gen. Berbecki w otoczeniu wyższych oficerów sztabowych, p. starosta krajowy dr. Wybicki, p. prezydent miasta Bolt, prezes rady miejskiej p. Antczak, prezes sądu apelacyjnego p. Ruszczyński, prezes sądu okręgowego p. Rubczyński i inni.

Po żywym obrazie członkowie komitetu w osobach p. radcy Janowskiego, p. dyr. Krzyżanowskiego i p. radcy Makowskiego wprowadzili Drzymałę do loży I. piętra, gdzie go publiczność przyjęła długotrwałymi oklaskami. Za zgotowaną owację w kilku serdecznych słowach podziękował publiczności z loży p. Drzymała.

Zaznaczyć należy, że urządzeniem uroczystego wieczoru, zajął się miejscowy Związek Towarzystw, który też zaprosił Drzymałę na ten dzień do Torunia, przeznaczając część dochodu z owego wieczoru na zakupno dla niego osady. Po odczycie prof. Männicha prezes Związku Towarzystw p. radca Janowski, z loży skreślił pokrótce dzieje nieugiętego i niestrudzonego chłopa wielkopolskiego, Drzymały.

Koncert symfoniczny. Dnia 7 bm. odbędzie się w Toruniu koncert symfoniczny, pod dyr. kapelmistrzy: majora Szrajera i kapitana Sidorowicza, orkiestry reprezentacyjnej Ok. V., która w konkursach zdobyła mistrzostwo armji.

Udział biorą najwybitniejsi soliści pułków piechoty Ok. V.

Orkiestra koncertuje od listopada na rzecz powodzian w Małopolsce, poczem udaje się do Ameryk. Ze względu na swój skład, repertuar i wybitną dyrekcję, cieszy się ogólnem uznaniem prasy, oraz wzbudza powszechne zainteresowanie.

Sprawa budowy linji kolejowej Toruń - Bielsk.

Projektowana linja kolejowa Toruń-Bielsk, między Białymstokiem a Brześciem Litewskim musiałaby być przeprowadzona przez powiaty lipnowski, rypiński, sierpecki, mławski, ciechanowski, przasnyski, makowski, ostrołęcki, łomżyński, mazowiecki i bielski. W sferze dążenia do nowej kolei znajdzie się obszar przy ogólnem zaludnieniu około 400.000 osób. Charakter gospodarczy obszaru, obsługiwanego przez projektowaną kolej, może być określony jako wybitnie rolniczy.

W zależności od rolniczego charakteru tego terenu, cały przemysł w obrębie nowej kolei oparty jest prawie wyłącznie na przeróbce płodów rolnych. Do zakładów przemysłowych tego typu należą w sferze ciążenia do nowej kolei: 5 cukrowni, 24 gorzelnie rolnicze, 3 krochmalnie oraz 3 susznie. Lasy w większej ilości znajdują się tylko w powiatach bielskim i mazowieckim. W zakresie hodowli zwierząt domowych badany okręg przewyższa przeciętny stopień zapotrzebowania kraju w inwentarz żywy. Do najbogatszych w inwentarz żywy należą powiaty ciechanowski i rypiński, do najuboższych ostrołęcki i bielski. Istnieje tam pozatem kilkanaście cegielni i tyleż młynów.

Z powyższej charakterystyki obszaru ciążącego do nowej kolei wywnioskować można zgóry, że największe w niej znaczenie będą posiadać przewozy tranzytowe (z Rosji sowieckiej do Niemiec i naodwrót), przyczem polskie koleje zyskałyby dużo na skróceniu drogi (o kilkadziesiąt kilometrów). W zakresie ruchu wewnętrznego oczekiwać należy przewozu płodów rolnych i produktów hodowli do miejsc ich spożycia lub przeróbki, wywozu z tego okręgu okowity i cukru oraz przywozu z zewnątrz wszelkich artykułów przemysłowych, wyrobów gotowych i materjałów drzewnych.

Z zebrania drogerzystów pomorskich.

W Grudziądzu odbyło się nadzwyczajne zebranie Związku Drogerzystów obwodu pomorskiego. Zagaił je prezes obwodu p. Rychter, który nast. wygłosił referat o nadmiernie wysokich świadczeniach państwowych. W dyskusji przemawiali pp.: dr. Rzepecki, domagając się zniesienia świadectw przemysłowych i obniżenia podatku dochodowego. Panowie Hańczewski, Tuszyński, Klimek, Olejniczak i Neyman wypowiedzieli się za obniżeniem podatku obrotowego i powołaniem rzeczoznawców przy Urzędach Skarbowych.

Sprawę szkół drogeryjnych przedstawił pan inżynier Bieżanko z Grudziądza, poczem wywiązała się ożywiona dyskusja, której rezultatem był wybór nowej komisji szkolnej. Wybrano przewodniczącym p. Rychtera, a na członków pp. Hańczewskiego, Tuszyńskiego, Kornaszewskiego, Scherkego, Olejniczaka i Bożeńskiego.

Sprawę kasową Związku referował p. Joachimczyk z Grudziądza. Również upoważniono zarząd do pertraktacyj celem przystąpienia do Związku Tow. Kupieckich na Pomorzu.

Delegat Związku Drogerzystów z Poznania p. Neyman wygłosił referat o ochronie cen.

PROGRAMY RADJOFONICZNE.

NIEDZIELA, 4 GRUDNIA.

POZNAŃ 1,5 kw. 344,8 m.

10.15—11.45. Transmisja nabożeństwa z Katedry Katowickiej.
12.00—12.10. Komunikat meteorologiczny z Warszawy.
12.10—14.00. Uroczyste otwarcie stacji w Katowicach. 1. Przemówienie inauguracyjne. 2. Hymn w wykonaniu orkiestry 73 p. p. pod batutą kap. Marjana Dorożoyńskiego. 3. Chór męski „Echo" wykona „Gaude mater Polonia".
14.00—14.20. Odczyt religijny „Cześć świętych patronów polskich" — ks. dr. Rosimski. (Transmisja z Katowic).
14.20—14,30. Odczyt rolniczy: „Rolnictwo w wojew. śląskiem" — S. Paniewski, dyr. Izby rolniczej w Katowicach.
14.40—15.00. Odczyt: „Polskie niebo" — dyr. Juljan Fałat.
15.00—15.15. Komunikat polskiego Związku Zrzeszeń gosp. woj. śląsk., prezes inż. St. Grabianowski. (Transmisja z Katowic).
15.15—17.20. Transmisja koncertu z Filharmonji warszawskiej.
17.20—17.40. Komunikat zakładów ubezpieczeń społecznych, król. Huty oraz Spółki brackiej w Tarn. Górach. (Transmisja z Katowic).
17.40—18.05. Odczyt: Śląsk a Polska" — dr. Aleksander Szczepański.
18.05—18.30. Odczyt: „Śląskie górnictwo węglowe" — inż. Roman Rygier.
18.30—18.45. Komunikaty PAT.
18.45—19.10. Recital wokalny Art. Opery Aleksandry Szafrańskiej.
19.10—19.20. Komunikat sportowy i harcerski.
19.20—19.30. Przemówienia prezesa tow. przyjaciół Teatru polskiego, p. wizytatora Mienika.
19.30. Transmisja z opery Katowickiej „Halka" — dyryguje dyr. Milan Zuna.
22.00. Sygnał czasu, komunikaty itp.
22.30—23.30. Transmisja muzyki tanecznej z

WARSZAWA 10 kw. 1111 m.

10.15. Transmisja nabożeństwa z Katedry w Katowicach.
12.10—14.00. Transmisja z Katowic: Uroczyste otwarcie stacji katowickiej.
14.00—14.20. Transmisja z Katowic. Odczyt religijny — ks. dr. Rosiński.
19.10—19.20. Komunikat sportowy i barcerski.
19.20—19.30. Transmisja z Katowic.
19.30. Transmisja z Opery Katowickiej — „Halka", Moniuszki.
22.00. Sygnał czasu i komunikaty: lotniczo-meteorologiczny, policyjny, PAT., sportowy, oraz nadprogram.
22.30—23.30. Transmisja muzyki tanecznej z kawiarni „Atlantic" w Katowicach.

Wiadomości z Grudziądza.

Z Teatru Miejskiego.

„Jej chłopczyk" ukaże się na niedzielnem popołudniowem przedstawieniu po raz ostatni. Przewyborna ta farsa, dostępna tylko dla dorosłych, bierze rekord w swej oryginalności i humorze, to też publiczność bawi się wyśmienicie. Ceny miejsc zniżone od 50 gr. do 2 zł. Abonament ważny. Początek o godz. 3,30 po południu.

Niedziela wieczór — **„Fura słomy"** ukaże się w wykonaniu naszego zespołu, który daje gwarancję, że ostatnia praca Z. Kaweckiego odegrana będzie tak, że zadowolni najwybredniejsze wymagania. Początek o godz. 7,30 wiecz. Ceny miejsc od 50 groszy do 2 zł. Abonament ważny.

Muzeum miejskie (ul. Lipowa 28) otwarte w środy i soboty od godziny 12—2, w niedziele i święta od godz. 11—2.

Zmiana nazwy. Znany na Pomorzu pod firmą „Poznańsko-Warszawski Bank Ubezpieczeń", znajdujący się pod umiejętnem a fachowem kierownictwem dyr. p. Wł. Samolińskiego, zmienił firmę swą na **„Poznańsko-Warszawskie Towarzystwo Ubezpieczeń w Poznaniu, oddział** w Grudziądzu.

O ścieżkę przez „Unję". Na mocy uchwały magistratu z dnia 8 listopada i rady miejskiej z dnia 21 listopada 1927 r. zamierza magistrat zamknąć z dniem 1 stycznia 1928 r. ścieżkę, łączącą ulicę Chełmińską z ulicą Radzyńską, a wiodącą przez podwórze fabryczne firmy „Unia" w Grudziądzu. — Kto ma przeciwko temu jakiś należycie umotywowany sprzeciw, winien go przedłożyć w przeciągu 4 tygodni do magistratu wydział V, budownictwo.

Alkohol a wychowanie. Na ten ważny i nader aktualny temat wygłosi wykład na zebraniu Tow. Czytelni dla Kobiet w poniedziałek dnia 5 grudnia o 7-ej wiecz. w auli gimnazjum matematyczno-przyrodniczego, ks. kapelan Sowiński, który brał udział w kursie i kongresie Polskiej Ligi Antyalkoholowej, jaki odbył się przed kilku dniami w Warszawie. Ze względu na ważny temat wykładu oraz ze względu na osobę prelegenta, już dziś zwracamy na wykład ten uwagę, zachęcając członkinie Towarzystwa oraz gości do jaknajliczniejszego udziału. **Wstęp na salę wykładową bezpłatny.**

Pomóżcie ubogim!

Miłość bliźniego musi być szczera i otwarta! Konferencja Pań Miłosierdzia Św. Wincentego a Paulo urządza kwestę po domach. — Pomoc dla naszych najbiedniejszych jest świętym obowiązkiem każdego!

Straszna zima rozhukała się na dobre, a z nią zbliża się tradycyjna gwiazdka. W każdym domu — czy bogatych, czy niezamożnych — wrą przygotowania. Wszyscy z wielką radością oczekują chwili, kiedy pierwsza gwiazdka zapłonie w wigilijny wieczór i w domach rodzinnych zasiądą najbliżsi do wspólnej, tradycyjnej wieczerzy i dzielić się będą opłatkiem w uczuciu zgody i miłości, życząc sobie nawzajem błogosławieństwa. Podniecone twarzyczki dziatek promienieją na wspomnienie ślicznych zabawek i płonącego drzewka.

A tu z drugiej strony — „jak zgrzyt żelaza po szkle" — rozdzierające serce prośby naszych najbiedniejszych — skarga ich dziatek.

Czyż moglibyśmy pozostać niemi i nieczuli na ciężką niedolę załamujących rozpaczliwie ręce biednych matek, którym troska o kawałek chleba dla dzieci spędza sen z powiek i do których domu tak brutalnie wkracza głód i chłód? O, nie! Nie jesteśmy jeszcze wyzuci z uczucia litości. Ci, którym dola bliźniego nie jest obojętną, niewątpliwie pośpieszą z wydatną pomocą. Niestety — jednostki tylko nie są w stanie zaspokoić potrzeb tak szerokich mas zrozpaczonych biednych i wynędzniałej dziatwy — **pomoc dla tych najbiedniejszych jest świętym obowiązkiem każdego.** Nie można dawać nikłych okruchów z sutego stołu — trzeba dawać więcej.

Jak rok rocznie tak i tym razem Konf. Pań Miłosierdzia Św. Wincentego a Paulo urządza gwiazdkę dla biednych. W tym celu panie Konf. rozpoczną w najbliższych dniach kwestę po domach handlowych i prywatnych. To też tą drogą zwraca się zarząd Konferencji Pań Św. Wincentego a Paulo do zawsze na ten cel chętnego i ofiarnego społeczeństwa grudziądzkiego z gorącym apelem, aby nie zawiodło ufności w niem pokładanej i poparło ich gorące zabiegi przez wydatniejsze składanie ofiar na potrzeby gwiazdkowe, bądź to w gotówce, bądź w naturaljach. Listy składkowe już sporządzono, chcąc zaś uniknąć pomyłek odnośnie ofiar, przeznaczonych na cel właśnie Towarzystwa Pań Miłosierdzia Św Wincentego a Paulo prosi zarząd wymienionego tow. zwrócić baczną uwagę na **podpis i pieczęć tow.**

Mamy to silne przekonanie, iż gorąca prośba naszych dobroczynnych Pań Konf. Św. Winc. a Paulo trafi do serc, sumień, umysłów, że wszyscy chętnie poprą ich usiłowania, zmierzające w miarę możności do ulżenia niedoli naszych najbiedniejszych, dać im pomoc szczerą i wydatną.

Zaś nie skąpiąc ofiar, przyczynimy się, że w naszym kochanym grodzie rozlegnie się donośnem echem choć w dzień Bożego Narodzenia radosny śpiew naszych biednych i ich dziatek „Chwała na wysokości Bogu, a na ziemi pokój ludziom dobrej woli". — Boże zaś Dziecię, jak przed wiekami ubogim pasterzom, pobłogosławi chętnym i ofiarnym za szczere, dobre serca, wnosząc w tym dniu spokój i radość życia do zacisza domowego. Pamiętajmy: „Jeśli komu droga otwarta do nieba, to tym, co przyczynili się do otarcia łez biednym".

Roczne walne zebranie Drużyny Błękitnej W ub. niedzielę odbyło się walne zebranie Dr. Bł. w lokalu p. Arendta, przy ulicy Lipowej. Na zebraniu obecnym był główny komendant Drużyn Błękitnych, drh. Malinowski z Torunia. Na marszałka zebrania wybrano p. Walczaka, zaś do pióra powołano p. J. Małeckiego. Zebranie zagaił p. Walczak hasłem „Cześć" oraz przeczytaniem porządku obrad, następnie przywitał serdecznemi słowami nowych członków, zagrzewając ich do wytrwałej współpracy dla dobra Ojczyzny. Po przyjęciu nowych członków wygłosił p. Malinowski referat na temat: „Znaczenie i obowiązki Drużyn Błękitnych". Po obszernym referacie nastąpił wybór nowego zarządu, w skład którego weszli większością głosów wybrani druhowie: Einsporn — komendant, Walczak — zast. kom., Małecki — sekretarz, Nogga — skarbnik. Uchwalono utworzyć kółko muzyczne przy Dr. Bł., którego dyrygentem wybrany został p. Kuleczka, zastępcą jego p. Senkbeil. Dalej utworzono sekcję atletyczno-bokserską z kierownikiem sekcji p. Miklikowskim oraz p. Przybylakiem na czele. Kierownictwo sekcji piłki nożnej objęli pp.: Gidaszewski oraz Gimiński. W wolnych głosach i wnioskach uchwalono m. inn., by zarząd Pl. Zw. Hallerczyków poczynił pewne kroki, w celu uzyskania subwencji dla Dr. Bł., dalej podał p. Walczak obecnym do wiadomości o zjeździe Pl. Zw. Hallerczyków i Drużyn Błękitnych, który się odbędzie w roku przyszłym w Grudziądzu, oraz o wstąpieniu w najbliższym czasie Dr. Bł. do P. Z. P. N. Pozatem omówiono szereg spraw, dotyczących wewnętrznej pracy Dr. Bł., poczem po wyczerpaniu porządku obrad i odśpiewaniu „Roty" Konopnickiej, p. Walczak zamknął roczne walne zebranie Dr. Bł., hasłem „Cześć!".

Bractwo Strzeleckie podaje członkom swym do wiadomości, że w niedzielę, 4 bm. o godz. 13,30 odbędzie się otwarcie strzelania zimowego. Strzelanie odbywać się będzie w dobrze ogrzanej hali o ordery, nagrody pieniężne i kubek.

Sprostowanie. W nr. 875 podaliśmy mylnie wiadomość o wyborze „rzeczoznawców", a ma być: Wybrani do komisji egzaminacyjnej z księgowości — wybrano m. inn. pp. prezesa Związku Tow. Kupieckich, wielce cenionego p. Tadeusza Marchlewskiego, dyr. Izby przemysłowo-handlowej p. Krupskiego, dyr. Banku Związku Tow. Kupieckich p. Pacoszyńskiego, dyr. Związku Tow. Kupieckich na Pomorzu p. dr. Rzepeckiego i zaprzysiężonego rewizora ksiąg p. A. Kamrowskiego oraz kilku pp. z urzędu skarbowego.

Legja inwalidów oznajmia. Na terenie miasta Grudziądza i powiatu utworzył się związek pod nazwą: „Legja Inwalidów Wojsk Polskich, Centrala w Warszawie, kompanja w Grudziądzu". Celem powyższego jest bronienie interesów inwalidów wojennych, wdów i sierót po żołnierzach, którzy to niemało przyczynili się do odbudowy Ojczyzny naszej Polski, czego dowodem jest ich kalectwo oraz wdowieństwo i że stracili swego ojca a temsamem i żywiciela. Społeczeństwo nasze atoli zapomina o inwalidach i biernie zachowuje się. Inwalidzi przeto zrzeszajcie się!

Z tow. Czytelni dla kobiet. Zebranie Tow. Czytelni dla kobiet odbędzie się w poniedziałek, dnia 5 bm. o godz. 7-ej wiecz. w auli gimnazjum matematyczno-przyrodniczego przy ul. Sienkiewicza. Na program składa się wykład ks. kapelana Sowińskiego na temat „Alkohol a wychowanie", deklamacja, sprawa obchodu gwiazdkowego, aktualne komunikaty zarządu i inne ważne sprawy. Bibljoteka otwarta w godzinę przed rozpoczęciem posiedzenia. Wpisywanie członków i odbieranie składek przed posiedzeniem.

Znana na gruncie Grudziądza firma: Dom Towarowy Korzeniewskich, urządza spec. wyprzedaż gwiazdkową. Opłaca się każdemu droga do Grudziądza po zakupno, prosimy tylko z uwagą przeczytać ogłoszenie firmy Korzeniewskich, która w pełni zasługuje na zaufanie i poparcie, dlatego też gorąco firmę tę i Dom Towarowy pp. Korzeniewskich polecamy uwadze **Szan.** Czytelników nie tylko Grudziądza, ale **całego** Pomorza.

DZIAŁ GOSPODARCZY.

Koncesje spirytusowo-wódczane.

Związek Towarzystw Kupieckich w Bydgoszczy donosi, że koncesje spirytusowo-wódczane cofnięte na skutek przekroczeń ustawy antyalkoholowej, następnie prolongowane do końca roku bieżącego, mają być przedłużone na rok 1928. Przedłużenie to będzie ryczałtowe, podobnie, jak to miało miejsce przy ostatniej prolongacji koncesji, których termin ekspiracji upływał w dniu 1 lipca 1927 r. Odpowiednie zarządzenie zostało już wydane przez Ministerstwo Skarbu w okólniku z dnia 3 bm. (D. U. VI. Nr. 11766/2/27). Treść okólnika jest następująca:

Wskutek okoliczności natury ekonomicznej oraz ze względów gospodarczych i budżetowych Pan Minister Skarbu zarządził cofnięcie rozporządzenia Ministerstwa Skarbu Dep. Akc. i Mon. z dnia 9 września br. L. 18163/27) A. W. i polecił prolongować zainteresowanym przedsiębiorstwom termin likwidacji do 1 lipca 1928 roku w tym celu, by dać możność przeprowadzenia likwidacji bez zniszczenia odnośnych jednostek gospodarczych. — Dyrektor Departamentu (—) Wójtowicz.

Ustawa antyalkoholowa wyraźnie jednak stwierdza, iż dwukrotne jej przekroczenie powoduje cofnięcie koncesji. Dla całkowitego przeto przywrócenia koncesji i utrzymania jej nadal nie wystarcza kompetencja ministra Skarbu. Zastosowane tu być musi przewidziane w konstytucji dla Prezydenta Rzeczypospolitej prawo łaski. W tym celu wszyscy ci koncesjonarjusze. których koncesje cofnięte zostały na skutek przekroczenia ustawy antyalkoholowej, powinni złożyć petycje, adresowane do Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, skierować je zaś przez ministerstwo spraw wewnętrznych (Departament Porządku Publicznego). Odpis tej petycji wraz z zawiadomieniem, iż skierowana została przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych powinien być przesłany Ministerstwu Skarbu, Departament Akcyz i Monopolów.

Jeżeli zaś chodzi o najbliższą przyszłość, t. j. o prolongowanie koncesji, to mimo zacytowanego powyżej okólnika należy złożyć podanie do Ministerstwa Skarbu, skierowane za pośrednictwem Wydziału IV właściwej Izby Skarbowej. Odpis podania o prolongowanie powinien być również bezpośrednio przesłany do Ministerstwa Skarbu, Departament Akcyz i Monopolów.

Odpisy tak petycji do Prezydenta o całkowite przywrócenie koncesji jak i podania do Izby Skarbowej o prolongowanie koncesji, powinny być również przesłane do naszego biura.

W sprawie rewizji koncesji dokonywanej z rozporządzenia Prezydenta, której termin wykonania upływa w dniu 1 lipca 1928 roku, centralne władze skarbowe stanęły na tem stanowisku, iż na terenie Izby Skarbowej brzeskiej, wileńskiej i lubelskiej rewizja została już przeprowadzona. Identyczne stanowisko zajęły władze centralne odnośnie rewizji koncesji z terenu warszawskiej Izby Skarbowej. Przeprowadzenie rewizji oznacza, iż koncesje dotychczas zakwestjonowane, zostały całkowicie załatwione, t. j. w wyniku złożonych rekursów bądź przywrócone, bądź cofnięte ostatecznie z potwierdzeniem terminu likwidacji. Zainteresowani koncesjonarjusze otrzymają szczegółowe informacje w Wydziale IV właściwej Izby. Nie zostały jeszcze rozpatrzone koncesje z okręgu Izby Skarbowej kieleckiej, łódzkiej oraz wołyńskiej. Po załatwieniu tych koncesji rozpatrzone zostaną koncesje z b. dzielnicy pruskiej i b. dzielnicy austrjackiej.

Ustanowienie ceł wywozowych od pszenicy i mąki pszennej.

Pszenica i mąka pszenna były dotychczas zwolnione od opłat specjalnych przy eksporcie za granicę. Obecnie w związku z zakazem przywozu pszenicy i mąki pszennej do Polski, zostały ustanowione także cła wywozowe na powyższe artykuły krajowe. Zostały wprowadzone cła wywozowe od pszenicy oraz mąki pszennej w wysokości zł. 20 z tem zastrzeżeniem, że wywóz tak pszenicy, jak i mąki pszennej za pozwoleniem ministra skarbu nie podlega opłacie ceł wywozowych.

Rozporządzenie to obowiązuje do 30-go czerwca 1928 r. Pszenica i mąka pszenna załadowane na obszarze Rzplitej Polskiej do wywozu zagranicę w przeddzień wejścia w życie powyższego rozporządzenia, wolne są od opłat celnych w ciągu 20 dni od daty 29 listopada br.

O porządek przy wymiarze podatków przemysłowego i dochodowego.

Słuszne żądania przemysłowców i kupców pomorskich.

W Grudziądzu odbyła się ostatnio konferencja kół przemysłowych i kupieckich, której rezultatem była uchwała zebranych, aby Izba Przemysłowo-Handlowa wystosowała do władz skarbowych memorjał, któryby zawierał następujące postulaty:

1) Zwrócić uwagę podległym urzędom skarbowym, aby przy wymiarach podatków przemysłowego i dochodowego, oraz przy reklamacjach podatników i żądaniach urzędowych wyjaśnień odnoszono się do interesowanych z większem jak dotychczas zaufaniem, aby traktowano przedłożone przez podatników deklaracje, księgi handlowe i inne dowody zasadniczo jako dokumenta wiarogodne, a tylko w wypadkach uzasadnionych podejrzeń przeprowadzano w tym względzie rzeczowe dochodzenia, na których podstawie dopiero uskutecznione być mogą wymiary podatkowe. W razie przyjęcia przez Urząd Skarbowy wyższych podstaw wymiarowych, jakby wypadało z deklaracji podatników, wzgl. z przedłożonych dowodów obrotu handlowego, należy podatnikowi na jego żądanie dane orzeczenie poprzeć rzeczowemi motywami.

2) Spowodować, by w roku 1927, odwołania przeciwko wymiarom podatku przemysłowego i dochodowego za rok 1926, były bezwarunkowo załatwione w przeciągu 6 względnie 9 miesięcy od dnia odwołania, a to w myśl wyraźnego przepisu ustępu ostatniego art. 89, ustawy o podatku przemysłowym z dnia 15 lipca 1925, i ustawy o podatku dochodowym.

3) Przypomnieć Naczelnikom Urzędów Skarbowych, jako przewodniczącym Komisyj Szacunkowych, jakiemi względami winny się kierować organy wymiarowe przy stosowaniu norm przeciętnej dochodowości, oraz przy ocenie ksiąg handlowych i zapisków buchalteryjnych, jako dowodów uzasadniających zeznanie płatnika podatku dochodowego, a to w myśl orzeczenia najwyższego Trybynału Administracyjnego z dnia 7 maja 1926, L. rej. 1758/24.

4) Polecić Urzędom Skarbowym jak najszybsze przedwstępne badania odwołań od wymiaru podatku dochodowego na r. 1926, oraz aby urzędy ograniczały przymusowy pobór do kwot prowizorycznie w ten sposób skorygowanych w myśl zarządzeń, zawartych w okólnikach Ministerstwa Skarbu z dnia 29 września 1925, L. D. O. P. 5675/I — oraz z dnia 4 maja 1926, L. D. P. O. 6218 III, a dotyczących takiegoż badania odwołań od wymiaru podatku obrotowego i dochodowego.

5) Buchalterów Izby Skarbowej wzgl. Urzędów Skarbowych, oraz kontrolerów lub pełniących ich funkcje poddawać egzaminowi z fachowych wiadomości buchalteryjnych wobec Pomorskiej Izby Przemysłowo-Handlwej i Izby Przemysłowo-Handlowej w Toruniu, a to w tym celu, aby uniknąć zatrudniania jako rewizorów ksiąg handlowych urzędników, nie posiadających dostatecznych kwalifikacyj w zakresie księgowości.

Jarmarki w miesiącu grudniu 1927.

Województwo Poznańskie.

Bydgoszcz 13 — k. b.
Budzyń (Chodzież) 6 — ogólny.
Bralin (Kępno) 13 — ogólny.
Bojanowo (Rawicz) 17 — ogólny.
Barcin (Szubin) 6 — k. b.
Białośliwie (Wyrzysk) 15 — kr. k. b.
Chodzież (Chodzież) 13 — kr. k. b.
Czarnków (Czarnków) 20 — k. b.
Czempin (Kościan) 20 — k. b. zbior.
Duszniki (Szamotuły) 6 — kr. k. b.
Dobrzyca (Krotoszyn) 14 — k. b.
Dubin (Rawicz) 28 — ogólny.
Dolsk (Śrem) 13 — kr. k. b.
Gąsawa (Żnin) 7 — kr. k. b.
Gniewkowo (Inowrocław) 6 — b. k.
Gniezno (Gniezno) 14 — k. b. św.
Gostyń (Gostyń) 1 — kr. k. b.
Gębice (Mogilno) 5 — k. b.
Grabów (Ostrzeszów) 7 — ogólny.
Gołańcz (Wągrówiec) 7 — kr. k. b.
Janówiec (Żnin) 15 — ogólny.
Inowrocław (Inowrocław) 7 — kr. k. b.
Kruszwica (Strzelno) 1 — kr. k. b. św.
Kłecko (Gniezno) 6 — ogólny.
Kiszkowo (Gniezno) 1 — ogólny.
Koźmin (Koźmin) 15 — ogólny.
Krotoszyn (Krotoszyn) 13 — kr. k. b.
Kobylin (Krotoszyn) 6 — kr. k.
Kobylagóra (Ostrzeszów) 12 — ogólny.
Kostrzyń (Środa) 13 — kr. k. b. św.
Kcynia (Szubin) 7 — k. b.
Kaszczor (Wolsztyn) 13 — kr. k. b.
Książ (Śrem) 14 — kr. k. b.
Kórnik (Śrem) 22 — ogólny.
Leszno (Leszno) 14 — kr. k. b. św.
Łobżenica (Wyrzysk) 6 — kr. k. b.
Miłosław (Września) 14 — ogólny.
Margonin (Chodzież) 14 — kr. k. b.
Mieszków (Jarocin) 15 — kr. k. b.
Międzychód (Międzychód) 13 — kr. k. św.
Murowana Goślina (Oborniki) 20 — kr. k. b.
Mikstat (Ostrzeszów) 13 — kr. k. b.
Mieścisko (Wągrówiec) 13 — kr. k. b.
Mrocza (Wyrzysk) 20 — kr. k. b.
Miasteczko (Wyrzysk) 20 — kr. k. b.
Nowawieś Wielka (Bydgoszcz) 7 — kr. k. b. kozi.
Nowe Miasto (Jarocin) 6 — ogólny.
Nowy Tomyśl (Nowy Tomyśl) 15 — kr. k. b.
Nekla (Środa) 20 — kr. k. b. św.
Nakło (Wyrzysk) 16 — kr. k. b.
Opalenica (Grodzisk) 15 — k. b. zbior.
Osieczna (Leszno) 6 — ogólny.
Oborniki (Oborniki) 13 — ogólny.
Odolanów (Odolanów) 1 — kr. k. b. św.
Ostrów (Ostrów) — 15 i 19 — gwiazdkowy
Ostrzeszów (Ostrzeszów) 22 — ogólny.
Obrzycko (Szamotuły) — 7 — kr. k. b
Ostroróg (Szamotuły) 7 — kr. k. b.
Podzamcze (Kępno) 20 — ogólny.
Pakość (Mogilno) 6 — ogólny.
Pleszew (Pleszew) 15 — b.
Pniewy (Szamotuły) 1 — kr. k. b.
Powidz (Witkowo) 15 — ogólny.
Rakoniewice (Wolsztyn) 13 — ogólny.
Rostarzewo (Wolsztyn) 12 — ogólny.
Rogowo (Żnin) 4 — kr. k. b.
Rydzyna (Leszno) 16 — kr. k. b. św.
Ryczywół (Oborniki) 21 — kr. k. b.
Raszków (Odolanów) 14 — kr. k. b. św.
Rawicz (Rawicz) 12 — k. b. św.
Szamotuły (Szamotuły) 14 — kr. k. b.
Szubin (Szubin) 14 — k. b.
Środa (Środa) 13 — kr. k. b.
Swarzędz (Poznań) 15 — ogólny.
Stęszew (Poznań) 13 — ogólny.
Strzelno (Strzelno) 13 — kr. k. b. w.
Szamocin (Chodzież) 16 — kr. k. b.
Śrem (Śrem) 13 — kr. k. b. św.
Trzemeszno (Mogilno) 13 — ogólny.
Tarnowo Podgórze (Poznań) 15 — ogólny.
Ujście (Chodzież) 15 — kr. k. b.
Wronki (Szamotuły) 15 — kr. k. b.
Wieleń (Czarnków) 15 — ogólny.
Wielichowo (Śmigiel) 20 — ogólny.
Wągrówiec (Wągrówiec) 15 — k. b.
Witkowo (Witkowo) 14 — ogólny.
Wolsztyn (Wolsztyn) 20 — b.
Wysoka (Wyrzysk) 13 — kr. k. b.
Wyrzysk (Wyrzysk) 15 — kr. k. b.
Września (Września) 6 — kr. k. b.
Zduny (Krotoszyn) 15 — kr. k.
Żnin (Żnin) 1 — kr. k. b.
Żerków (Jarocin) 13 — ogólny.

Województwo Pomorskie.

Brodnica 15 — k. b.
Brusy (Chojnice) 6 — k. b. św.
Bukowiec (Świecie) 20 — kr. k. b.
Chełmno 3 — k. b.
Chojnice 1 — k. b.
Czersk (Chojnice) 13 — kr. k. b.
Golub (Wąbrzeźno) 20 — k. b.
Grudziądz Miasto 2 i 16 — k. b.
Kartuzy 14 — kr. k. b.
Kościerzyna 6 — k. b. św.
Łasin (Grudziądz) 7 — k. b.
Łąkorz (Lubawa) 10 — kr. k. b.
Nowe (Świecie) 22 — k. b.
Nowemiasto (Lubawa) 14 — kr. k. b.
Puck 22 — kr. k. b.
Radzyń (Grudziądz) 15 — k. b.
Sadlinek (Brodnica) 13 — kr. k. b.
Skarszewy (Kościerzyna) 6 — św.
Stara Kiszewa (Kościerzyna) 14 — św.
Starogard 14 — k. b. św.
Świecie 6 — k. b.
Szemud (Wejherowo) 15 — kr. k. b.
Toruń Miasto 15 i 22 — k. b.
Wejherowo 15 — k. b.
Więcbork (Sępólno) 13 — gwiazdkowy.
Wejherowo 22 — kr. k. b.

Zakaz zawierania umów „lawinowych".

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 października 1927 (ogłoszonem w nr. 101 Dz. U.) ustanowiony został zakaz zawierania umów, przez które jeden z kontrahentów za cenę bezwarunkowo należną zobowiązuje się do dostarczenia towaru lub spełnienia świadczeń pod warunkiem, że drugi kontrahent pozyska dla pierwszego kontrahenta do pewnego czasu na tych samych warunkach pewną liczbę odbiorców (umowa lawinowa). Winny skłonienia do zawarcia umowy zakazanej ulega karze grzywny do 2.000 złotych lub aresztu do dni 10, albo obu karom łącznie, a umowy wbrew takim zakazom zawarte, mogą być unieważnione na żądanie pokrzywdzonego. Cytowane wyżej rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Sprawa bilansów otwarcia.

Zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej o bilansowaniu w złotych oraz określaniu w złotych kapitałów własnych przedsiębiorstw, obowiązanych do prowadzenia ksiąg handlowych, przedsiębiorstwa odnośne winny były ogłaszać publicznie swe bilanse otwarcia, oraz wnosić je do rejestru handlowego w czasie do 15 lipca br.

Obecnie przepisy te zostały zmienione o tyle, że przedsiębiorstwa winny obok ogłaszania swych bilansów otwarcia sporządzić i wnieść je do rejestru handlowego najpóźniej w terminie do dnia 15 grudnia.

Trzeciej izby dla spraw handlowych w Poznaniu nie będzie.

W sierpniu 1925 r. wystąpiła Izba Przemysłowo Handlowa w Poznaniu do Ministerstwa Sprawiedliwości z wnioskiem o kreowanie dwuch dalszych Izb dla spraw handlowych przy Poznańskim Sądzie Okręgowym.

Wniosek ten był uzasadniony przeciążeniem pracą istniejących Izb, które np. do dnia 15 lipca 1925 r. niezałatwionych spraw zwykłych miały 856, wekslowych zaś 1922. Te ostatnie sprawy mnożyły się z powodu długotrwałego przesilenia gospodarczego.

Obecnie w odpowiedzi na pismo z 4-go sierpnia 1925 r. Zarząd Wymiaru Sprawiedliwości doniósł Izbie Przemysłowo-Handlowej, że potrzeba utworzenia trzeciej Izby dla spraw handlowych przy Sądzie Okręgowym nie zachodzi; według bowiem danych cyfrowych agendy obu Izb dla spraw handlowych zmniejszyły się w roku bieżącym o przeszło połowę.

Taryfa płac za listopad br.

Wojew. Poznańskie.

Wyznaczona Komisja, wymieniona w § 15 działu I. kontraktu taryfowego na rok 1927-28, obliczyła płace dla deputatników i dla pozostałych robotników rolnych za miesiąc listopad 1927 r. na podstawie ustalonej ceny 19,37 zł za 50 gk. żyta.

Województwo Poznańskie.

Ordynarjusze: ręczniacy 7 ctr. żyta roczn., 11,30 zł mies. skotarze i stróże 8 ctr żyta, 12,91 zł, fornale 9 ctr. żyta, 14,55 zł, włódarze i stangreci 10 ctr. żyta, 16,14 zł, rzemieślnicy 12 ctr. żyta, 19,37 zł.

Powiat inowrocławski i strzeliński

Ordynarjusze: ręczniacy 8 ctr. żyta roczn., 12,91 zł mies., skotarze i stróże 9 ctr. żyta, 14,53 zł, fornale 10 ctr. żyta, 16,14 zł, włódarze i stangreci 10 ctr. żyta, 16,14 zł, rzemieślnicy 12 ctr. żyta, 19,37 zł.

W całem województwie:

Chałupnicy dziennie	2.24 zł.
Kobiety za 1 godzinę	0,40 zł.

Zaciąg:

Kateg. Ia podług obopólnego porozumienia.
Kateg. Ib chłopacy i dziewczęta od lat 15—16 dziennie 0,64 zł.
Kateg. IIa chłopacy i dziewczęta od lat 16—18 1,12 zł.
Kateg. IIb dziewczęta ponad lat 18 1,28 zł.
Kateg. III chłopacy od 18—21 lat 1,60 zł.
Kateg. IV mężczyźni ponad lat 21 wykonujący wszelką pracę męską i do kosy 2,40 zł.

Strawne wynosi za listopad: za całą dobę: 3,20 zł, za obiad 1,28 zł za kolację 0,60 zł. Sianie sztucznych nawozów 0,08 zł.

Robotnicy sezonowi, miejscowi i pozamiejscowi:
Kateg. III dziewczęta i chłopacy od lat 16—18 1,76 zł.
Kateg. II chłopcy od lat 18—21 wykonujący wszelką pracę męską oraz dziewczyny ponad 18 lat 2,24 zł.
Kateg. I mężczyźni ponad lat 21, wykonywujący wszelką pracę męską i do kosy 3,52 zł.

Robotnikom sezonowym potrąca się jako kaucję ⅙ zarobku w przeciągu pierwszych trzech miesięcy.

Z zebrania Tow. Absolwentów szkół handlowych.

Dnia 30 ub. m. odbyło się w sali „Harmonji" zebranie absolwentów szkół handlowych pod przewodnictwem prezesa p. Różańskiego. Zebranie miało również na celu uczczenie rocznicy powstania listopadowego. Po zagajeniu p. Konarski, przedstawiciel „Dz. Bydg." wygłosił treściwy referat o powstaniu listopadowem, a następnie p. Frelichowski, absolwent, bardzo ładnie i z przejęciem oddeklamował dwa utwory Oppmana pt. „Imionnik" i urywek z „Pamiętnika więźnia". Odbyły się również produkcje muzyczne na fortepjanie. Następnie prezes, p. Różański, poświęcił kilka słów zmarłemu wielkiemu pisarzowi śp. Stanisławowi Przybyszewskiemu, którego pamięć uczczono przez powstanie z miejsc, poczem przystąpiono do załatwienia spraw organizacyjnych. Prezes zdał sprawozdanie z odbytej z Tow. Absolwentów Szkół Handlowych w Warszawie, konferencji, na której omawianą była sprawa skupienia wszystkich towarzystw absolwentów szkół handlowych w Polsce w jeden związek. Z wiosną odbędzie się w Warszawie zjazd delegatów poszczególnych towarzystw, celem utworzenia jednolitego związku. Następnie przeprowadzono uzupełniające wybory członków zarządu, do którego weszli pp.: Mozelewska Janina — sekretarka, Królikowski T. — zast. sekr., Kalka St. — bibljotekarz, Haman L. — kierownik sekcji ośw., Jancówna M. — kierowniczka sekcji pośrednictwa pracy, Kamiński B. — kierownik sekcji rozrywkowej.

Po załatwieniu jeszcze kilku drobnych spraw i odśpiewaniu pieśni, zakończono posiedzenie.

Notowania Giełdy Zbożowej i Towarowe w Poznaniu.

Poznań, dnia 2. 12 1927 roku.
płacono za 100 kg. w zł.

Żyto	39,00—40,00
Pszenica	47,00—48,00
Jęczmień	39 50—41,00
Jęczmień zwykły	33,00—35,00
Owies	32,75—34,50
Mąka żyt. 65 proc. z wor. stan.	00,00—58,25
„ „ 70 „ „ „ „	00,00—56,75
Mąka pszen. 65	70,00 -72,00
Otręby żytnie	28,00—29,00
„ pszen.	27,00—28,00
Rzepak	59,00—65,00
Groch polny	48,00—53 00
Groch Victorja	60,00—82,00
Ziemniaki jadalne	—
Ziemniaki fabryczne 16%	5,80— 6,00

Podziękowanie.

Ponieważ przez cztery tygodnie z powodu mojej choroby nie mogłem czytać olbrzymiej ilości kondolencji nadesłanych z powodu śmierci mej żony, dopiero teraz tą drogą składam serdeczne podziękowanie wszystkim za okazane współczucie.

Równocześnie czuję się zobowiązany podziękować p. Drowi Janowi Królowi interniście za ofiarną opiekę i umiejętność lekarską w czasie mej choroby, której zawdzięczam moje życie.

Antoni Weynerowski
właściciel fabryki.

Bydgoszcz, dnia 3 grudnia 1927 r. 29455

Gdzie kupuje się najtaniej praktyczne podarki gwiazdkowe?

Rękawiczki

damskie trykotowe	od 1.80
damskie trykotowe z podsz.	od 2.60
damskie dziane	od 3.00
damskie dziane podw.	od 5.25
damskie imit. zamszu	od 4.20
damskie skórkowe	od 6.65
męskie trykotowe	od 1.80
męskie trykotowe z podsz.	od 2.60
męskie nappa z podszewką	od 9.25

Pończochy

flor jedwabny, dobry gat.	od 2.95
flor jedwabny, lepsze	od 3.45
Ia gatunek	od 4.95
z poczwórną stopą	od 5.95
maco	od 2.60
sztuczny jedwab	od 3.95
wełniane	od 5.85
wełna z jedwabiem	od 7.50
jedwab do prania (Bemberg)	od 7.50

Bielizna

Koszule damskie	od 2.20
Staniczki	od 1.45
Pantalony	od 2.65
Pantalony koszulowe	od 2.45
Koszule damskie, nocne	od 4.95
Kaftaniki	od 4.95
Kombinacje haleczkowe	od 9.75
Czepki ranne	od 1.55

Bielizna luksusowa
w wielkim wyborze.

Chusteczki

męskie duże białe	od 0.39
męskie z kolor. brzegiem	od 0.42
męskie białe batystowe	od 0.69
damskie z koronką	od 0.58
damskie z mereżką	od 0.42
damskie z haftem	od 0.68
ręcznie malowane	od 1.20

lniane - wielki wybór chusteczek dla dzieci z bajkowymi obrazkami.

Skarpetki

bawełniane	od 0.60
deseniowe	od 1.30
niciane dobry gatunek	od 1.65
z jedwabiem	od 2.25
Fil d'Ecosse	od 3.40
wełniane	od 2.95

Czysto-wełn., piękne des. - wielki wybór

Trykotaże

Kaftaniki dziecięce	od 1.80
Majteczki iglicz.	od 2.50
Staniczki damskie trykot.	od 3.36
Staniczki igliczkowe	od 4.50
Pantalony damskie trykot.	od 4.75
Kalesony męskie	od 5.05
Koszule męskie z podsz.	od 6.04

Swetry

damskie	od 16.50
Pullowery	od 15.75

Konfekcja dziecięca
płaszczyki, sweterki, pullowery, kamizelki, sukienki, szale, czapki i rejtuzy w wielkim wyborze.

Pantalony damskie

jedwabne, wełna z jedw., jedwab z wełną wszystkie kolory w wielkim wyborze.

Bielizna Benger'a i prof. Dr. Jaeger'a
w wielkim wyborze.

Kamizelki i pullowery męskie
w Ia gatunku

Torebki, kwiaty, perły
wielki wybór!

Szale i chustki
ręcznie malowane
piękne desenia i kolory

Fartuchy damskie i dziecięce
po niskich cenach

29346

w firmie: **Zygmunt Wiza**

Bydgoszcz, Plac Teatralny 3
Tel. 14-38

Poznań, ul. 27-go Grudnia 5
Tel. 17-19

„Maxim“
Telefon nr. 683 Marcinkowskiego 5

Od 1-go grudnia
zupełna (29384
zmiana programu

Przedstawicieli
dobrze zaprowadzonych w składach kolonjalnych i hurtowniach **poszukuje**
pakownia herbaty Fichtner
ul. Fredry 7. 15689

Mieszkanie
5 pokoj. z łazienką zupełny remont przeprowadzony, podłogi parkiet przy Starym Rynku I ptr. do oddania. Of. do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod **„Parkiet“.** F-15719

Niniejszem podaję do łaskawej wiadomości P. T. urzędom i szanownej klienteli, iż przedsiębiorstwo prac brukarskich po śmierci mojego męża prowadzę nadal pod firmą (29449

A. Bukowski
Przedsiębiorstwo brukarskie w Bydgoszczy ul. Toruńska 31.

Staraniem mojem będzie wszelkie prace w zakres brukarstwa wchodzące sumiennie ku zadowoleniu P. T. urzędom i szanownej klienteli wykonać przez długoletniego fachowca i prosze o łaskawe poparcie.

Kreślę się z wysokim szacunkiem
M. Bukowska.

Lokal wykwintnie urządzony.

Restauracja Hotelu - Boston

Śniadania - obiady - kolacje.

Najlepsze wódki, likiery i wina.

Piwa miejscowe i okocimskie. 29384

Dworcowa 7 a. Telefon 340.

Otwarty do godziny 2-giej.

NAJLEPSZEGO GATUNKU
PIANINO
kilkakrotnie odznaczone **złotymi medalami,** kupicie tylko w największej i najsprawniejszej
fabryce pianin B. Sommerfeld
zał. 1905.
Centrala: Bydgoszcz, Śniadeckich 56
Filje: **Grudziądz** Groblowa 4 **Gdańsk** Hundegasse 112 **Lwów** Piłsudskiego 17
29129

2000 m²
desek do podłóg
heblowanych i szpuntow.
50 m³
dyli sosnowych 50-70
zupełnie suchy towar
150 m³ 29343
szalówek
dostarczają bardzo tanio
Bracia Schlieper
Bydgoszcz,
Tel. 306. Tel. 361.

Kiełpiński i Trocki
ul. Jezuicka nr. 17.

Od 1,25 zł.

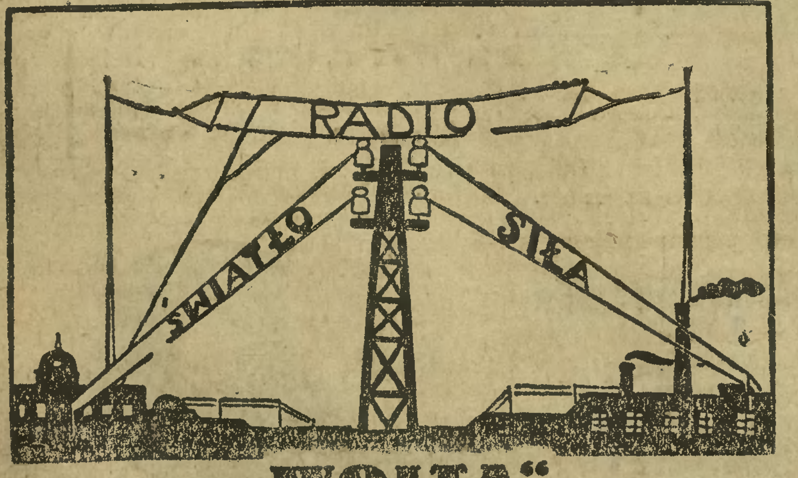

Kiełpiński i Trocki,
Jezuicka 17. 27941

R A D J O
Zakłady radjotechniczne
Inż. R. i T. JANKOWSCY
Bydgoszcz
ul. Śniadeckich 2. **Telefon 11-07.**
Pierwszorzędne radjo-aparaty oraz wszelki sprzęt radjowy.
Reperacje i przebudowa.
Dogodne warunki spłaty.
Żądajcie ofert. (22442

Telefon 462. **„WOLTA“** **Telefon 462.**
Specjalne Biuro Elektrotechniczne: Emil Rift, Bydgoszcz, Piotra Skargi 4. 29398

Skóry surowe
kuny, tchórze, lisów, wydry, zajęcze, królicze i włosie końskie
kupuje 26751
Handel skór
P. Voigt,
Bydgoszcz,
Bernardyńska 10
Tel. 1441 i 1558.

Ia ogniotrwałe
cegły szamotowe
w różnych gatunkach (27942
Płyty szamotowe
kamienie fasonowe
dla generatorów i pieców kupulowych jakoteż
wszelkie materjały budowlane
Górnośląski węgiel kamienny
koks hutniczy, szczapy i drzewo rąbane
ze składnicy i wagonowo oferuje
AUGUST APPELT
BYDGOSZCZ, Naruszewicza 5
Telefon 109 - Założone 1875

Pamiętajcie o Macierzy Szkolnej w Gdańsku!

Kurs Gwiazdkowy!

Najpiękniejszym podarkiem gwiazdkowym jest prawdziwy perski dywan. Możecie go sobie sami sporządzić. Ostatni kurs trwa tylko 14 dni po 2 godz. dziennie i kosztuje **tylko 10 złotych.**

Ulica Gdańska nr. 24.

Rozpoczynajcie jeszcze dzisiaj. F15716

Fabryka cukrów i czekolady
Bydgoszcz
Dworcowa 65
Telefon 1732

„Carmel"

poleca swoje pierwszorzędne wyroby cukrowe czekoladowe i marcepanowe. Wielki wybór w artykułach świątecznych jak:

Pierniki
Gwiazdory
Ozdoby choink.
Bombonierg
Marcepany

29335

po cenach bezkonkurencyjnych

Klinika lalek

Lalki niełuczące . . . od 2,00 zł
Korpusy do lalek . „ 1,30 „
Wózki do lalek . . . „ 13,00 „
Konie na biegunach . „ 15,00 „
Zabawki wszelkiego rodzaju.

Kto teraz kupi, oszczędza pieniądze, bo wyjątkowe ceny.

FABRYKA ZABAWEK
T. BYTOMSKI
Dworcowa 15a. (29328) Gdańska 21.
Klinika lalek

Pierniki są najlepsze
na przyprawie
„POLA"

Żądajcie wszędzie!

Hurtownie do nabycia: (28532
Fa. **Klosiński, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 66**
Fa. **Łuczkowski, Bydgoszcz, Dworcowa 70-71**

Najgustowniejszy
najodpowiedniejszy
najlepszy i
najtańszy
podarek gwiazdkowy
jest
Radioaparat
który już teraz należy zamówić w firmie
„Elektrotechnika" Sp. sąd. zap.
właść.: inż. M. Brukarzewicz i K. Wrycz-Rekowski.
Bydgoszcz Toruńska 181. Telefon 14-50
Dogodne warunki spłaty. (26026

PIANINA

od artystów uznane, premjowane
złotym medalem
kupuje się najkorzystniej
w CENTRALI PIANIN
Bydgoszcz, (25372
ul. Pomorska 10. Tel. 17-38

Moja 28927

WYSTAWA ZABAWEK

jest otwarta.

Upraszam o nieobowiązujące odwiedziny. Proszę zwracać uwagę na **dekoracje moich okien wystawowych.**

A. Hensel, Bydgoszcz

Dworcowa 97.

Wielki wybór konfekcji

Hurtownie **Na Gwiazdkę!** Detalicznie

Pierniki w wielkim wyborze! Gwiazdory! Ozdoby choinkowe! Cukrowe, czekoladowe, ciastkowe! Marcepany pierwszej jakości! Czekolady, cukierki! Masę marcepanową, masło kakaowe, masę do pieczenia, kuwerturę i dużo innych artykułów w zakres wchodzące poleca po cenach fabrycznych znana firma (28243

Tel. 631. Jan Schachtmeyer, Bydgoszcz, Kościelna 3.

UWAGA: Przy zakupie mebli pierwszorzędnego wyrobu proszę zważać na firmę:

Jan Zborowski

fabryka mebli i urządzeń biurowych
Bydgoszcz, ul. Św. Trójcy 14. Telefon 394
która przy przystępnych cenach i warunkach każdego zadowoli.
29345

NAJŁADNIEJSZY PODARUNEK NA GWIAZDKĘ

1 skrzyneczka „FRANK'A" wina krajowe

po 12 lub 25 butelek w różnych gatunkach
do nabycia w wszystkich większych składach

WYTWORNIA WIN OWOCOWYCH „FRANK" RUNOWO KR.
Filja Bydgoszcz, telefon 1155. 28641

Kopalnia złota! Skład bławatów,

galanterji oraz konfekcji męskiej i damskiej w większym mieście na Pomorzu **z powodu zmian rodzinnych zaraz do nabycia** przy wpłacie 100-150.000 zł. — Oferty do Biura Ogłoszeń „PAR" Poznań, Al. Marcinkowskiego 11 **pod nr. „56,316".**

29759

Papier-torebki

Papiery pakowe wróżnych gatunkach. Torebki, tytki kolonjalne, piekarskie itp. poleca (26403
Jan Szymański
Bydgoszcz, Poznańska 10. Tel. 1630.
Dla panów hurtowników odpowiedni rabat.

Używaną
lokomobilę
dobrze utrzymaną o sile 25—35 P. S **kupi**
Wydział Powiatowy w K. Scierzynie
29264

Skóry i skórk.

wszelkiego rodzaju kupuje i płaci najwyższe ceny dzienne (8...
Wilhelm Fried
Danzig Haekergasse 3.
Telef. 256 02.

Noże i widelce, łyżki stołowe i kawowe, maszynki do mięsa, maszynki do chleba, wagi stołowe talerzowe i dziesiętne, odważniki, stojaki do choinek poleca

K. Stark, Gdańska 42

handel żelaza i sprzętów kuchennych
29294

Instrumenta muzyczne wszelk. rodzaju

w wielkim wyborze
polecam na Gwiazdkę
po cenach zniżonych
(...48)
FELIKS FRYC
Bydgoszcz, Dworcowa 20.

Sprzedaż gwiazdkowa.

FUTRA

GOTOWE
DAMSKIE I MĘSKIE
BŁAMY I SKÓRKI
KOŁNIERZE I ETOLE
POLECA
„MAGAZYN NOWOŚCI"
Bydgoszcz, Długa 33
Tel. 1700 (29387

na dogodnych warunkach.

„Angelus"

Fabryka Perfum i Kosmetyków
STAROGARD
poleca **na gwiazdkę**
Wody kwiatowe
Wody kolońskie
Perfum 29232

ZABAWKI

Szan. Publiczności polecam mój bogato zaopatrzony **SKŁAD ZABAWEK** zapewniając najtańsze ceny i solidną obsługę.
Pierwszy specjalny skład zabawek
Kazimierz Dux
ul. Gdańska 149. 29298

Leon Kiełpiński

Bydgoszcz - Okole
ulica Grunwaldzka 146
Za 50 groszy wysyłam cennik. (28018

Halo! Halo!

RADIO

Nowość - 3 lampkowy odbiornik „Neutro-Baby" obsługa prosta odbiorna, głośnik.
„Neutro Duplex" 5-cio lampkowy odbiornik odbiera głośno i czysto przy bardzo prostej obsłudze.
Głośniki jak i wszelkie przybory w wielkim wyborze.
Dogodne warunki. Dogodne warunki.

Radio i Elektrotechnika
Alojzy Głyda i S-ka

Bydgoszcz, Gdańska 158. — Telef. 738.
28552

Osiedliłem się z dniem 1 grudnia 1927

jako

ADWOKAT

w Bydgoszczy przy ul. Mostowej 9

Telefon nr. 33

ANTONI BLOCH

Przewodniczący Sądu kupieckiego i przemysłowego
b. sędzia powiatowy w Bydgoszczy

adwokat. (29187

Przetarg przymusowy. Nieruchomość położona **w Bydgoszczy,** przy ul. Gdańskiej 127-12 i w chwili uczynienia wzmianki o przetargu zapisana w księdze gruntowej Bydgoszcz whl. 1401 na imię **Jana Kłosowskiego** zostanie **dn. 3 lutego 1928 o godzinie 11-tej przed poł.** wystawioną na przetarg w niżej oznaczonym Sądzie, pokój 12. Na realności 1.128 łącznego z realnością 1.127 obszaru 62 a. 96 m² znajduje się dom mieszkalny ze skrzydłem po prawej i lewej stronie, podwórze, ogród domowy, pralnia, wozownia i warsztat. Na realności 1.127 znajduje się dom mieszkalny, podwórze, ogród domowy, weranda i stajnia nr. 361 i 362 księgi podatku domowego i nr. 1005 matrykuły podatku gruntowego.

Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze gruntowej dnia 12 lipca 1927 r. — Niniejszem wzywa się wszystkich, których prawa w chwili zapisania wzmianki o przetargu nie były w księdze gruntowej uwidocznione, aby się z niemi zgłosili najpóźniej w dniu przetargu, przed wezwaniem do wnoszenia ofert i prawa te uprawdopodobnili, gdyby im wierzyciel przeczył. W razie niezastosowania się do powyższego wezwania, prawa te przy oznaczeniu najniższej oferty nie zostaną wcale uwzględnione, a przy rozdziale ceny kupna dopiero po roszczeniu wierzyciela i innych prawach. — Zaleca się na dwa tygodnie przed terminem podać na piśmie albo do protokółu sekretarza sądowego dokładne obliczenie swych roszczeń w kapitale, odsetkach, kosztach wypowiedzenia i kosztach sądowego dochodzenia swych praw oraz oznaczyć pierwszeństwo, którego się żąda. Tych, którym służy prawo sprzeciwienia się przetargowi, wzywa się, aby przed udzieleniem przybicia targu postarali się o umorzenie lub zawieszenie postępowania gdyż inaczej prawo ich odnosić się będzie zamiast do nieruchomości, tylko do uzyskanej ceny kupna. (29212

Bydgoszcz, dnia 18 listopada 1927 r. **Sąd Powiatowy.**

Ucz się - w nauce Twa przyszłość!

Chcesz przygotować się do matury gimn. wzgl. semin., uzyskać cenzus nauk w zakresie 4-ch, 6-ciu kl. gimn., nauczyć się szybko języka angielskiego, niemieckiego, francuskiego, — wpisz się niezwłocznie:

Instytut Naukowy „MATURA“

aprobowany przez Kuratorjum Krak. reskr. L. II. 7632/27.

Kraków, Karmelicka 35, parter, sekcja 122.

Kierownik pedag. Dr. Bronisław Świba. **Każdy uczy się w domu z wykładów drukowanych, opracowanych przez PP. Profesorów szkół średn. i Uniwersytetu, bez przerwy zajęć zawodowych lub opuszcz. stałego zamieszkania.** Liczne listy dziękczynne do wglądu. **Próbne lekcje na 8 dni** po nadesłaniu zł. 3,—. (Podać klasę wzgl. język). Prospekta bezpłatnie. — Uwaga! **Każdy 10-ty wpisujący się w listopadzie, otrzyma kurs za darmo!**)23577

Konkurs.

Magistrat miasta Grudziądza poszukuje od dnia 1 stycznia 1928 r. **starszego**

technika budowlanego

(architekta) na stanowisko **kierownika wydziału robót naziemnych,** z ukończoną szkołą budowlaną, doświadczonego w samodzielnem projektowaniu, kosztorysowaniu i dobrego statyka.

Kandydaci, obeznani z tutejszemi przepisami policyjno budowlanemi mają pierwszeństwo.

Pobory wedle klasy IX wzgl. VIII pragmatyki państwowej, plus każdorazowy dodatek miejscowy. Zgłoszenia z dołączeniem życiorysu i uwierzytelnionych odpisów świadectw, których się nie zwraca, należy skierować do niżej podpisanego urzędu do dnia 15 grudnia br. (29192

Magistrat - Wydział V Budownictwo.

Poszukuje się

podróżującego

dla fabryki tektury smołowcowej etc. Panowie władający językiem polskim i niemieckim w słowie i piśmie, którzy w tej branży już podróżowali zechcą nadesłać oferty z odpisem świadectw, życiorysem i referencjami do firmy

J. Pietschmann i S-ka

Bydgoszcz, Grudziądzka 7-11. 28550

STOLARZE!

Czy już wszyscy wiecie, iż

F. Kabat w Poznaniu

przy ul. Głogowskiej nr. 70, I ptr. p.

posiada chrześcijańsko-katolicką hurtownię wszelkich przyborów do tramien i sprzedaje najtaniej?

Idźcie zaraz przekonać się! Wielki obrót, mały zysk!

(28948

Wstawki do szklanek

niklowe i mosiężne pojedyńczego i solidnego wykonania

poleca 29289

F. Kreski

Gdańska 7.

Robótki ręczne
Trykotaże
Towary krótkie
Bieliznę
Wełnę do robót ręcznych i więzienia

poleca po cenach bezkonkurencyjnych 28539

Korsett - Imperial

Gdańska 162.

Zawiadomienie

Handel Win A. Pfitzner

firma założona w r. 1849

Poznań, Stary Rynek 6

wejście z ulicy Wiankowej 29293

otwiera dnia 1 grudnia 1927

wyprzedaż całkowitą

win węgierskich, znanych starych roczników, wysokich gatunków, słodkich i wytrawnych.

Niebywała okazja zakupu! Sprzedaż wyłącznie butelkowa!

Detal. Telefon 5210 Hurt.

NAJODPOWIEDNIEJSZY PREZENT GWIAZDKOWY

TO

RADJO

APARATI (28887

ROMAN GONCZERZEWICZ

BYDGOSZCZ, PLAC WOLNOŚCI NR. 1

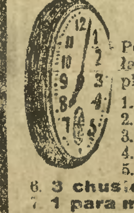
TANIO NA RATY!

Płaszcze damskie i męskie
Ubrania - Ubranka - Płaszczyki

LUCJAN SZULC

29372 **Jana Kazimierza nr. 2.**

Na gwiazdkę!

410 wartościowych przedmiotów !!!

15 zł 80 gr.

Pod hasłem minimalny zysk, a wielki obrót, wysyłamy po otrzymaniu listownego zamówienia komplet składający się z następujących przedmiotów:

1. **Zegarek męski** nikl. szwajc. z dobrym chodem.
2. **1 łańcuszek do zegarka pozłac.** lub nikl.
3. **1 brzytwa** zagraniczna w dobrym gatunku.
4. **1 pendzelek do golenia** z dobrym włosem.
5. **1 miseczka do golenia** z aluminjum.
6. **3 chusteczki męskie** duże.
7. **1 para męskich podwiązek gumow.** z dobr. zamkiem.
8. **1 krawat jedwabny** we wszystkich kolorach.
9. **1 grzebień kieszonkowy** z futerałem. (29 97
10. **1 scyzoryk** stalowy.
11. **1 para spinek** z ameryk. **złota** lub srebra — i jeszcze 399 przedmiotów niezbęd. w każdym domu dla każd. człowieka.

Cały ten komplet wysyłamy tylko **za złotych 15, gr 80.** Taki sam komplet w lepszym gatunku L. **złotych 18, gr 80.** Gatunek N. **złotych 21, gr 80 i złotych 24, gr 80.**

Komplet wysyłamy pocztą w dobrem opakowaniu bez żadnego zadatku. — Płaci się przy odbiorze. — Za opakowanie i przesyłkę płaci kupujący. **Bez ryzyka. Bez ryzyka.**

Komplet niepodobający się przyjmujemy z powrotem i zwracamy gotówkę. Zamówienie prosimy adresować:

POLSKA KONKURENCJA, WARSZAWA

Nalewki L. 23-25.

Od naszych odbiorców otrzymujemy stale listy dziękczynne. Oto niektóre wyjątki:

P. Józef Wnęk, Krasna pisze nam między in. co następuje: „Towar odebrałem, z którego jestem zadowolony...“, a w innym liście podaje: firma „Omega“ jest niesolidna, bo sprowadziłem próbny pakiet, to musiałem go natychmiast zwrócić. O Pańskiej firmie napisałem, że jest uczciwa i będę pobierał na tysiące zł.

P. Jan Ukrajniec, Mniszyn, pisze: „odebraliśmy od pana paczkę z przedmiotami, z których jesteśmy zadowoleni“.

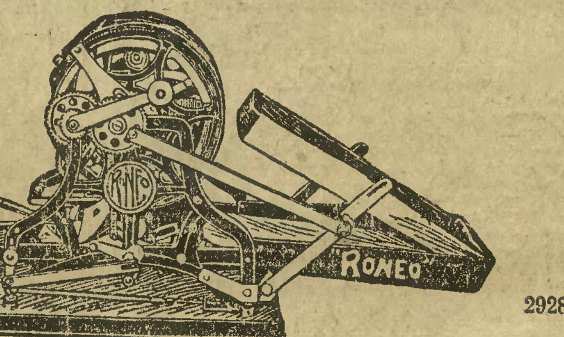
P. J. Hasiński, Gdynia, pisze: „Zadowolony z przesłanej mi przesyłki, prosiłbym o przesłanie całego kompletu.“

P. W. Wojtowicz, Gdynia, pisze: „Zamowioną maszynkę, brzytwę i zegarek otrzymałem, z czego jestem bardzo zadowolony, ponieważ jest wszystko dobre i za co serdecznie dziękuję“.

P. H. Jelonkiewicz, Mąkowy, pisze: „Towar Wasz 3 m. ciemny granat otrzymałem 27 bm. Dziękuję — jestem w zupełności zadowolony.

„RONEO“ - Powielacze

Żądajcie demonstracji.

29288

Najpraktyczniejsze angielskie aparaty do powielania

Dom Handlowy STEFAN GONISZEWSKI

Gdańska nr. 149 BYDGOSZCZ Telefon nr. 4-38.

Szanownej Publiczności **Ślesina** i okolicy podaję do łaskawej wiadomości, że **z dniem 3 bm.**

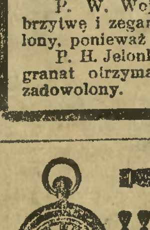
uruchomiłem nowowybudowany

młyn motorowy

Staraniem mojem będzie Szanowną Klijentelę jaknajakuratniej obsłużyć i proszę o łaskawe poparcie.

Z poważaniem

29277 **Ludwik Klajborowski.**

Nowy wynalazek XX wieku

!! Płaski zegarek !!

Tylko zł 5.93 (zam. 25)

Wysyłamy pocztą za zaliczeniem elegancki zegarek niklowy. Chód dźwięczny, na kamieniach. Wyregulowany do minuty z gwarancją za dobry chód na 8 lat. 2 szt. 11.60, 4 szt. 22.68, 6 szt. 33.60. Lepszego gatunku 7.75, 9.50, 11.50, 15.—, 18.21, 25 i 30 zł. Na rękę z paskiem 10.50, 14, 17, 20, 23, 25, 30 i 35 zł. Z francuskiego nowego złota 15.50, 2 szt. 30, 3 szt., 44 zł. Budziki stołowe 11, 15, 17 i 20. Za koszta przesyłki płaci kupujący. Adr. zegarm. **Józef Jakubowicz, Warszawa, Sienna 27.** Oddz. 1. Firma egzystuje od roku 1900. Nagrodzona wieloma złotymi medalami i krzyżami. Mnóstwo listów dziękczynnych. Z powodu braku miejsca zamieszczamy niektóre: (Nr. 1350) Zegarek otrzymałem za który bardzo dziękuję, chodzi co do minuty i bardzo miły dla oka. Ku mojemu miłemu zdziwieniu chodzi lepiej od „Omegi“, któren robi różnicę naprzód, albo w tył. Zegarek otrzymany od Pana nie robi żadnej różnicy, tak dał się dokładnie wyregulować, proszę o łaskawe przysłanie mi możliwie w krótkim czasie jeszcze dwa zegarki płaskie, niklowe. Po otrzymaniu zrobię zamówienie na większą ilość dla całego biura. Z poważaniem Jan Kałużyński, Lublin. (Nr. 1355) Sz. P.! Uprzejmie proszę o wysłanie jeszcze jednego zegarka z fr. nowego złota. Przy tej sposobności mamy zaszczyt podziękować za otrzymane 3 zegarki, z których jesteśmy zadowoleni. W najbliższych dniach wyślę zamówienie na kilka zegarków dla Koła Młodzieży w Gołębiewku. Z poważaniem prezes Stanisław Borowicz. Okręg. Towarz. Rolnictwa w Kulnie. (Nr. 1356) Sz. P.! Otrzymałem zamowiony przeze mnie w firmie pańskiej zegarek budzik z dzwonkiem, z którego jestem zadowolony w zupełności i tą drogą składam W. Panu podziękowanie. Z poważaniem Piłat Konstanty. Post. Pol. Państw., poczta Jasło, (Nr. 1357) W. P.! Za przesłane mi 2 zegarki składam P. serdeczne podziękowanie, gdyż jestem z nich zadowolony, a teraz proszę o przysłanie mi jednego zegarka damskiego z skórz. pask. Post. Pol. Państw. w Szczepanowie. Jan Burkiewicz. (27...

BEZPŁATNIE

wysyłamy wszystkim bez wyjątku po otrzymaniu adresu ilustrowany cennik towarów, obejmujący najniezbędniejsze artykuły potrzebne każdemu mieszkańcowi Rzeczypospolitej. Polecamy między innemi:

radjoodbiorniki i części

maszyny do szycia, rowery, gramofony i zegary.

Będący w posiadaniu naszego cennika, ma możność kupna bez najmniejszego uszczerbku dla swego budżetu, gdyż sprzedajemy na warunkach niezwykle dogodnych.

Zwracać się do firmy:

M. OKOŃ,

Warszawa, Zielna 11. Tel. 121 56.

Codziennie świeże serdelki serdelowe i parówki

oraz we **wtorek** i **czwartek** od godz. 4-ej popoł.

świeże kaszanki z tatarczanej kaszy, salcesoniki i wątrobianki

JOZEF BOROWSKI, mistrz rzeźnicki

Bydgoszcz, ul. Długa 43. Telefon 1917. (28511

Czytajcie Dziennik Bydgoski!

Restauracja Hotelu Rios

Codziennie koncert!

ulica Długa nr. 53. Telefon nr. 167.

(27943) poleca

dobrze i fachowo pielęgnowane napoje - kuchnia pierwszorzędna

— Obiady z trzech dań 1.00 zł

Procent za obsługę nie dolicza się

Kto raz się przekonał, pozostaje stałym gościem

Specjalność: **Nogi wieprzowe.**

Lokal wykwintnie urządzony!

Otto Pfefferkorn

Artystyczna wystawa urządzeń mieszkaniowych

ul. Dworcowa 94 **BYDGOSZCZ** ul. Dworcowa 94
założ. 1884 Fabryka ul. Podolska 3 5 letnia gwarancja
Telefon nr. 331 i 432 Adres telegr.: „Pfefferkorn"

Pierwszorzędna robota

Luksusowe urządzenia

w modnym stylu i w stylach dawnych czasów.

Urządzenia w średnim genre

w eleganckich i gustownych formach.

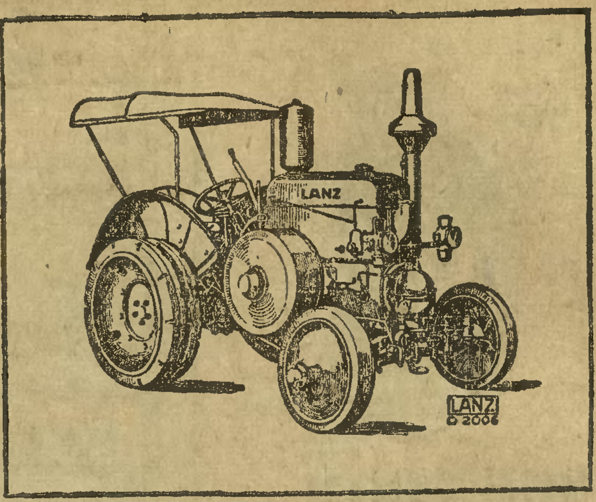
Specjalny warsztat mebli klub.

wyścielenie w pierwszorzędnym puchu, pokrycie w skórze wołowej i safjanowej, nadzwyczajny wybór w formach i kolorach.

Około 200 pokoi

Oddział materjałów meblowych i dywanów

Wielki wybór mechanicznych dywanów wszelkich wielkości i jakości.
Krajowe i zagraniczne fabrykaty.
Obszerny skład moketów, gobelinów, adamaszków, welurów. Wykonanie w bawełnie, wełnie i jedwabiu.
Wyrób krajowy, wiedeński, francuski i niemiecki. (29381

Po oryginalnych cenach fabrycznych oferujemy do najszybszej dostawy

traktory ropowe

„Lanz" Grossbulldog

jako zastępca firmy Rud. Sack 29407

orygin. Sackowskie maszyny przyczepne do traktora dwa-, trzy-, oraz pięcioskibowe automat. kultywatory i brony talerzowe

Na życzenie służymy osobistą dokładną ofertą

Adolf Krause & Co

T. z o. p.

Toruń-Mokre Telefon 646

Do dobrych pierników potrzebne są dobre korzenie

Prosimy spróbować naszą (26750

mieszankę

Drogerja pod Łabędziem
Bydgoszcz, Gdańska 5, Telefon 829.

Toruń **Baczność!** Toruń

Restauracja pod „Lwem"
Łazienna 19
wydaje codziennie pierwszorzędne i smaczne

obiady za 1 złoty.

Najtańszy, wytworny i elegancki lokal na miejscu
Wieczorem koncert artystyczny
Dancing Dancing
Poleca również odpowiednie pokoje ogrzane do zebrań.
29270) Gospodarz **W. Budzyński**

Pierwszy Polsko-Belgijski Zakład Strzyżenia Włosienia Króliczego i Zajęczego

Bracia Willaert

kupuje wszelkie partje mniejsze i większe **skórek** zajęczych króliczych, kozich i inn. oraz włosia końskiego, puchu i pierza.

Płacimy największe ceny.

Prosimy nas odwiedzić lub złożyć ofertę do naszego biura.

B-cia Willaert, Warszawa Nalewki 32
Telefon 322-34. 29296

Skóry surowe

wszelkiego rodzaju
kupuje i płaci gotówką najwyższe ceny

Skład futer

pod firmą
„Magazyn Nowości"
ul. Długa 33 **Bydgoszcz** Telefon 1700 29433

Restauracja „Resursa Kupiecka"
ulica Jagiellońska nr. 25.
Dziś w sobotę i jutro

świeże kiszki własnego wyrobu

nogi wieprzowe, flaki, peklówka z grochem
i różne inne przysmaki
na które uprzejmie zaprasza
29393) **Gospodarz.**

Pryszczyce i wągry

usuwa „HYDRONAL". Cena 6 zł za poprzedniem nadesłaniem gotówki, inaczej koszta portorja. — **Dr. Caspary i Ska, Gdańsk i Tczew 2, oddz. 401.** (2940)

Cukiernia *Kawiarnia*

J. Kucharski
Długa 52. Telefon 211.
poleca codziennie
wyborowy świeży marcepan, pierniki, herbatniki.
Przyjmuje zamówienia na torty, sękacze i t. d.

Błyszczące oczy

podnoszą urok twarzy kobiecej. Fotogeniczny „PHOSPHORUS" nadaje oczom blask promienisty i nieszkodliwość jego jest zagwarantowana. Cena 6.50 zł za poprzedniem nadesłaniem gotówki, inaczej koszta portorja. **Dr. Caspary i Ska, Gdańsk i Tczew 2, oddz. 413.**

Z dniem 1 grudnia rozpoczęłam praktykę lekarską

Dr. med. Olga Lipczyńska

b. lek. prakt. szpit. dziec. św. Ludwika w Krakowie
b. lek. ekstern. szpit. dziec. im. Karola i Marji w Warszawie (F-1566
przyjmuje w chorob. dziecięcych od 9—11 przedpoł.
Bydgoszcz, Gdańska 42, tel. 104.

Hurtowny handel sera

AUGUST LATTE, BYDGOSZCZ

Telefon 1103 **Św. Trójcy 12e**
dostarcza **wszelkie gatunki sera i wędlin** pocztą lub koleją po najtańszych cenach dziennych
Prospekty gratis. (F-15770

Ostrzeżenie.

Ostrzegam niniejszem przed przyjmowaniem weksli noszących mój podpis i puszczaniem takowych dalej w obieg, gdyż za nie nieodpowiadam.

Mimo uchwały sądowej, zakazującej posiadaczom owych weksli Hermanowi Herzbergowi, Franciszkowi Winkiemu i Pawłowi Diamontowi puścić w obieg weksle, znajdują się takowe w obiegu.

Jan Kuziemski,
29452) właściciel stolarni na Okolu.

Przetarg przymusowy.

Dnia 7 br. o godz. 12-tej sprzedawać będę najwięcej dającemu za gotówkę **w Liszwie** pow. Chełmno przed oberżą p. Otręby:

2 maszyny do szycia, 1 centnar pszenicy, 1 cylinder sitowy (dla młynów.)

Chełmno, dnia 1. XII. 1927 r. (29425
Lange, egzekutor pow.

Wesołego piernika chcę!!

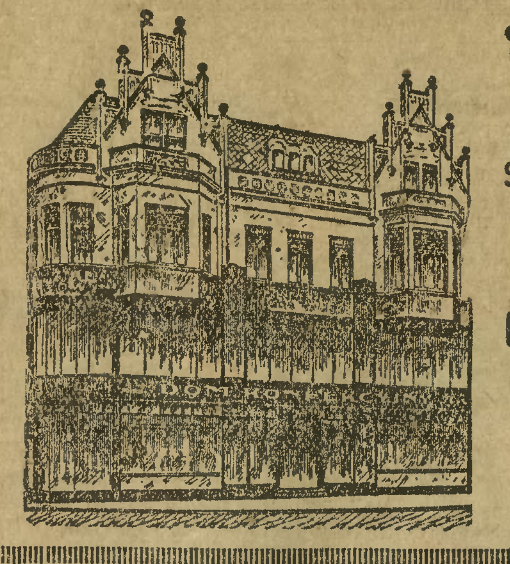
Innych nie lubię!!!

(29295

REKLAMA

W „DZIENNIKU BYDGOSKIM" odnosi najlepszy skutek!

Popierajcie „Dziennik Bydgoski"!

Napisowy wiersz tłusty 20 groszy, każde dalsze słowo 10 groszy. 5 cyfr = 1 słowo — i, w, z, a = każde stanowi słowo.

DROBNE OGŁOSZENIA

Ogłoszenia większe pod niniejszą rubryką oblicza się na mm o 100% drożej.

Dla poszukujących posady 20% zniżki. — Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9 przed południem.

POLECENIA

Kapelusze
modne filcowe oraz solidne fasony dla starszych pań, nadzwyczaj tanio. Przefasonowanie i przerabianie kapeluszy i futer po najniższych cenach. Skład kapeluszy, Niedźwiedzia nr. 4. 29322

W całej Bydgoszczy
i nawet okolicy mówią że obuwie u Smolarka najtaniej kupują. Smolarek, Sw Trójcy 33 i Wełn. Rynek pod firmą „Postęp“. 29316

Tapicerskie
prace nowe i reperacje wykonuje tanio Reszkowski Przyrzecze 4. I. 29324

Suknie
damskie i dziecięce wykonuje prędko, elegancko, niedrogo Warszawska pracownia Z. Jost, Pl. Piastowski nr. 12. 28230

Zawiadomienie!
Sprowadziłam najnowszego systemu szwajcarskie maszyny do mereżki. Maszyny te prześcignęły o całe niebo precyzję maszyn Singera. Od 1 grudnia przyjmuję wszelkie prace w zakres mereżkarstwa maszynowego wchodzące. Pracowniom bielizny i okryć damskich jak również prywatnej Sz. Klienteli polecam moją pracownię Wysocka. Sienkiewicza 11. 15788

Biuro
porad w sprawach wojskowych udziela porady w sprawach: odroczeń służby wojskowej, ochotniczego wstąpienia do wojska, inwalidzkich, emerytalnych i innych w związku ze stosunkiem do służby wojskowej. Bydgoszcz, Zduny nr. 21, I ptr. w godz. od 9—14. 15698

Obuwie
własnego wyrobu dobre i tanie na całem Okolu znane polecam Szan. Obywatelom. Grunwaldzka 125. (29437

Torebki damskie
dziecięce, teki najtaniej poleca Pędracki, Sniadeckich 21.

Lalki, korpusy
główki, wózk, sanki, konie, mebelki, kuchenki, przeróżne zabawki najtaniej poleca Pędracki, ul. Sniadeckich 21. F-15641

Reperuje
lalki, zabawki Pędracki, Sniadeckich 21.

Najtaniej
zakupuje się meble, lustra, zegary, maszyny do szycia, futra, odzież, obuwie w Domu Komisowym Pomorska 6 29430

SPRZEDAŻE

Kamienica
II piętr., 2 składy, ogród przy Gdańskiej za 75 tys. zł, wpłaty 30 tys. sprzeda Biuro Centralne Dworcowa 69, telefon 850, Nowakowski. F-15768

Majątki
Wielkopolskie z obcych rąk 24.000. 6.000, 4.000 mórg pozatem 1200 mórg 330 000 zł., piękna resztówka 220 mórg pałac, elektr. światło, nadkompletne inwentarze 80.000 zł, dzierżawy 75, 300, 1000, 2000 mórg poleca, poszukuje „Gleba“. Dworcowa 73. (29444

Składy
z mieszkaniami poleca „Orient“ Lipowa 3. F-15763

3 ubrania
nowe tanio na sprzedaż 2 czarne 1 bronzowe. Fr. Kowalewicz, Cieszkowskiego 6 29403

Skład
narożnikowy dwa okna w dobrem położeniu sprzedam z powodu wyjazdu. Wiadomość w filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 F-15732

Dla ogrodnika
sprzedam na korzystnych warunkach dom z ogrodem 2 morgowym „Orient“ Lipowa 3. F-15762

Skład
kolonjalny z towarem i wolnem mieszkaniem na sprzedaż. Zgł. do Dz. B. 29416

Gospodarstwo
140 mórg za 30.000 zł. skład kol. za 3000 zł. sprzeda Popielski, Nowodworska 24. (29438

Młyn
parowy 200 ctr. przemiału przy stacji 150 tys. zł, wpłaty 70 tys. zł sprzeda Biuro Centralne Dworcowa 69, telefon 850, Nowakowski. 15767

Domy
5 do 300 tys. zł, 20 składów, mieszkania 1—5 pokoi poleca, poszukuje „Gleba“, Dworcowa 73. (20443

Interes
wymiany zboża i handel mąki dobrze zoprowadzony, duży skład, 2 pokoje i kuchnia zaraz na sprzedaż. Nakło Noteć, Podgórna 70. (29413

Gościniec
od Niemca, 16 m. ziemi, 4 krowy, 2 konie, martwy kompl. zaraz do objęcia, ziemia pszenno buraczana, okolica dobra. Cena 18.000 zł. Wiadom. Bydg. Dworcowa 53, Szydłowski (29409

Gdynia
Dobra okazja nabycia mało używanego forda Typ A. 25 r. tanio do nabycia. Wiadomość Gdynia Czapp Szosa Gdańska. 29434

Maszynę
do szycia Singera w dobrym stanie sprzedaż. Jasna 12, Stodnaj. 29382

Walce
do skór 40 cm. dług. sprzeda Trawiński, H. Dietza dr. 11. 29304

Okazyjnie
na sprzedaż pianino krzyżowe, jadalka, sypialka dębowa, bufety pojedyńcze, różne antyki, szafa ogniotrwała, półszorki, powózka wyjazdowa. Dom Komisowy Pomorska 6. 29429

Jabłka
wyborowe tanio sprzedaje od 10 funt., ul. Wesoła 6a od 16—18. F-15752

Szafę
do ubrania w dobrym stanie tanio sprzedam. Ul. Ks. Skorupki 11, II p. (29429

KUPNA

Urządzenie
do składu towarów krótkich kupię natychmiast za gotówkę. R. Wiśniewski Dworcowa 31a. (29411

Kupię
lub wydzierżawię majątek od 200—500 mórg wprost od właściciela. Zgłosz. do filji Dz. Bydg. pod „Wygoda“. (F-15699

Kupię
domek do 12 tys. przy ruchl. ulicy. Of. pod „12“ do Dzien. Bydg. (29415

LEKCJE

Do matury
gimnazjalnej przygotowuję szybko i gruntownie osoba z ukończonem celująco wyższem wykształceniem. Włostowski, Gdańska 43. F-15780

Udzielam
lekcji gry na fortepianie. Miesięcznie 10 zł. 2 całe godziny tygodniowo. Zofja Brazelówna, nauczycielka muzyki. Sniedeckich 40 part lewo. F-15733

Nauczyciel
udziela polskiego, łaciny, matematyki, kaligrafji, gry na skrzypcach. Staszewski, Kościuszki 37a, Lekcja 1½. i 2 zł, zbiorowo taniej. 29333

POSADY WOLNE

Biuralistkę
i wolontarjuszkę z gimnazjalnem wykształceniem poszukujemy. Oferty do Dz. Bydg. pod „B. W. 27“ 29427

Poszukuje
osób obojga płci od lat 15 do sprzedawania bardzo interesujących artykułów świątecznych z dobrym zyskiem. Dworcowa 33 II ptr. lewo. (29406

Biuralisty
wykwalifikowanego poszukuje zaraz poważna firma. Krótki życiorys z fotografją i podaniem referencji nadesłać do Dz. Bydg. pod „W. R. 28“. 29428

Kucharz
potrzebny dobra siła. Zgłoszenia Resursa Kupiecka ul. Jagiellońska 25. 29392

Uczennice
z lepszem wykształceniem do składu towarów krótkich przyjmie 15. 12. 27. R. Wiśniewski, Dworcowa 31 a. (29412

Malarz
na fornierowaną pracę potrzebny. Nakielska nr. 8 (29448

Ucznia
z dobrej rodziny (6-klas gimnazj lub odpow. wykształcenie) biegły w polskim i niemieckim języku przyjmie od zaraz. „Foto Drogerja“ Bydgoszcz Jagiellońska 15. 29432

Dziewczyna
potrzebna do lat 16 do posług domowych i umiejąca pończochy robić Pl. Poznański 5 parter prawo. 29391

Inteligentnych
panów w średnim wieku do współpracy z przedstawicielami firmy zaraz poszukuje się. Of. do Dz. Bydg. pod „7. P. 25“. (29426

Potrzebna
dziewczyna do wszystkiego. Gdańska 138, parter. F-15695

Młodsza
panienka do biura może się zgłosić pomiędzy 1—3. Biuro Elektrotechniczne Reimann, Dworcowa 13. F-15219

Poszukuję
pomocników krawieckich zaraz. B. Stachewicz, Św. Ducha 15. 29424

POSADY POSZUKUJĄ

Akwizytor
przyjmie przedstawicielstwa. Zgłosz. pod „Zdolny“ do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (F-15697

Bankowiec
specjalność buchalterja poszukuje posady. Oferty pod „Solidny“, do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2. F-15696

Szukam
dla mej 18-letniej córki miejsca jako elewki na większym majątku. Łaskawe Off. pod „J. N. 10“ do Dz. Bydg. 29320

Inteligentna
panienka, córka właściciela nieruchomości, poszukuje posady jako kasjerka, książkowa, ekspedjentka. Miejscowość obojętna. Oferty pod „M. M.“ do Dziennika Bydgoskiego. (20445

Młody szofer
inteligentny sumienny i trzeźwy z dobremi świadectwami obeznany z reparacjami samochodów poszukuje od zaraz lub później posady. Oferty do Dzien. Bydg. pod „Szofer 20“. 29252

DZIERŻAWY

Składu
kolonjalnego z wolnem mieszkaniem ewtl. z restauracją poszukuje się celem dzierżawy. J. Wrzakowski, Starogard, ulica Kościuszki 71. 29351

Wydzierżawię
sklep czynsz (50 zł) za rok z góry. Wojtkiewicz, Kościuszki 37 a 29323

Dzierżawa
340 mórg ziemi pszenno żytniej, młynem, tartakiem, 50 mórg, jeziora rybnego korzystnie 28.000 120 morg pszenno buraczanej ziemi, budynki masywne, 35 bydła grubszego do objęcia 23.000 i wiele innych dzierżaw małych, dużych majątków ziemskich, domów, młynów składów w wielkim wyborze do kupna posiada biuro „Merkur“ Szkodlarski, Dworcowa 53. (29308

MIESZKANIA

Małżeństwo
40 letnie z dwojgiem dzieci 18 i 15 l. poszukuje 2 pokoi z kuchnią lub portjerki. Dzierżawa za rok z góry. Zgłosz. do Dz. Bydg pod „4“. 29318

2-3 pokoi
z kuchnią poszukuje wyższy urzędnik kolejowy, może zamienić się na takież w Gdańsku-Wrzeszcz. Oferty pod adresem „PAR“ Bydgoszcz, Dworcowa 72 dla „Gdańszczanina“. 29377

Mieszkania
1-2-3-4-5-6 pokoj. wskaże „Norma“ Gdańska 24. 15772

POKOJE

Pokój
umebl. do wynajęcia dla 1 lub 2. Jana Kazimierza nr. 3. (28414

Pokój
umeblowany zaraz do wynajęcia. Sniadeckich 42a II lewo. (29441

Pokój
umebl. do wynajęcia. Ul. Wesoła 15, II ptr. (29450

Skromny
pokój do wynajęcia dla dwuch panów. Długosza 14 part. pr. 29 99

Pokój
dla inteligentnej Pani od zaraz do wynajęcia. Warszawka 21 I piętro prawo. 29400

Dwa pokoje
umeblowane z używaniem kuchni poszukuje młode małżeństwo. Zgł. filja Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Śródmieście“ F-15748

Pokoje
w każdej cenie wskaże „Norma“ Gdańska 24. 15783

RÓŻNE

Masaż
plastyczny systemem Doktora Jacquet w Paryżu, stosowany w Gabinecie kosmetycznym, Cieszkowskiego 20, reguluje obieg krwi w twarzy, usuwa zmarszczki, wygładza cerę, nadaje twarzy młody, świeży wygląd. Ceny przystępne. F-15754

Restauracja Wenecja.
Obiad i kolacja 90 gr, z piwem lub kawą 1.10. Kuchnia wyborowa. Śniadeckich 29. F-15779

Obiady
(doborowo) z 3 dań 1 zł. kolacja z 2 dań 1 zł., procentu się nie dolicza, wejście z korytarza proszę zważać. Ziemianka, Dworcowa 53. (29410

Kto
zedrze 15 funtów pierza gęsiego. Zgłosz. Unji Lubelskiej 1a I piętro pr. F-15759

Właściciel willi
Nakielska 66, zawiadamia reflektantów że od 2-go grudnia będzie w Bydgoszczy celem ustnego porozumienia i ustalenia warunków. Nakielska 66. 29162

Wełna
mylnie odebrana dnia 28 listopada na dworcu kolejowym w Bydgoszczy do odebrania u p. Kreskiego ul. Gdańska. F-15730

Pożyczkę
długoterminową, rolną poleca „Gleba“, Dworcowa 73. (29442

Obrońca prywatny

załatwia sprawy procesowe, akcyzowe, skarbowe umowy najmu, podatki ściąganie należności, sporządza wszelkie wnioski i udziela porady prawne

J. Wojciechowski

Bydgoszcz, Dworcowa 33, I ptr (24944

POLECENIA

Baczność!
Proszę wyciąć! Szan. Kl. do łask. wiad. iż z dniem 1. 12. 27 r. rozpoczynam cięcie i przecinanie drzew owocowych, także i sadzenie drzew. Przyspieszenie prac ogrodniczych jest nadane z powodu nawału pracy. Wszelkie prace w zakres wchodzące, wykonuję starannie i sumiennie po przystępnych cenach według umowy. Proszę o oferty lub zamówienia. Walerjan Spacjer, ogrodnik, Bydgoszcz, Dąbrowskiego 10. 29357

Nowość!
Umerykańskie fotografje 12 szt. za 1 zł. wykonuje „Foto-Janina", Dworcowa nr. 95. F-15726

Krawcowa
zdolna poleca się w dom, wykonuje suknie podług najnowszych żurnali. Łaskawe oferty listownie Al. Mickiewicza nr. 1, Wendołowska. F-15723

Panowie!
Najbardziej zniszczoną garderobę czyści, reperuje, przerabia starannie najtaniej „Ekonomja" ul. Dr. Em. Warmińskiego 15. F-15744

Sprawy
inwalidzkie, emerytalne, poborowych jak wyjazdy zagranicę, związki małżeńskie, odroczenie służby wojskowej, obrony b. podoficerów zawodowych i t. p. oraz wszelkie sprawy sądowe przeprowadza skutecznie i tanio Biuro, Hetmańska 25. 29364

Na gwiazdkę
polecam swój bogato zaopatrzony skład zabawek jak konie na biegunach, wóziki lalkowe i różne inne zabawki. Wylegała, ul. Grunwaldzka 144. 29362

Biuro
porad w sprawach wojskowych udziela porady w sprawach: odroczeń, służby wojskowej, ochotniczego wstąpienia do wojska, inwalidzkich, emerytalnych i innych w związku ze stosunkiem do służby wojskowej. Bydgoszcz, Zduny 21, I ptr. w godz. od 9 do 14. F-15698

Przepowiadam
z gwiazd za 1, 2 i 3 zł na poczekaniu. Przepowiednie spełniają się. Andrzej Sawłowski, astrolog, Toruń, ul. Mostowa nr. 14. (29272

Czapki
uczniowskie, wojskowe, wszelkiego rodzaju cywilne i inne poleca najtaniej Pracownia czapek W. Switalski, ul. Niedźwiedzia nr. 4 telefon 112. 29367

Obuwie
po bajecznie niskich cenach poleca „Wytwórnia obuwia" Wypniewskiego, Plac Poznański nr. 12 róg Kordeckiego. Także reparacja obuwia. 29371

Miód
leczniczy, czysto pszczelny pod gwarancją 3 kg. zł 12, 5 kg. 15,50, 10 kg. 28,50, 20 kg. 55 zł wraz z blaszanką i opłatą pocztową wysyła za zaliczką S. Ellenberg, Tarnopol II skrytka pocztowa 94. 29349

Skóry
koce baranie, gotowe korzuchy, kalesony poleca i przyjmuje reperacje kuśnierskie, kupuje wszelkiego rodzaju skóry i przyjmuje do garbowania. Parowa Garbarnia Pakość F-15718

Firma „Wawel"
Szlifiernia szkła i luster. Właśc. Feliks Balcerkiewicz Bydgoszcz, ul. Dworcowa 5. Wykonuje się pod kierownictwem fachowych sił, wszelkie zamówienia w zakres szlifierstwa szkła wchodzące t. j. lustra, witraże szyby do samochodów, urządzenia wysław składowych, odnawianie luster itp. po bardzo przystępnych cenach. (29326

Bieliźniarka
specjalistka z Warszawy poleca się. Kościuszki 2, parter prawo. M. Pisarska. F-15713

Firma „Wawel"
Wytwórnia luster, obrazów olejnych i reprodukcyjnych w wielkim wyborze. Szlifiernia szkła i luster oraz szklarnia. Sprzedaż za gotówkę i na raty długoterminowe po bardzo niskich cenach i na dogodnych warunkach. Obraz jest dobrym prezentem na urodziny, imieniny, wesela itp. Także przyjmuje się obrazy do oprawy i szklenia, wykonuje się starannie, spiesznie i tanio. Właśc. Feliks Balcerkiewicz, Bydgoszcz, ul. Dworcowa 5, w podwórzu. Mieszkanie pryw: ul. Warszawska 21, parter lewo. 29325

Wóziki lalkowe
rowerki, drezynki poleca na gwwiazdkę po cenach konkurencyjnych Fabryka wózków dziecięcych „Sport", Bydgoszcz, 3-go Maja 19, tel. 7. (29275

Baczność!
Obuwie najtańsze i najlepsze kupuje się tylko u Łusiewicza, Pomorska 58. Więc idź i przekonaj się, a będziesz zawsze zadowolonym. (F-15690

Świeczniki choinkowe
i okucia budowlane poleca po cenach konkurencyjnych Fabryka wyrobów metalowych „Sport", Bydgoszcz, 3-go Maja 19, telefon 7, (20276

Ubranie
surdutowe raz noszone i łyżwy męskie niklowane sprzedam tanio. Sienkiewicza 50 III. piętro. F-15736

Na raty
obuwie oraz zelówki damskie 3, męskie 4,50 pracownia Okole, Chełmińska 1, (29281

Plisowanie
karbowanie sukien wykonuje prędko, trwale i tanio „Valentia", Cieszsowskiego 5, Mostowa 2, Gdańska 14. (F-15717

Najtaniej
zakupujesz wszelkie artykuły sportowe oraz dziecięce zabawki, lalki i wózki. Podarki gwiazdkowe: scyzoryki, noże, nożyczki, łyżki, oraz etui do papierosów. Harmonijki ustne, skrzypce, mandoliny. Długa 50 tel. 948. 29376

Uwaga!
Pracownię kapeluszy damskich z ul. Szpitalnej nr. 5 przeniosłam na razie na ul. Gdańską nr. 111 I. ptr. Proszę Sz. Panie o odbiór przeróbek i polecam się nadal łask. pamięci. Pracownia kapeluszy damskich „Marja„. 29383

Futra
przerabia i reparuje, naszywa kołnierze. Nakielska 15 II piętro prawo. F-15788

SPRZEDAŻE

Dwa domy
jednopiętrowy i parterowy, ogród, dochód 120 zl miesięcznie, za 14.000 zł sprzeda „Pośrednictwo" Hetmańska 25. 29365

Skład
z urządzeniem 3 pokoje i kuchnia zaraz do odstąpienia. Dalsze informacje daje hotel pod 3 Królami Grudziądz, Mickiewicza. 29261

Przyjmuje
zlecenia na mieszkania, domy, gospodarstwa, pokoje i wszelkie obligacje. „Orient", Lipowa 3. F-15761

Na gwiazdkę

poleca tanio

R. Topławski

Bławaty, jedwabie, gabardyny, szewioty, popeliny, rypsy kraty, materjały płaszczowe, adamaszki i wszelkie podszewki, inlety, płótna, obrusy i firany

Długa nr. 53, róg ul. Batorego

Długa nr. 54, róg ul. Batorego

Wszelkie towary krótkie jak: swetry, pulowery, ubranka (dziane) dziecięce, trykotaże: damskie męskie i dziecięce, pończochy wełniane i jedwabne, skarpetki, krawaty, kołnierzyki, koszule wierzchnie, chustki i szale pluszowe i jedwabne, hafty, koronki, welony ślubne i t. d.

Gospodarstwo
w Bydgoszczy, 48 morgów dobrej ziemi, zabudowania masywne, inwentarz żywy i martwy-kompletny w tem 5 mórg lasu, 10 minut od tramwaju z powodu wyjazdu do Ameryki, tanio sprzedam. Właściciel, ulica Nakielska 100. Pośrednictwo pożądane. 20447

Nożyce
do blachy niezupełnie wykończone, 700 mm, oraz stal narzędziową 50×10×2000 sprzedam okazyjnie. Fibich ul. Babiawieś 4. 29363

Damski
pluszowy płaszcz na sprzedaż. Okole, Jasna 19, II p. Redman. 29321

Nowoczesny dom
komfortowy za 60 tys. zł., wpłaty 30 tys. sprzeda Wałęsa, Grudziądz, Pańska 18. (29260

Tanio
szybko szyje suknie, płaszcze, także wszelką bieliznę. Gdańska 72, ptr. prawo. F-15709

Maszyny
pończosznicze nr. 13 i nr. 7 korzystnie na sprzedaż. Pracownia pończoch Nakielska nr. 118. 29366

Kolonjalkę
z mieszkaniem sprzedam potrzeba 3.500 zł. Zgłoszenia Gozimirski, Inowrocław 30. 29257

Garnitur parowy
lokomobila i młócarnia kompletny do młócki zaraz na sprzedaż, oraz motor benzynowy, marki „Arka", 8-konny, wyremontowany. Przybylski, Szubin. (29299

Wóz
nowy 2 calowy, łapka na dziki, łapka na lisy, wentylator na 3 ognie kulkowych łożyskach, wiertarka tanio na sprzedaż. Ul. Grunwaldzka 122. 29387

Skład
kolonjalny z towarem, urządzeniem, kuchnią i 2 pokojowem mieszkaniem zaraz na sprzedaż. Adres wskaże filja Dz. Bydg Dworcowa 2. F-15715

Tanio na sprzedaż
szafy rozbierane, dębowa orzechowa jadalka, pokój męski, sypialnia dębowa. Błonia nr. 2, I ptr. lewo. 29280

Sprzedam
tanio okazałe rogi jelenie, starą broń i zbior znaczków pocztowych. Król. Jadwigi 8 II ptr. prawo. F-15729

Mam
na sprzedaż tanie futro nowe. Warsztat, Sienkiewicza 22. F-15710

Kanapy
leżanki, materace tanio na raty. Jagiellońska nr. 4, drugie podwórze. 29379

Garnitur
elkowy kołnierz, mufka tanio na sprzedaż. Śląska nr. 14, I ptr. lewo. F-15700

Okazja!
Futro karakułowe, nowe, długie tanio na sprzedaż. Adres: Bydgoszcz, Ścieżka nr. 1, I ptr. lewo. 29191

Drzewo opałowe
metr 12 zł dostarcza w dom jakoteż 100 ctr. buraków jadalnych i pastewnych odda tanio Rudolf Cloosen, Knjawska 41. 29336

Łyżwy
męskie, niklowane, szal biały wełniany na sprzedaż. Unji Lubelskiej 1a, I piętro prawo. F-15758

Mam na sprzedaż
dużą ręczną wiertarkę i gwintownicę gazową do 2 cal. Myga, Okole, ul. Grunwaldzka 36. (29279

Kanarek
z klatką na sprzedaż. Gdzie wskaże filja Dzien. Bydg. ul. Dworcowa 2. F-15731

Pies
wyżeł bronzowy, młody na sprzedaż. Dworcowa 29 Buchmann. F-15728

Futro
damskie i męskie, koń na biegunach korzystnie na sprzedaż. Dworcowa 65, II piętro. F-15727

Kanarki
na sprzedaż. Poznańska nr. 22, ptr. prawo. 29312

Modne futro
sprzedam bardzo tanio. Okole, Nowogrodzka 11, II ptr. 29375

Krzesła
stoły rozciągane także na raty. Nakielska 8. 29378

KUPNA

Kupię
dom z wolnym składem w jakimkolwiek dobrym punkcie. Wpłaty 17 tys. Zgłoszenia do Dz. Bydg. pod „Gołóweczka". 29394

LEKCJE

Nauczyciel
udziela lekcji. Poznańska nr. 22, ptr. prawo. 29313

Lekcji
gry fortepjanowej, teorji i niemieckiego udziela S. Ziemecka, Sienkiewicza nr. 63, II p. (F-15750

Korepetycji
w zakresie niższego gimnazjum na dogodnych warunkach udziela studentka. Łask. zgł. do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2, pod „Studentka". (F-15740

POSADY WOLNE

Stolarzy
przyjmuje G. Habermann, Unji lubelskiej 9-11. 29395

Łatwe
zajęcie stałych dochodów dla pań, panów odstąpię zaraz z powodu wyjazdu. Of. pod „Stały dochód" do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2. F-15708

Przedstawiciela
na Pomorze, który ma możność odwiedzać klientów po małych miastach i wsiach za wysoką prowizją poszukuje poważne przedsiębiorstwo. Zgłosz. do f-y „Adred" Poznań, św. Marcin 50. 29358

Agentów
do sprzedaży gaśnic „Minimax" na poszczególne miasta woj. Pomorskiego poszukuje Przedstawicielstwo Krajowej Wytwórni Gaśnic „Minimax" Bydgoszcz, Sniadeckich 48 a II p. Pierwszeństwo mają interesy i biura handl. 29305

Służąca-kucharka
biegła i czysta potrzebna od 15 b. m. Zgł. od 2—3 Jackowskiego 30, I ptr. prawo. 29300

Dziewczyna
kochająca dzieci i do prac domowych potrzebna. Adr. wskaże filja Dz. Bydg. Dworcowa 2. (F-15670

Orkiestra 61 p. p.
w Bydgoszczy przyjmuje elewów (chłopców od 14 do 17 lat) w naukę. Pierwszeństwo mają sieroty po poległych i po żołnierzach, oraz posiadający własny instrument. Zgłoszenia u kapelmistrza pułku. 28546

Dziewczyna
uczciwa, która umie samodz. prowadzić skromne gospodarstwo domowe, a sama ma skromne wymagania potrzebna zaraz na wieś do samotnego nauczyciela. Zgłosz. pisemne do Dz. Bydg. pod „F. G. 50". 29355

Poszukuję
modelki do czesania. W. M. Sniadeckich 13-14 w podwórzu. F-15705

Dzielny
kotlarz miedziany na montarz potrzebny zaraz. M. Gorzaniak, Nakło nad Notecią. F-15691

Służącą — kucharkę
do wszystkiego, z dobremi świadectwami poszukuje się od 15 grudnia. Zgł. pod „Z. N." do filji Dz. Bydg. Dworcowa nr. 2. F-15739

Pomocnika
fryzjerskiego na stałą posadę, na wysoką pensję lub procenta poszukuje zaraz Gniatczyk, Gdańska 157. F-15738

Panienka
młodsza z wykształceniem gimnazjalnem potrzebna zaraz do prac piśmiennych w aptece. Zgłosz. pod „Farna" do filji Dz. Bydg. Dworcowa nr. 2. F-15682

Potrzebna
dziewczyna do wszystkiego. Gdańska 138, ptr. F-15695

Szwajcar
z 3 własnemi ludźmi do 70 dojnych krów (stadni) od 1. 4. 28. potrzebny. Dom. Jeziórki kość. p. Nieżychowo pow. Wyrzysk. 29252

Uczenice
do haftu, kroju i kapeluszy poszukuje Kujawska nr. 19. 29311

POSADY POSZUKUJĄ

Elew
gospodarczy z 2 letnią praktyką, obeznany z ogrodnictwem poszukuje posady. Zgł. do filji Dz. Bydg w Grudziądzu pod „122". (29259

Cukiernik
poszukuje pracy. Królikowski, Golub. 29269

Panna
która ma wyższe wykształcenie zna wszelką pracę poszukuje posady zaraz do starszej pani. Adres wskaże filja Dzien. Bydg. Dworcowa 2. F-15742

Podróżujący
posiada 15 lat praktyki bardzo dobrze prowadzony na Pomorzu szuka stałej posady lub zabierze kilka artykułów pobocznych. Zgłosz. do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Energiczny". F-15745

Dwie zdrowe
nianie poszukują posady. Adres wskaże Dz. Bydg. 29314

Muzyk
klarnecista i saxofonista poszukuje posady. Adres wskaże Dz. Bydg. 29315

Techniczny skład
w Gdańsku, dobra egzystencja, bardzo korzystnie na sprzedaż. Zgł. pod „H. B. 55". do Dz. Bydg. 29256

Biuralistka
początkująca poszukuje posady. Adres wskaże filja Dz. Bydg. Dworcowa 2 F-15736

DZIERŻAWY

Plac
drzewa i szopy do wynajęcia. Sowińskiego 12-14. F-15725

Dzierżawa
118 mórg na 12 lat do objęcia 10.000 zł. 110 mórg na 10 lat 13.000 zł. 84 mg 8.000 zł z inwentarzem żywym i martwym, zapasy żniwne z zabudowaniami poleca Małecki, Poznań. Rybaki 20a. 29360

W Poznaniu
w śródmieściu, lokal ca. 350 kwm. z 2 oknami wystawowemi, nadający się na każde przedsiębiorstwo wprost od gospodarza do wydzierżawienia. Oferty do f-y „Adred" Poznań, św. Marcin 50. 28361

Baczność!
Na każde przedsiębiorstwo nadający się lokal restauracyjny z wielką salą oraz 2 mieszkalne pokoje zaraz do wynajęcia. Jaruzel Bydgoszcz, 5-ta śluza. (29354

Do wydzierżawienia
6 pokoi na biura lub innego rodzaju przedsiębiorstwa. Zygmunta Augusta 3 Kulczyk. 29391

Wydzierżawię
gospodarstwo 75 morgowe. Trzy domy mieszkalne główny dziesięciopokojowy — tapety, wodociągi, łazienka, zabudowania murowane pod dachówką. Na kupno inwentarzy żywych, czynsz kaucję trzeba 12.000 Grunta glinki drenowane. Oferty do Dz. Bydg. pod „W. G. 20" 29332

MIESZKANIA

Mieszkania
komfortowe 4—5—6—7 poleca i zamienia „Orient" Lipowa 3. F-15761

Mieszkania
2 pok. z kuchnią poszukuję. Czynsz za pół roku z góry. Wiadomość: Wileńska 13, Geburczyk. F-15747

Młode małżeństwo
poszukuje mieszkania 3-4 pokojowego z kuchnią i wygodami. Komorne za rok z góry. Zgłosz. do do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2, pod „G. G.". F-15663

POKOJE

Pokój
umebl. do wynajęcia. Długa 60, II. (29358

Pokój
umebl. z wejściem niekrępującem, ewent. z utrzymaniem od 5. 12. do wynajęcia. Dworcowa 18b, dom ogrodowy, I ptr. prawo. F-15704

Pokój
umebl. z osobnem wejściem do wynajęcia. Na wzgórzu nr. 49. 29331

Pokój
rontowy z balkonem, fortepjanem lub bez dla inteligentnej osoby zaraz do wynajęcia. Pomorska 42, II ptr. front. F-15659

Pokój
ładny zaraz do wynajęcia. Sienkiewicza 17, II p. prawo. F-15692

Pokój
przy inteligentnej rodzinie do wynajęcia. Plac Piastowski 2, III ptr. F-15707

Pokój
umebl. dla pana do wynajęcia. Gdańska 136, III. F-15724

Pokój
umebl. zaraz do wynajęcia. Cieszkowskiego nr .5, II ptr. prawo. F-15721

Pokój
z osobnym wyjściem. Kordeckiego 13. Stahlhener. 29435

Pokój
umebl. dla 2 panów do wynajęcia. Długosza 12, II ptr. prawo. (29396

Pokój
z pościelą do wynajęcia. Libelta 10, parter lewo. F-15741

Pokój
umebl. z utrzymaniem do wynajęcia. Grunwaldzka 77. (29446

Krawiec
poszukuje skromnego pokoju może być próżny, najchętniej u samotnej pani. Oferty pod „Damski" do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (F-15722

ROZMAITE

Obiady
gospodarskie na świeżem maśle. Poznańska 14. 29370

Zaginioną
książeczkę wojskową świadectwo szkolne i do wody osobiste na nazwisko Stanisław Kiełb unieważniam. F-14164

Zgubioną
książkę i papiery wojskowe na nazwisko Jerzy Nieciejewski unieważniam. F-15303

Zaginioną
książeczkę wojskową wydaną przez P. K. U. Łódź Jakób Ginter, 1902. F-15743

Unieważniam
weksel na 200 zł. płatny 27 lutego 1928 r. wystawiony przez p. R. Popławskiego Bydgoszcz, Długa 53 wysłany przezemnie pocztą w połowie listopada 1927 r. do firmy Pasmo, Warszawa, Elektoralna 29. S. Olszewski Bydgoszcz, Sienkiewicza 57. F-15735

Przyjadę
sobota 7.30 wieczorem proszę zaczekać przed wyjściem na dworcu, ewentualnie podać w Dz. Bydg. pod „H G." 29278

Obrońca prywatny

załatwia wszelkie, choćby najtrudniejsze sprawy sądowe, karne, procesowe, spadkowe, hipoteczne, waloryzacyjne, kontraktowe, spółkowe, najmu, podatkowe itd., ściąganie należności i udziela porady prawnej.

St. Banaszak,
Bydgoszcz,
ul. Cieszkowskiego 2. Tel. 1304
Długoletnia praktyka.

POLECENIA

Kaszel-Chrypkę
prędko leczą cukierki piersiowe wyrób aptekarza W. Październierskiego „Pektus“ miodosłodo-ślazowe, blaszanka 1,60, paczka 55 gr. Thomsona Eucalypto-mentolowe paczka 45 gr. Sprzedaż w aptekach, drogerjach. 27249

Pierze
w każdej ilości kupuje. Weiń any Rynek 14. 28906

MEBLE
Najtańsze źródło zakupu w wielkim wyborze kompletnych pod gwarancją dęb.: jadalni, sypialni, pokoi męskich, kuchni oraz mebli pojedyńczych, także wyściełane solidnego wykonania na dogodnych warunkach poleca
Ignacy Grajnert,
Bydgoszcz, (9574
Dworcowa 8. Tel. 1921.

Meble!
Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble, szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy, fotele, biurka, lustra, pokoje męskie i inne przedmioty. Piechowiak, Długa nr. 8, tel. 1651. (18573

MEBLE
w każdej cenie wprost z własnego warsztatu
w solidnem wykonaniu na dogodnych werunkach jak: sypialni, kuchni, jadalni, pokoi męskich, modeli pojedyńczych i wyściełanych poleca (4198
H. Schmidtke
ul. Szpitalna nr. 6. Założ. 1871
Zamówienia według podania i rysunków wykonuje się jak najprędzej.

Kapelusze
wielki wybór, najnowsze fasony — ceny konkurencyjne — poleca Wytwórnia kapeluszy Kazimierz Seifert. Bydgoszcz Długa 65. (F22603

Kapelusze
męskie, damskie przyjmuje się do przefasonowania na najnowsze fasony Długa 65. (F22604

Gramofony
płyty, rowery, maszyny do szycia, wóziki lalkowe, wszelkie części najtaniej poleca A. Wasielewski, Bydgoszcz, Dworcowa 18. (28894

Pierze
darte gęsie od 5—10 zł za funt, niedarte 6,50—7,50 zł, kaczę niedarte 3.50—4 zł, puch 1) zł najlepszy 18 zł. Wysyłka za zaliczką pocztową. Ziarniak, Strzałkowo, Szeroka 10. 28568

Płaszcze
ubrania, jupy, spodnie, trykotarze, czapki i wszelkie artykuły męskie kupisz najtaniej za gotówkę czy na raty w magazynie konfekcji Poznańska 34. (29140

Zabawki drewniane
660 wzorów poleca hurtownie wytwórnia „Wiol“, Bydgoszcz, Sienkiewicza nr. 44. Żądać cenniki. F-15485

6 fotografij
2 zł, 6 pocztówek 3 zł, 6 gabinet 6 zł poleca „Wiol“ Sienkiewicza 44. 45051

1903
jest teraz mój nr. telefonu, przyjmuję wszelkie prace blacharsko instalacyjne, Grodzka 21, prywatne mieszkanie Jackowskiego 29. S. Herszkowicz F-15362

Walizki
Torebki damskie najnowsze modele wiedeńskie. Nessesery, manicury, teki do akt, teki szkolne, portfele, portmonetki, sakwojarze, sutki skórzane, kufry bagażowe, kufry samochodowe, plecaki, laski, parasole damskie i męskie zawsze w wielkim wyborze po niskich cenach poleca (dla odsprzedających wysoki rabat) specjalny magazyn wyrobów skórzano-galanteryjnych i przyborów podróżnych
Zygmunt Musiał,
Bydgoszcz,
Długa 52. Tel. 1133.
Hurt (11627 **Detal**

Sam siebie szkodzi
kto do mnie nie chodzi. Mój zakład gwarantuje higjeniczną i pierwszorzędną obsługę, golenie 0,30, strzyżenie 0,90, ondulacja 1.50, masaż 1,00, manicure 1,50. Salon de Coiffure Plac Teatralny 3, naprzeciw Klarysek. (13782

Fortepjany
pianina stroję, naprawiam i odnawiam po niskich cenach. Stawiam także orkiestry na śluby, zabawy domowe i towarzyskie. Paweł Wicherek, Grodzka nr. 16, róg Mostowej, telefon 273. 28582

Obrączki
ślubne poleca po cenach konkurencyjnych. St. Knyciński, zegarmistrz, Stary Rynek 21. (26121

Tani Bazar.
Stary Rynek 14, obok apteki poleca duży wybór galanterji skórzanej torebki, teki, walizki oddział perfumerji, mydła toaletowe, grzebienie, szczotki lusterka, biżuterja sztuczna, zabawki. (27040

Tani Bazar.
Stary Rynek 14, obok apteki poleca swój skład papieru, wielki wybór pocztówek, przybory szkolne, duży wybór książek do nabożeństwa, pamiątek, krzyży, medalików, różańcy, łańcuszków, obrazów, figur. (27041

Meble.
Jadalnie, sypialnie, pokoje męskie i różne meble w wielkim wyborze od najwykwintniejszych do pojedyńczych. Ceny i warunki najkorzystniejsze. Dobrzyński, Długa 4. 26495

Polecam
wyroby bednarskie wszelkiego rodzaju w jatkach nr. 15 przy Starym Rynku, Franciszek Heise, mistrz bednarski. 16444

Darmo
katalog gramofonów i płyt wysyła po nadesłaniu znaczka pocztowego „Polska Płyta“ Warszawa Marszałkowska nr. 104-9 26592

Broń i amunicję
poleca po niskich cenach E. Jahr, Dworcowa 18b. 27186

Futra
gotowe, w blamach i skórkach na konfekcję i galanterję na dogodnych warunkach poleca Magazyn Nowości Bydgoszcz, Długa 33, tel. 1700. (26753

Broń
myśliwską i sportową oraz doborowe naboje kupuje się najkorzystniej w firmie „Hubertus“, Bydgoszcz ul. Grodzka 1? (róg Mostowej) Telef. 652. Warsztaty naprawy broni. 26 88

Meble
Jadalnie, sypialnie, także pojedyncze meble sprzedaje najtaniej, najdogodniej Zieliński, Śniadeckich 43. F-15674

Baczność!
Daję każdemu dobrą radę Niech idzie na Gdańską nr. 20 po czekoladę — W firmie J. Matuszakowej Jest zawsze towar wyborowy — Znajdziesz tam to, co potrzeba — Jak pierniki marcepany — Oraz wybór wielki — Na tanie bombonierki. (29220

Meble
wszelkiego rodzaju po jaknajtańszych cenach i na raty poleca Jan Nowak, ul. Jezuicka 7-8. 29164

Józef Meleński
Bydgoszcz, ul. Długa 50 poleca po cenach niskich pończochy, skarpetki, rękawiczki, krawaty, kołnierzyki, gietry, wstążki, koronki, grzebienie, fartuchy, trykoty, bielizna damska, męska, różna galanterja oraz wyroby skórzane. (29198

Węgiel drzewny
sort. buk dla pracowni krawieckich instalacji budowlanych i t. d. polecam jaknajtaniej. Poza miasto wysyłam koleją. A. Brzeski, Bydgoszcz, Gajowa 3. F-15801

Gospodynie
110 przepisów na pierniki torty, baby, strucle i wszelkie inne ciasta w broszurce za 50 gr w znaczkach jako druk wysyła Informator Bydgoszcz, Długa 21 F-15718

SPRZEDAŻE

Majątki
gospodarstwa i młyny poleca na dogodnych warunkach „Polonia“ Westfalewski, Bydgoszcz, ulica Dworcowa 17, telefon 698. Nowe zlecenia stale pożądane. (25761

Gospodarstwo
prywatne, 70 mórg ziemi pszenno-buraczanej z żywym i martwym inwentarzem zaraz na sprzedaż. Adres wskaże Dz. Bydg. 2?078

60 morgowe
gospodarstwo prywatne, budynki dobre przy szosie, obsiane, z zapasami zboża z inwentarzem żywym i martwym za 16.000 zł oddam również dzierżawy 150 mórg za 10 000 zł. 140 mórg za 8.000 zł i wiele innych majątków poleca i świeże przyjmuje biuro „Pogoń“, Dworcowa 80.

Za bezcen
domek wśródmieściu Bydgoszczy dla siebie jak nowy z garażami odpowiednio się rentujący bez długu 12.000 zł. wpłata do umowy. 2 interesa w centrum miasta do wydzierżawienia, mieszkania itp. poleca w wielkim wyborze największe Biuro Pośrednicze „Pogoń“ Dworcowa 80, tel. 1815.

Dom
piętrowy narożny dochodowy korzystnie sprzedam. Ułańska 20. (28456

Na sprzedaż.
Dom II piętrowy, 4 pokoje z meblami, przy sprzedaży wolne, duży ogród cena 33 tys. zł. Dom komfortowy mieszk. 4 pokojowe cena 75 tys. Dom komfortowy mieszk. 5 pokojowe cena 100 tys. Dom z 2 sklepami cena 45 tys. Dom z dużym ogrodem i wolne mieszk. cena 25 tys zł. oprócz tego wiele innych poleca Małek Bydgoszcz, Dworcowa nr. 2. telefon 699. (29262

Dwa domy
piętrowe w Bydgoszczy z parcelą budwlaną narożnikową. 3 interesa, dochód około 500 zł miesięcznie, sprzedam zaraz. Zgłosz. St. Pochopien, Wysoka 30 telefon 1034. Bydgoszcz. 29157

Dom
wraz z dobrze zaprowadzoną piekarnią parową w mieście powiatowem na Pomorzu z powodu śmierci właściciela jest na sprzedaż. Zgłoszenia pod tytułem „Piekarnia“ do Dz. B. 29049

Resztówka
20 klm od Bydgoszczy. 165 mórg ziemi pszenno buraczanej. Dom 13 pokoi kompletny inwentarz cena 65.000 zł. 253 mórg połowę ziemi pszennej reszta żytnia cena 77 tys. zł. 9 mrg. ziemi ogrodowej z kompl. zabudowaniem oprócz tego donosi 200 zł dzierżawy miesięcznie cena 30 tys. zł i wiele innych poleca Małek, Bydgoszcz, Dworcowa 2. telefon 699. 29263

Stare zaprowadzony
interes techn. z powodu choroby natychmiast za gotówkę sprzedam. Of do Dz. Bydg. pod „Natychmiast“. F-15602

Domów
komfortowych, wil, majątków ziemskich największy wybór. Szarek, Dworcowa 90, telefon 19 9 Nowe zlecenia pożądane. 15592

Okazja.
Dom z wolnym składem towarem oraz mieszkaniem sprzeda za 10.000 zł wpłaty 6000 zł. Sokołowski, Pl. Wolności 2. (15674

Komu
zależy na korzystnem kupnie kamienic, domów z ogrodami, wil, tartaków, młynów, majątków ziemskich, oraz sklepów, niechaj się zgłosi do Biura Pośrednictwa A. Sochackiego, Dworcowa 66. F-157?1

Piekarnia
do odstąpienia w pełnym biegu. Cena podług ugody Szcześniak Marja, Pyzdry Rynek 24. (29175

Skład
z wystewa natychmiast do oddania. Jędrzejewski, ul. Jagiellońska 52. F-15644

Samochód
Ford karetka 4 osobowy w bardzo dobrym stanie, gotowy do jazdy sprzedam. Grudziądzka nr. 4, II ptr. (29219

Urządzenie
składowe jak nowe, nadające się na każdą branżę, składające się z 2 regałów wysokości 3 mtr., długości po 4 mtr. z szufladami i oszkloną szafą, stół składowy 4 mtr. z płytą szklaną i szufladami, aparat do kawy, miseczki do towaru tanio na sprzedaż. Czaja, Lipowa 5. (25930

Pianino
mało używane sprzeda korzystnie Koerdt, Król. Jadwigi 4b. 15499

Konie
na biegunach tanio na sprzedaż. Szubińska 6. 29061

Angielski
parowy garnitur z elewatorem, nowemi pasami, wszelkiemi akcesorami, okazyjnie na sprzedaż. Majętność Szerokie, pow. Toruń, poczta Pędzewo. 29021

Meble
szafy, łóżka, krzesła, sypialnie, jadalnie itd. tanio na sprzedaż, ul. Król. Jadwigi 7, II ptr. (29160

Sprzedam
podwozie do samochodu marki „Protos“ z maszyną bardzo korzystnie. Sanigórski, Czersk, Dworcowa 1. Telefon 64. (29127

Kino-aparat
Duskesa, gotówką za 400.- złotych do nabycia. Zgłoszenia do agentury Dzien. Bydgoskiego w Łabiszynie. 29173

KUPNA

Kupię
dom ze składami w śródmieściu wprost od gospodarza. Pośrednictwo wykluczone. Wpłace około 150 tys. zł. Zgłoszenia do Dziennika Bydgoskiego pod „150“. (29200

Złoto
i srebro kupują Br. Kochańscy i Künzl, Gdańska 139. (1982

Majątków
ziemskich każdej wielkości, dla poważnych reflektantów poszukuje Lubiewski, Toruń, Św. Jakóba 17, telefon 847. 28195

Garbarnia
płaci najwyższe ceny za wszelkie skóry i włosie końskie. Garbuje i farbuje skóry wszelkiego rodzaju. Przeróbki korzuchów. Składnica skór. Wilczak, Malborska 13. 275 0

Pianino
używane kupię za gotówkę. Kwolek, Kaszubska 5. F-15684

Kupię
dobrą maszynę do pisania. K. Dux, Gdańska 149. 29181

NAUKA

Wyuczam
tanio prasować sztywnej bielizny. Gdzie? wskaże filja Dz. Bydg. Dworcowa 2. F-15609

POSADY WOLNE

Chcesz
otrzymać posadę? Musisz ukończyć kursa fachowe korespondencyjne prof Sekułowicza, Warszawa, Żórawia 42. Kursa wyuczają listownie: buchalterji, rachunkowości kupieckiej, korespondencji handlowej, stenografji, nauki handlu, prawa, kaligrafji, pisania na maszynach, towaroznawstwa, niemieckiego, francuskiego angielskiego. Po ukończeniu świadectwo. Żądajcie prospektów. (26122

Do mego handlu
hurtowego i palarni kawy poszukuję od 1 stycznia 28 handlowca z kilkaletnią praktyką branży hurtowej. Także uczeń z odpowiednim wyszkoleniem może się zgłosić. Pisemne zgłoszenia uprasza W. J. Łuczkowski. Dworcowa 70-71. (29185

Poszukuję
mistrza kołodziejskiego, najchętniej ze wsi, który by przyjął ucznia, mającego chęć się uczyć za kołodzieja z pełnem utrzymaniem. Uczeń liczy lat 23. i ma wojskowość poza sobą. Zgłosz. przyjmuje K. Lewinski, Bydgoszcz, Czerska nr. 1. 15652

Bejcer
i poljer na mahoń potrzebny. Podgórna 3. (29158

Pomocnik
fryzjerski starszy, dzielny może się zaraz zgłosić. St. Dorszewski, Inowrocław, Toruńska 1. 29179

Służąca
do robót domowych, znająca się na gotowaniu, potrzebna zaraz lub później. Ul. Zamojskiego 7, wysoki parter, prawa strona. F-15703

Rutynowana
nauczycielka wychowawczyni w średnim wieku, muzykalna, łagodnego usposobienia do dwóch dziewczynek lat 5—6 na wieś zaraz poszukiwana. Umiejętność szycia i robótek ręcznych pożądana. Oferty wraz z podaniem warunków nadesłać do Dz. Bydg. pod „Nauczycielka“. (28822

Ekspedjentka
fachowa, władająca językiem polskim i niemieckim potrzebna zaraz do składu delikatesów, towarów kolonjalnych, win, wódek i likierów. Całkowite utrzymanie wolne. Zgłoszenia tylko piśmienne z odpisami świadectw, fotografją i podaniem wysokości miesięcznego wynagrodz. proszę skierować pod adresem Kruszwica, skrzynka pocztowa 11. 29348

Fryzjerski
pomocnik damski i męski oraz fryzjerka potrzebni natychmiast. W. Błaszczyk Dworcowa 18d. (29327

Pomocnik
fryzjerski potrzebny zaraz. Dworcowa 31a. 29321

Dzielnych
stolarzy poszukuje Herbert Matthes, ul. Garbary nr. 20. 29215

POSADY POSZUKUJĄ

Dyplomowana
nauczycielka frebianka długoletnia praktyka, poważne rekomendacje poszukuje posady samodzielnej może wyjechać. Oferty do filji Dz. Bydg. Dworcowa 2 pod „Poważne rekomendacje“. F-15712

DZIERŻAWY

Obszerny
plac jako składnica z szopami, oraz stajnią na 6 koni do wydzierżawienia. E. Pitak i S-ka Zduny 18. 28799

Rzeźnictwo
w pełnym biegu z zapędem motorowym z kompletnem urządzeniem w wielkiem mieście województwa Poznańskiego przy głównej ulicy do wydzierżawienia. Zgłoszenia przyjmuje: Rozpiochowski, Inowrocław, ul. Dworcowa 27. (29186

MIESZKANIA

100 zł.
dzierżawy miesięcznie dam za 2 do 3 pokojowe mieszkanie. Of. do filji Dz. Bydg. pod „Efzet“. F-15603

Kupiec
poszukuje 3 lub 2 pokoje wprost od gospodarza wśródmieściu na I piętrze, wygody, czynsz roczny. Of. pod „Mieszkanie 28“ do Dz. Bydg. 15601

Mieszkania
4—5 pokoi z komfortem poszukuje zaraz i płacę dzierżawę za 1 rok z góry. Petras kpt., Mennica nr. 10. 29115

Mieszkanie
4 pokoje z kuchnią dla małżeństwa bezdzietnego poszukuje zaraz. Czynsz płacę za rok z góry, ul. Sienkiewicza 54. Rekuć. F-15591

Młode
małżeństwo poszukuje mieszkania 2 pokoi i kuchni zaraz lub później. Warunki według umowy. Łask. zgłoszenia pod „S. 100“ do filji Dz. Bydg. F-15649

POKOJE

Hotel Rio
Bydgoszcz, Długa 53, pokoje czysto utrzymane i dobrze ogrzane od 3 zł. za dobę. (293?8

Pokój
dla 2 uczni z całodziennem utrzymaniem od 15 b. m. do wynajęcia. Wileńska 3 II lewo. F-15645

Pokój
dobrze umebl. zaraz do wynajęcia, ul. Sienkiewicza 11a. II ptr. prawo. F-15658

Pokój
umebl. z używaniem pianina i utrzymaniem do wynajęcia. Błonia nr. 2, II ptr. lewo. 29206

Pokój
ładny z osobnem wejściem i utrzymaniem do wynajęcia. Garbary 17, II ptr. prawo. 29274

RÓŻNE

Zaręczyny
z p. Janem Lewandowskim zamieszk. Lenartowicza 10 z dniem dzisiejszym zrywam. Marja Czapraówna, ul. Konopna 7. 28940

Restauracja
przy ul. Artura Grottgera nr. 5, róg Garbary. Codziennie koncert od godz. 8-ej do 12-ej. Bufet zaopatrzony w ciepłe i zimne smaczne zakąski. Ceny bardzo przystępne. Poleca Gospodarz. 29068

Żurnal mód
Ogólne sezonowe albumy na płaszcze i kostjumy, dziecięce, na kapelusze, bieliznę, balowe i maskowe, żurnale męskie, oraz zeszyty miesięczne na grudzień poleca w wielkim wyborze Księgarnia Bydgoska N. Gieryna, Plac Teatralny 3.

Dla panny
lat 29, przystojnej, wykształconej i muzykalnej, posiadającej własną hurtownię towarów kolonjalnych i piękne mieszkanie umeblowane, poszukuje odpowiedniej partji Piotr Mrówka, Bydgoszcz, ul. Gdańska 24. 29337

Dla sympatycznej
panienki lat 17, przystojnej, posiadającej kawiarnię i cukiernię, poszukuje odpowiedn. partji Piotr Mrówka, Bydgoszcz Gdańska 24. 29338

Dla córki
rolnika, panny lat 22, bardzo miłej, wykształconej, posiadającej gotówki 20 tysięcy zł, poszukuje odpowiedniej partji Piotr Mrówka, Bydgoszcz, ulica Gdańska 24. 29340

Dla wdowy
po rybaku, lat 32, z jednem dzieckiem, posiadającej duże jeziora i 45 mórg roli, poszukuje odpowiedniej partji Piotr Mrówka Bydgoszcz, Gdańska 24. 29339

Dla sieroty
młodej panny, przystojnej posiadającej dom, mieszkanie i 1.500 zł poszukuje odpowiedniej partji Piotr Mrówka, Bydgoszcz Gdańska 24. 29341

Życzenie gwiazdkowe.
Kawaler inteligentny, lat 27, katolik, ciemno-blond, z zawodu kupiec, po przybyciu z Ameryki posiadający cośkolwiek majątku, ożeni się z panną ewentl. wdówką. Panie posiadaj. cośkolwiek majątku raczą swe oferty wraz z fotografją skierować do Dzien. Bydg. pod „K. D. 50“. 29208

Kawaler
lat 36, przystojny, wysoki, brunet, bez rodziców tylko z 23 letnią siostrą, posiadający własny majątek 450 mórg bez długu, dobrze zagospodarowany, chciałby się w najkrótszym czasie ożenić z panną lub wdówką, najchętniej z majątkiem, miejską realnością lub gotówką. Zależy głównie na dobrej i gospodarnej żonie. Pośrednictwo krewnych mile widziane. Zgłosz. z fotografją, którą pod słowem honoru zwracam do Dzien. Bydg. pod „Dobra żona“. 29342

Która
z samotnych, zamożnych pań, znudzonych jednostajnością życia, nawiązałaby serdeczną przyjaźń z przystojnym epikurejczykiem, w celu towarzyskim. Ścisła dyskrecja zapewniona. Anonimy bezcelowe. Szczegółowe oferty proszę skierować do filji Dzien. Bydg. Dworcowa 2 pod „Elizjum“. 15669

Kawaler
lat 32 z zawodu rzeźnik, posiadający dobrze zaprowadzony interes rzeźnicki, z braku znajomości, poszukuję tą drogą panny celem ożenku. Majątek w gotówce, około 8000 zł pożądany, zdolność do pomocy w prowadzeniu interesu konieczna. Rzecz traktuję poważnie Zgłoszenia tylko poważnych reflektantek, z fotografją, którą się zwraca, proszę nadsyłać do Dziennika Bydgoskiego pod „Interes 10“. 29071

Spólnik
z większym kapitałem do dobrze zaprowadzonego przedsiębiorstwa potrzebny. Zgł. listowne przyjmuje „Wiol“, Sienkiewicza 44. F-1.553

3000—5000 zł.
pożyczki poszukuje majętny przemysłowiec na 3 miesiące. Procent według umowy. Of. do Dz. Bydg. dla „Esmara“. 29188

Cena ogłoszeń: 20 groszy za wiersz szer. 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 50 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 90 gr., na dalszych stronach 75 gr. za wiersz szer. 76mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 20 gr., każde dalsze 10 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie zniżki upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank Gospodarstwa Krajowego, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.

Wydawca, nakładem i czcionkami: Drukarnia Bydgoska Sp. Akc. w Bydgoszczy. — Redaktor odpowiedzialny: Henryk Ryszewski w Bydgoszczy.